

J.M.G. Le Clézio

Mondo
i druge priče

CERES

biblioteka
MONDO

**Jean-Marie Gustave
Le Clézio**

MONDO
I DRUGE PRI E

MONDO ET AUTRES HISTOIRES 1978.

Mondo

*»Što! Vi prebivate u Bagdadu,
a ne znate da tu prebiva
gospodin Sindbad Moreplovac,
onaj slavni putnik koji je
preplovio sva mora što ih
sunce obasjava?«*

Priča o Sindbadu Moreplovcu

Nitko ne bi znao reći i odakle je Mondo došao. Stigao je jednog dana slučajno ovamo, u naš grad, a da to nitko nije ni primijetio, a poslije su se ljudi navikli na nj. Bijaše to dječak od svojih deset godina, posve okrugla i spokojna lica, lijepih crnih, malo ukošenih očiju. Ali na njemu je najviše upadala u oči kosa, pepeljastosmeđa kosa kojoj se boja mijenjala prema suncu i koja bi u suton gotovo posivjela.

Nitko ništa nije znao o njegovoj obitelji, ni o njegovoj kući. Možda ih nije ni imao. Pa ipak, kad bi ga uvijek najmanje očekivao, kad ne bi uopće mislio na nj, pojavio bi se na uglu ulice, nedaleko od plaže ili na tržnici. Hodao je uvijek sam, odlučan na držanja, gledajući i oko sebe. Vješto je bio jednako odjeven, u plavim radnim kim hlačama, u malo prevelikoj zelenoj sportskoj majici i u tenisicama.

Kad bi vam dolazio u susret, gledao vas je ravno u oči i smješkao se, a ona njegova dva uska oka pretvorila bi se u dva sjajna proreza. Na taj vas je na in pozdravljao. Kad bi naišao na nekoga tko mu se sviđa, zaustavio bi ga i jednostavno upitao:

- Hoćete li me usvojiti?

Još prije nego što bi se uvijek snašao, on je već daleko odmakao.

Što je došao raditi ovamo, u ovaj grad? Možda je došao, nakon duga putovanja u komori nekog trgovačkog broda, ili u zadnjem vagonu nekog teretnog vlaka što se polako kretao kroz zemlju, iz dana u dan, iz noći u noć? Možda je odlučio ostati ovdje kad je vidio sunce i more, bijele vile i gajeve palme. Jedino je sigurno da je došao izdaleka, s onu stranu gorja, s onu stranu mora. Nije bi ga uvijek pogledao, znao je da nije odavde i da je proputovao svijetom. Imao je crni i sjajan pogled, bakrenu put i lagan, neujanan hod i pomalo se zanosio u stranu kao psi. Nadasve je bio nekako elegantan i samopouzdan, kao što su malokad djeca njegovih godina, i rado je postavljao neobična pitanja slična zagonetkama. Međutim, nije znao ni pisati.

Došao je bio ovamo, u naš grad, nekako pred ljeto. Bilo je već vrlo vruće i u brdima bi svake večeri izbijali požari. Izjutra je nebo bilo redovito plavo, napeto, glatko, bez oblaka. Puhao je vjetar s mora, suh i topao, koji je sušio zemlju i podjarivao vatru. Bio je baš sajmenički dan. Mondo je došao na trg i počeo se muvati među povrtlarskim plavim kombijima. Zauzeo je našao posao jer je povrtlarima uvijek potrebna pomoć oko iskrcavanja kasete.

Mondo je iskrcavao robu iz jednog kombija, a kad je završio posao, dobio je nekoliko novčića pa je potražio drugog povrtlara. Prodavači su ga na tržnici dobro upoznali. Dolazio je na tržnicu vrlo rano kako bi bio siguran da će naći posla, a kad bi plavi kombiji počeli stizati, ljudi bi ga odmah spazili i počeli dozivati:

- Mondo! O Mondo!

Kad bi se tržnica zatvorila, Mondo je volio pabir iti. Provla io se izme u štandova i skupljao sve ono što je palo na tlo, jabuke, naran e, datulje. Bilo je i druge djece koja su tražila vo e, a bilo je i starih ljudi koji su trpali u svoje vre e listove salate i krumpir. Prodava i su voljeli Monda, nikad ga nisu grdili. Pokatkad bi mu debela prodava ica vo a koja se zvala Rosa davala sa svog štanda jabuke ili banane. Na tržnici je bilo vrlo bu no, a ose su letjele oko hrpa datulja i grož ica.

Mondo bi ostao na tržnici sve dok se plavi kombiji ne bi razišli. ekao bi svog prijatelja, poljeva a ulica. Bijaše to visok, mršav ovjek u mornarski plavom radnom ogrta u. Mondo je volio gledati kako on barata gumenim crijevom, ali nikad nije razgovarao s njim. Poljeva je usmjeravao mlaz vode na otpatke i tjerao ih ispred sebe kao stoku, a oko njega se dizao u zrak oblak od sitnih kapljica. Buka je bila takva da je podsje ala na olujnu grmljavinu, voda se razlijevala po plo niku, a iznad zaustavljenih automobila nazirala se duga. Upravo je zato Mondo prijateljevao s poljeva em. Volio je sitne kapljice koje su letjele i padale poput kiše na karoserije i vjetrobране. I poljeva je volio Monda, ali nije razgovarao s njim. Uostalom, ne bi ni mogli usred one buke ni rije i izmijeniti. Mondo je gledao ono dugo crno crijevo što se uvijalo poput zmije. I on bi bio najradije polijevao trg, ali se nije usu ivao zamoliti poljeva a da mu prepusti gumeno crijevo. A možda ne bi ni imao snage da se održi na nogama, jer je mlaz vode bio vrlo snažan.

Mondo bi ostao na trgu sve dok poljeva ne bi prestao polijevati. Sitne kapljice padale su mu na lice i kvasile kosu, bijaše to kao gusta magla koja mu je godila. Kad bi poljeva završio svoj posao, pokupio bi gumeno crijevo i otišao dalje svojim poslom. Tada bi svagda naišli ljudi koji bi se zagledali u mokri plo nik i rekli:

- Gle! Ma je li to kiša padala?

Poslije bi Mondo otišao gledati more, brda što su gorjela, ili bi potražio prijatelje.

U to doba nije zapravo nigdje stanovao. Spavao je u nekim svojim skrovištima, oko plaže, ili još dalje, me u bijelim stijenama na kraju grada. Bijahu to dobra skrovišta u kojima ga nikad nitko ne bi našao. Policajci i ljudi iz Socijalne skrbi ne vole da djeca tako žive, na slobodi, da se hrane bilo im i spavaju bilo gdje. Ali Mondo je bio lukav, znao je kad ga traže i nije se tada pojavljivao.

Kad bi opasnost minula, tumarao bi povazan po gradu i gledao što se zbiva. Volio je šetati bez cilja, skretati u jednu ulicu pa u drugu, udarati pre acem, zadržavati se malo u parku pa onda produžiti opet dalje. Kad bi ugledao nekoga tko bi mu se svidio, prišao bi mu i mirno mu se obratio rije ima:

- Dobar dan. Ne biste li me usvojili?

Bilo je ljudi koji bi ga bili rado usvojili zato što je bio umiljat, onako okrugle glave i sjajnih o iju. Ali to je bilo teško. Ljudi ga nisu mogli samo tako, odmah, usvojiti. Po eli bi ga zapitkivati, koliko mu je godina, kako se zove, gdje stanuje, gdje su mu roditelji, a Mondo nije volio takva pitanja. Odgovarao bi:

- Ne znam, ne znam.

I pobjegao bi.

Mondo se sa mnogima sprijateljio prolaze i samo tako ulicama. Ali nije sa svima razgovarao. Nisu to bili prijatelji s kojima bi mogao razgovarati ili se igrati. Bijahu to prijatelji s kojima bi se pozdravio onako u prolazu, na brzinu, namignuvši im ili im mahnuvši rukom iz daljine, s druge strane ulice. Bijahu to i prijatelji s kojima je jeo, kao što je bila pekarica koja mu je svakog dana davala komad kruha. Imala je staro rumeno lice, vrlo pravilnih crta i vrlo glatko, kao kakav talijanski kip. Bijaše uvijek u crnom, a bijela joj kosa bila spletena u pundu. Uostalom, imala je i talijansko ime, zvala se Ida, i Mondo je rado svra ao u njenu pekaru. Katkad je i radio za nju, raznose i kruh trgovcima u susjedstvu. Kad bi se vratio, odrezala bi mu debeo komad okrugla kruha i pružila mu ga umotana u proziran papir. Nju nije nikad zamolio da ga usvoji, možda zato što ju je uistinu jako volio pa se nije usu ivao predlagati joj tako nešto.

Mondo je polako išao prema moru jedu i usput kruh. Izlomio ga je na komadi e, da mu dulje potraje, hodao je i jeo bez žurbe. Reklo bi se da se u to vrijeme najviše hranio kruhom. Ipak je ostavio u džepu nekoliko mrvica da ih podijeli svojim prijateljima galebovima.

Trebalo je pro i kroz mnogo ulica i trgova i kroz jedan park prije nego što bi se osjetio miris mora. Odjednom bi miris mora dopro nošen vjetrom, uz jednoli nu huku valova.

Na kraju parka nalazio se novinski kiosk. Tu je Mondo stao da izabere koji sveš i . Kolebao se izme u više pri a o Akimu, a na kraju je kupio jednu pri u o Kitu Carsonu. Izabrao je Kita Carsona zbog crteža na kojem je Kit bio u svom znamenitom kaputu s kožnim resama. Zatim je potražio klupu na kojoj e pro itati pri u. Tonije bilo lako jer je morao na klupi na i nekoga tko e mu pro itati pri u o Kitu Carsonu. Bilo je baš pred podne, pravo vrijeme za tako nešto, jer se tada obi no na klupama moglo na i umirovljenih poštanskih službenika koji su pušili cigarete i dosa ivali se. Kad je Mondo našao jednog od njih, sjeo je do njega na klupu i gledao slike slušaju i pri u. Jedan je Indijanac stajao prekrštenih ruku pred Kitom Carsonom i govorio:

- Deset je luna prošlo i mom je narodu došlo do grla. Nek se iskopaju ratne sjekire Vije a staraca!

Kit Carson podigao je ruku i rekao:

- Ne slušaj svoju srdžbu, Ludi Konju! Uskoro e ti biti ispravljena nanesena nepravda.

- Kasno je - dgovori mu Ludi Konj. - Pogledaj!

I pokaže mu ratnike okupljene podno brda.

- Moj je narod predugo ekao. Rat samo što nije po eo, svi ete vi izginuti, pa i ti eš poginuti, Kite Carstone!

Ratnici su poslušali zapovijed Ludog Konja, ali ih je Kit Carson udarcem šake oborio i pobjegao na konju. Zatim se još okrenuo i doviknuo Ludom Konju:

- Ja u se vratiti da ti ispravim nanesenenu nepravdu!

Kad je Mondo saslušao do kraja pri u o Kitu Carsonu, uzeo je knjižicu i zahvalio umirovljeniku.

- Do vi enja! - re e mu umirovljenik.

- Do vi enja! - odzdravi Mondo.

Potom je brže-bolje otišao do mola što vodi daleko u more. Promatrao je askom more stiš u i vje e da ga ne zasjene odbljesci sunca. Nebo je bilo posve plavo i vedro, a kratki su se valovi iskrili.

Sišao je niz male stube do navaljanog kamenja. Volio je to mjesto. Lukobran je bio vrlo duga ak, obrubljen velikim pravokutnim betonskim blokovima. Na kraju lukobrana bio je svjetionik. Morske su ptice klizile na vjetru, lebdjele u zraku i polagano kružile ispuštaju i dje je krikove. Letjeli su iznad samog Monda, dodirivale mu glavu i dozivale ga. On im je bacaio mrvice kruha uvis što je više mogao, a ptice su ih hvatale u letu.

Volio je i i ovuda, po lukobranu. Skakao je s jednog bloka na drugi promatraju i more. Osje ao je kako ga vjetar miluje po desnom obrazu, kako mu prebacuje kosu preko lica. Sunce je, unato vjetru, bilo vrlo jako. Valovi su udarali o osnovice betonskih blokova podižu i uvis vodenu prašinu.

Pokatkad bi zastao da se osvrne na obalu. Bila je ve daleko za njim, zagasitosme a vrpca prošarana malim bijelim paralelopipedima. Brda su ponad ku a bila siva i zelena. Mjestimice se dizao dim od požara, stvaraju i udnovate mrlje na nebu. Ali vatra se nije vidjela.

- Morat u oti i tamo pogledati - re e Mondo.

Mislio je na velike crvene plamenove kako proždiru grmlje i hrastove plutnjake. Mislio je i na velika vatrogasna kola zaustavljena na cesti. Silno je volio crvena velika kola.

Reklo bi se da je i na zapadu, na moru, izbio požar, ali to bijaše samo odsjaj sunca. Stao je na mjestu osje aju i kako mu sitni plamenovi odsjaja titraju nad vje ama, a onda produži dalje ska u i po kamenim blokovima.

Dobro je poznao sve te betonske blokove koji su nalikovali na velike uspavane životinje, dopola u vodi, što griju široka leda na suncu. Na le ima im bijahu ucrtani udnovati znaci, sme e, crvene mrlje, školjke urasle u beton. Pri dnu lukobrana, tamo gdje su udarali valovi, bijaše prostrt sag od zelenih haluga, tu bijahu i naseobine mekušaca u bijelim školj icama. Mondo je osobito dobro poznao jedan betonski blok gotovo na samom kraju lukobrana. Tamo bi uvijek sjeo, to je mjesto najviše volio. Bijaše to malo nagnut blok, ali ne previše, a beton je bio istrošen, hrapav. Smjestivši se na njemu, igrao se pomalo kamenoresca i razgovarao s njim potihom, pozdravljao ga. Katkad mu je ak i pri e pri ao, da ga zabavi, jer je bloku zacijelo bilo prili no dosadno biti uvijek na istom mjestu s kojeg se ne može maknuti. Pripovijedao mu je o putovanjima, o brodovima i o moru, naravno, i o onim velikim kitovima što polako plivaju od jednog pola do drugoga. Betonski blok nije ništa govorio, niti se micao, ali je volio slušati pri e koje mu je pri ao Mondo. Zacijelo je upravo zato i bio tako prijazan.

Mondo bi dugo tako sjedio na betonskom bloku, promatrao iskrenje mora i slušao huku valova. Kad bi sunce pripeklo, na izmaku popodneva, ispružio bi se potrbuške, poput lova kog psa, naslonio bi se obrazom na mlaki beton i pomalo drijemao.

U takvo jedno popodne upoznao se s ribi em Giordanom. Mondo je o utio kroz beton bat ne ijih koraka po molu. Pridigao se, spreman da se sakrije, ali kad je ugledao tog pedesetogodišnjaka kako nosi na ramenu duga ku pecaljku, nije ga se uplašio. ovjek je otišao do susjednog bloka i prijateljski mu mahnuo rukom.

- Što radiš tu?

Sjeo je na blok i izvadio iz torbe od voštanog platna svakojake uzice i udice. Kad je po eo pecati, Mondo je sjeo do njega i gledao kako ribi priprema mamce. Pokazao mu je kako se stavlja meka na udicu, pa kako se udica baca u vodu, isprva polagano a onda sve brže kako se uzica odmotava. Prepustio mu je pecaljku da nau i namatati uzicu ujedna enim tempom njišu i pomalo pecaljkom nalijevo i nadesno.

Mondo je volio ribi a Giordana zato što nikad ništa od njega nije tražio. Lice mu bilo opaljeno suncem i izbrazdano dubokim borama, a sitne o i iznena ivale su intenzivnim zelenilom.

Dugo je pecao na tom bloku, sve dok se sunce nije posve priklonilo zapadu. Giordan nije mnogo govorio, zacijelo zato da ne poplaši ribe, ali bi se nasmijao svaki put kad bi izvukao ribu iz mora. Spretnim i to nim kretnjama razjapio bi ribi ralje i spremio ulov u torbu od voštanog platna. Ovda-onda bi mu Mondo nahvatao ra i e da mu posluže kao mamac. Sišao bi do dna betonskog bloka i vrebao ra i e među algama. Kad bi se val povukao, pojavili bi se ra i i, koje je Mondo zatim lovio rukama. Ribi Giordan razbio bi im oklope na betonskoj plo i i rezao ih zahrđanim noži em.

Jednog su dana u blizini na moru ugledali veliki crni trgova ki brod kako ne ujno plovi.

- Kako se zove? - zapita Mondo.

Ribi Giordan zakloni o i rukom i priškilji.

- *Eritreja* - odgovori mu pomalo za u eno. - Ti kanda ne vidiš baš dobro.

- Ne radi se o tome - odvrati Mondo. - Ja ne znam itati.

- A, tako! - re e Giordan.

Dugo su gledali brod kako plovi mimo njih.

- A što zna i to ime? - priupita Mondo.

- *Eritreja*? Tako se zove jedna zemlja u Africi, na Crvenom moru.

- Zgodno ime - pripomene Mondo. - Mora da je lijepa zemlja. - Porazmislivši još askom, priupita: - A more se tamo zove Crveno?

Ribi se nasmije:

- Ti misliš da je more tamo zbilja crveno?
- Ne znam - otpovrne Mondo.
- Istina je da more pocrveni kad sunce zalazi. Ali more se tako zove zbog ljudi koji su tamo nekad živjeli.

Mondo je gledao za brodom kako se udaljava.

- Sigurno plovi tamo, u Afriku.
- To ti je jako daleko - re e ribi Giordan. - I tamo ti je jako vru e, ima puno sunca i obala je poput pustinje.
- A ima li palmi?
- Ima, i jako dugih pješ anih plaža. Po danu je more jako plavo, ima puno ribarskih brodica s jedrima nalik na krila, što plove uz obalu, od sela do sela.
- Onda se može sjediti na plaži i gledati brodove kako plove? Sjedi se lijepo u hladu, pri aju se pri e i gledaju brodovi na moru?
- Ljudi rade, krpaju mreže i zakivaju pocin ane plo ice na brodske trupove nasukane na pijesku. Djeca skupljaju suhe gran ice, lože vatre na plaži i kuhaju smolu kojom se za epljuju pukotine na brodicama.

Ribi Giordan nije više pazio na svoju uzicu u vodi. Zagledao se u daljinu, u obzor, kao da e sve to doista tamo ugledati.

- A ima li u Crvenom moru morskih pasa?
- Ima, uvijek po jedan ili dva prate brodove, ali ljudi su navikli na njih pa se i ne obaziru više.
- Nisu opasni?
- Morski su ti psi, znaš, kao lisice. Vje ito tragaju za otpacima koji se bacaju u vodu, za ne im što e ugrabiti. Ali nisu opasni.
- Mora da je veliko to Crveno more - re e Mondo.
- Jest, jako je veliko... Na obali ima puno gradova, luka koje imaju udnovata imena... Balul, Barasali, Deba... Masava, to ti je jedan veliki, potpuno bijeli grad. Brodovi plove podalje od obale, plove dane i no i, plove na sjever sve do Ras Kasara, ili do otoka, do Dahlak Kebira u arhipelagu Nori, a katkad ak i do oto ja Farasan, s onu stranu mora.

Mondo je volio otoke.

- O, da, ima puno otoka, otoka s crvenim hridima i pješ anim plažama, a ima i palmi na otocima! U kišno doba udare oluje, vjetar puše tako jako da upa palme iz korijena i odnosi krovove s ku a.
- Potapa li i brodice?
- Ne, ljudi onda ostanu kod ku e, na sigurnome, nitko ne isplovljava. Ali to ne traje dugo. Na jednom oto i u živi tako jedan ribar sa svom svojom obitelji. Žive u ku i napravljenoj od palmina liš a, uz samo žalo. Ribarov je stariji sin ve velik, bit e da je tvojih godina. Odlazi brodicom s ocem i baca mrežu u more. Kad je izvu e, puna je riba. On jako voli odlaziti s ocem u ribolov, jak je i zna ve dobro rukovati jedrom da uhvati vjetar. Kad je lijepo vrijeme i kad je more mirno, ribar odlazi sa svom obitelji u posjete rodbini i prijateljima na obližnjim otocima, pa se nave er vra aju ku i. Tad brodica plovi potpuno sama, ne ujno, a Crveno je more sasvim crveno jer zalazi sunce.

Dok su oni tako razgovarali, trgova ki brod *Eritreja* napravio je velik luk na moru. Remorker se okrenuo natrag i zaljuljao na brazdi za brodom, koji samo jedanput kratko zatuli na rastanku.

- A kad ete vi tamo? - zapita Mondo.
- U Afriku, na Crveno more? - Giordan se nasmije. - Ne mogu ja tamo, ja moram ostati ovdje, na molu.
- Zašto?

Ribi je tražio u sebi odgovor na to pitanje.

- Zato što... Zato što sam ja mornar bez broda.

Zatim ponovo usmjeri pozornost na pecaljku.

Kad se sunce posve priklonilo zapadu, ribi Giordan odloži pecaljku na betonsku ploču i izvadi iz džepa na kaputu sendvič. Polovicu je sendviča a dao Mondu pa su zajedno jeli promatrajući i odsjaj sunca na moru.

Mondo je pošao prije mraka potražiti kakvo skrovište da u njemu prenoći.

- Do vi enja! - pozdravi Mondo ribi a.

- Do vi enja! - odzdravi mu Giordan. Kad je Mondo već poodmakao, dovikne za njim: - Do i mi opet! Naučite u te stvari. Nije to teško.

On je ostao peccati sve dok nije pala noć i svjetionik počeo slati signale u redovitim razmacima, svake četiri sekunde.

Sve je to bilo lijepo i dobro, ali trebalo je pripaziti na Ciapacana. Svakog jutra, u praskozorje, sivi kombi s rešetkama na prozorima polako je kružio, bešumno, uz sam nogostup, po gradskim ulicama. Krstario je po još uspavanim i maglovitim ulicama, u potrazi za psima i izgubljenom djecom.

Mondo ga je bio spazio jednog dana, upravo pošto je bio izašao iz svog skrovišta kraj mora, dok je prolazio kroz park. Kombi se bio zaustavio na nekoliko metara od njega, tako da se jedva stigao sakriti za jedan grm. Vidio je kako se otvaraju stražnja vrata na kombiju i kako iz njega izlaze dva ovjeka u sivim ogrtačima. Nosili su sa sobom dvije velike platnene vrećice i uzice. Odmah su počeli pretraživati drvoređe u parku, Mondo ih je čuo kako razgovaraju prolazeći i pokraj grma iza kojeg je on bio u skrivenosti.

- Ovuda je prošao.

- Vidio si ga?

- Jesam, ne može biti daleko.

Zatim su se ta dvojica u sivome udaljila, svaki na svoju stranu, a Mondo je ostao nepomično u skrivenosti iza grma, suspregnuta daha. Malo zatim razlegao se udan, promukao, prigušen krik, a nakon toga je opet zavladao tišina. Kad su se ona dvojica vraćala, Mondo je primijetio da nose nešto u vrećicama. Ubacili su vrećice u kroz stražnja vrata u kombi, a Mondo je još čuo prodorno cvilenje koje mu je paralo uši. To je bio pas kojeg su bili strpali u vrećice. Sivi je kombi produžio dalje bez žurbe i nestao iza drveća u parku. Jedan je prolaznik potom rekao Mondu da je to bio Ciapacan koji lovi pse bez gospodara. Prolaznik se onda zagledao u Mondu i dodao, ne bi li ga zaplašio, kako taj kombi kadšto odvozi i djecu koja šalabazaju po gradu, umjesto da idu u školu. Od tog je dana Mondo neprestano pazio na sve strane, pa i za sobom, ne e li gdje god spaziti sivi kombi.

Znao je da se u vrijeme kad djeca izlaze iz škole ili na blagdane nema njeega bojati. Morao je biti na oprezu kad je na ulicama bilo malo svijeta, rano izjutra ili u sumrak. Možda se upravo zato Mondo u hodu zanosio pomalo u stranu.

U to se doba bio upoznao sa Cigom, Kozakom i njihovim starijim prijateljem Dadom. Sve su to bili nadimci koje su im ovdje, u našem gradu, prisili građani jer im nisu znali prava imena. Cigo nije bio Ciganin, a zvali su ga tako zbog njegove tamne puti, posve crne kose i orlovskog profila. Ipak, taj je nadimak zacijelo imao najviše zahvaliti činjenici što je stanovao u jednom starom crnom američkom vojnom vozilu Hotchkissu smještenom na zaravanku iznad mora i što je živio od majstorskih vještina. Kozak je pak bio udan ovjek, mongolski tip, koji je uvijek nosio na glavi veliku šubaricu zbog koje je nalikovao na medvjeda. Svirao je na harmoniku ispred kavanskih terasa, poglavito noću, jer je po danu uvijek bio trešten pijan.

Ali Mondo je najviše volio starog Dadu. Jednog dana, dok je prolazio plažom, ugledao ga je kako sjedi na zemlji, na novinama. Starac se sunčao ne obazirući se na ljude koji su prolazili mimo njega. Mondu je najviše privukao pozornost žuti kartonski kovčeg s rupicama, koji je stari Dado bio odložio na zemlju, do sebe, na

druge novine. Dado se doimao pitomo i mirno, i Mondo ga se nije uop e bojao. Prišao mu je da pogleda žuti kov eg i upitao ga:

- Što imate u tom koferu?

ovjek je malko iskola io o i. Bez rije i je stavio kov eg na koljena i odškrinuo ga. Tajanstveno se osmjehnuo kad je posegnuo rukom u kov eg i izvukao iz njega par golubova.

- Baš su lijepi - re e mu Mondo. - Kako se zovu?

Dado pogladi ptice, a onda ih prinese obrazima.

- On se zove Pilu, a ona Zoe.

Držao je golubove u rukama i nježno trljao njima svoje lice. Gledao je dotle u daljinu vlažnim i svijetlim o ima kojima nije najbolje vidio.

Mondo je nježno pogladio golubove po glavi. Njih je bilo zasjenilo sun ano svjetlo pa su se željeli vratiti u kov eg. Dado im je nešto govorio tihim glasom ne bi li ih umirio, a onda ih je opet spremio u kov eg.

- Baš su lijepi - ponovi Mondo. I ode dalje, a ovjek zatvori o i i nastavi drijemati sjede i na novinama.

Kad je pao mrak, Mondo se vratio do Dade. Ovaj se spremao za predstavu sa Cigom i Kozakom, to jest sjedio je malo po strani, sa svojim žutim kov egom, dok je Cigo svirao na bendžu a Kozak dozivao svojim dubokim glasom šeta e. Cigo je brzo svirao, promatraju i svoje prste kako prebiru po žicama i pjevušio. Njegovo se tamno lice ljeskalo na svjetlu kandelabra.

Mondo je stao u prvi red gledalaca i pozdravio Dadu. Tad je Cigo zapo eo svoju to ku. Stoje i pred gledaocima, vadio je nevjerojatno brzo iz stisnute šake raznobojne rup i e. Laki su rup i i padali na zemlju, a Mondo ih je redom skupljao. To je bio njegov posao. Zatim je Cigo vadio iz svoje šake kojekakve neobi ne predmete, klju eve, prstenje, olovke, sli ice, loptice za ping-pong, pa ak i upaljene cigarete, koje je potom dijelio ljudima. Sve je to obavljao tako hitro da ljudi nisu mogli ni pratiti pokrete njegovih ruku. Gledaoci su se smijali i pljeskali, i po eli bacati na zemlju nov i e.

- Mali, daj nam pomози skupljati nov i e - rekao je Kozak.

Cigo je uzeo u ruku jaje, umotao ga u crveni rup i i zastao na trenutak.

- Po... zor!

Pljesnuo je rukama, a kad je razmotao rup i , jajeta više nije bilo. Ljudi su još ja e zapljeskali, a Mondo je pokupio još nekoliko nov i a i ubacio ih u metalnu kutiju.

Kad više nije imao što skupljati, u nuo je i zagledao se iznova u Cigine ruke. Ruke su se hitro gibale, kao da postoje za se. Cigo je izvukao još nekoliko jaja iz zatvorene šake, a onda su mu iznenada sva ta jaja nestajala iz ruku. Svaki put prije nego što bi koje jaje nestalo, Cigo bi namignuo Mondu.

- Hop! Hop!

Ali Cigo je najbolje izvodio jedan drugi trik, a to je: uzeo bi dva posve bijela jajeta što su mu se na zagonetan na in pojavila u rukama, pa bi ih umotao u dva velika rup i a, crveni i žuti, podigao ruke uvis i ostao na as nepomi no u tom položaju. Svi su ga tada gledali susprežu i dah.

- Po...zor!

Cigo bi tad spustio ruke i razmotao rup i e, a iz rup i a bi izletjela dva bijela goluba, preletjeli mu preko glave i sjeli na ramena starom Dadi.

Ljudi su uzdahnuli:

- Oh!

I zapljeskali svom snagom, a nov i i su opet zapljuštali.

Kad je predstava završena, Cigo je otišao kupiti sendvi i pivo, pa su svi skupa posjedali na papu icu starog crnog Hotchkissa.

- Ti si mi, mali, dobro došao - re e Cigo Mondu.

Kozak je gucnuo pivo i na sav glas upitao:

- Je li ti to sin, Cigo?
- Nije, to mi je prijatelj, Mondo.
- E pa, živio onda, prijatelju Mondo! Bio je ve pripit.
- A znaš li ti što svirati?
- Ne znam, gospodine - odgovori Mondo.

Kozak prasne u smijeh.

- Ne znam, gospodine! Ne znam, gospodine! - ponavljao je na sav glas, iako Mondu nije bilo jasno zašto se smije.

Zatim je Kozak uzeo svoju malu harmoniku i zasvirao. Zapravo to i nije bila glazba nego niz neobičnih i jednoličnih tonova što su silazili i uzlazili, a brže, a sporije. Kozak je svirao daju i nogom takt i pjevao svojim dubokim glasom ponavljajući i neprestance iste slogove:

- Aj, aj, jaja, jaja, ajaja, jaja, ajaja, jaja, aj, aj!

Pjevao je i svirao na harmonici njišu i se, a Mondo je pomislio da zaista izgleda kao velik medvjed.

Ljudi koji su onuda prolazili zastajkiivali su da ga pogledaju, pomalo se smijali i produživali dalje.

Poslije, kad je već bila mrkla noć, Kozak je prestao svirati i sjeo uz Cigu na papuicu Hotchkissa. Pripalili su cigarete od crnog duhana koji je jako vonjao, i razgovarali pijuckaju i pivo iz konzervi. Razgovarali su o dalekim stvarima koje Mondo nije najbolje razumio, o uspomenuama iz rata i s putovanja. Katkad bi se u razgovor uključio i Dado. Njega je Mondo pažljivo slušao jer je Dado najviše govorio o pticama, golubicama i golubovima listonošama. Pripovijedao je svojim blagim glasom, pomalo zadihano, zgođe o pticama koje dugo lete nad poljima, pa zemlja promiče pod njima sa svojim vijugavim rijekama, malim stablima posaenim uz ceste nalik na crne vrpce, s kućama crvenih i sivih krovova, s majurima okruženim raznobojnim njivama, s livadama, brežuljcima i brdima nalik na gomile šljunka. Čovjek je pripovijedao i o tome kako se ptice uvijek vraćaju kući, prate i iz visine krajolike kao zemljovid, ili se ravnaju i po zvijezdama, kao moreplovci i zrakoplovci. Kućice za ptice sliče ne su kulama, samo što na njima nema vrata nego tek uski prozori sve do samog krova. Kad je vruće, uje se gugutanje iz tih kula, pa ljudi znaju da su se ptice vratile.

Mondo je slušao Dadin glas i gledao žar cigareta kako svijetli u mraku. Oko njih su prolazili automobili stvaraju i tihi huku poput vode, a svjetla su se pokretala gasila jedno za drugim. Bilo je već kasno i Mondo je osjećao kako mu se muti pogled, samo što nije zaspao. Tad ga je Cigo poslao da legne na klupu iza Hotchkissa, gdje je Mondo i prenoćio. Stari Dado vratio se kući, a Cigo i Kozak uopće nisu spavali. Sjedili su na papuicu sve do jutra, samo onako, pijuckaju i, puše i i razgovaraju i.

Evo što je Mondo volio: sjediti na plaži obujmivši rukama koljena i gledati sunce kako izlazi. U četiri i pol nebo je bilo vedro i sivo, sa svega nekoliko oblaka izmaglice nad morem. Sunce se nije odmah pomaljalo, ali je Mondo naslućivao kako sunce nadolazi s druge strane obzora penju i se polako poput plamena što se hvata. Isprva bi se pojavila blijeda aureola koja se u zraku sve više širila, a onda bi čovjek oćutio u sebi ono neobično treperenje od kojeg bi zatitrao obzor, baš kao da se napreže. Tad bi se iznad vode pomolio disk i udario svežnjem svjetla ravno u oći, te bi se ućinilo da su more i zemlja iste boje. Čas zatim pojavile bi se prve boje, prve sjene. Ali kandelabri su u gradu i dalje gorjeli bacaju i oko sebe blijedo i umorno svjetlo, jer još nije bilo sasvim pouzdano da svanjava.

Mondo je gledao sunce kako se diže iznad mora. Pjevao je sam za se klimaju i glavom i prsima, ponavljajući i onu Kozakovu pjesmu:

- Ajaja, jaja, jajaja, jaja...

Na plaži nije bilo ni žive duše, samo je nekoliko galebova plutalo po moru. Voda je bila posve bistra, siva, modra i ružiasta, a šljunak posve bijel.

Mondo je mislio kako se i u moru rada dan, među ribama i rakovima. Možda i na dnu mora sve biva ružičasto i jasno kao na kopnu? Ribe se bude i polagano gibaju pod svojim nebom nalik na zrcalo, sretno usred tisu a sunaca što plešu, a morski konjici penju se uz stabljike algi ne bi li bolje vidjeli novo svjetlo. Čak se i školjke pomalo otvaraju da bi pripustile u sebe svjetlo. Mondo je mnogo razmišljao o njima i gledao valove kako polagano zapljuskuju šljunak na plaži vraćaju i iskrama.

Kad je sunce malo odskočilo, Mondo je ustao jer je bilo hladno. Svukao se. More je bilo ugodnije i toplije od zraka, pa je skočio u vodu do vrata. Sagnuo je glavu i otvorio oči u vodi ne bi li ugledao dno. Osluškiavao je slabu škripu valova kako zapljuskuju obalu, što bijaše glazba nepoznata na kopnu.

Dugo je ostao u vodi, sve dok mu prsti nisu pobijelje-li a noge zadrhtale. Tad se vratio na plažu i sjedne naslonivši se leđima na potporni zid ceste, sklopljenih ruku o iju ekaju i da mu sunčeva toplina obavije tijelo.

Brda su iznad grada sad izgledala nekako bliža. Lijepo svjetlo obasjavalo je drveće i bijela prorečelja vila, a Mondo opet izusti:

- Moram oti i tamo to pogledati.

Zatim se opet obuče i pobježe s plaže.

Bio je neradni dan pa se nije morao bojati Ciapacana. Na neradne dane psi i djeca mogli su se slobodno skitati ulicama.

Nevolja je bila u tome što je sve bilo zatvoreno. Povrtlari nisu dolazili prodavati povrće, kaptari su na vratima pekarnice bili spušteni. Mondo je bio gladan. Prolazeći pokraj sladoledarnice, što se zvala *Gruda snijega*, kupio je sladoled od vanilije i uzeo ga u hodu lizati.

Sad su već nogostupi bili obasjani suncem, ali se ljudi još nisu pojavljivali. Vjerojatno su bili umorni. Kadikad bi ponetko naišao i Mondo bi ga pozdravio, ali su ga prolaznici u vodu gledali jer su mu kosa i trepavice bile pobijeljele od soli a lice preplanulo od sunca. Možda su ljudi mislili da je Mondo prosjak.

Ližu i sladoled, razgledao je izloge dućana. U dnu jednog izloga, u kojem je gorjelo svjetlo, stajao je velik krevet od crvena drva, raspremljen, s jastukom na cvjetice, kao da se netko sprema leći u njega. Malo dalje se nalazio stakleni ormar pun bijelog posuda i ražanj na kojem se polako vrtjelo pile od kartona. Sve je to bilo obnovato. Ispod vrata jedne trgovine Mondo nade neki ilustrirani časopis, uzme ga i ode do obližnje klupe da ga pročita.

U časopisu je bila priča s fotografijama u boji, na kojima je lijepa plavojka u kuhinji kuhala i igrala se s djecom. Bijaše to duga priča, a Mondo ju je čitao naglas i prinoseo slike o čemu tako da su mu se sve boje izmiješale.

- De ko se zove Jacques a curica se zove Camille. Njihova je mama u kuhinji i priprema uje svakakva dobra jela, kruh, pečeno pile, kolače. I pita djecu: što biste danas htjeli jesti? Ispeci nam, molim te, jednu veliku tortu s jagodama, rekao je Jacques. Ali mama mu kaže da nema jagoda, nego samo jabuka. Onda su Camille i Jacques ogulili jabuke i izrezali ih na komadice, pa im je mama napravila tortu. Metnula ju je u pečenicu da se ispeče. U cijeloj kuhinji miriše na tortu. Kad se torta ispekla, mama je iznosi na stol i reže na kriške. Jacques i Camille jedu dobru tortu i piju topli kakao. Poslije obadvoje kažu: nismo još nikad jeli tako dobru tortu!

Kad je Mondo pročitao priču, sakrio je časopis za jedan grm u parku da ga poslije ponovo pročita. Rado bi bio kupio koji drugi sveščić, priču o Akimu u džungli, na primjer, ali je prodavaonica novina bila zatvorena.

Usred parka spavao je na klupi jedan poštanski umirovljenik. Pokraj njega su ležale rasprostrte novine i šešir.

Kad je sunce odskočilo na nebu, svjetlo je postalo nekako blaže. Ulicama su počeli prolaziti automobili trubeći. Na drugom kraju parka, blizu izlaza, jedan se djecaarac vozio na crvenu triciklu. Mondo zastane pokraj njega.

- Je li tvoj ? - upita dje arca.
- Jest - odgovori mališan.
- Ho eš li mi ga posuditi?

Dje arac se gr evito uhvati za upravlja .

- Ne u! Ne u! Bježi od mene!
- A kako se zove taj tvoj bicikl?

Mališan šutke obori glavu, a onda brže-bolje odgovori:

- Mini.
- Jako je lijep - priklopi Mondo.

Još je neko vrijeme gledao tricikl, njegov crveni okvir, crno sjedalo, upravlja i kromirane blatobrane. Dva-tri puta pozvoni zvoncem, ali dje arac se odmakne od njega i odveze dalje okre u i pedale.

Na trgu nije bilo mnogo svijeta. Ljudi su u skupinicama išli na misu ili odlazili u šetnju uz more. Upravo u ovakve neradne dane Mondo bi se najradije obra ao prolaznicima pitanjem:

- Ho ete li me usvojiti?

Ali možda ga u takve dane nitko nije ni uo.

Ulazio je nasumce u predvorja stambenih zgrada. Zastajkivao je pred praznim poštanskim škrabicama i protupožarnim uputama. Pritiskao je na automatski prekida stubišnog svjetla i sluša tiktakanje dok se svjetlo ne bi ugasilo. U dnu predvorja bijaše stubište, ograda od ulaštena drva i veliko mutno ogledalo okruženo gipsanim kipovima. Mondo bi se bio najradije povezao liftom, ali se nije usu ivao jer je djeci zabranjeno igrati se liftom.

U zgradu ude jedna mlada žena. Bila je lijepa, valovite kestenjave kose, u svijetloj, šuštavoj haljini. Lijepo je mirisala.

Mondo iskrсне pred njom iz kuta kraj vrata tako nenadano da se trgnula.

- Što ho eš, mali?
- Mogu li se s vama povesti liftom?

Žena se dobrostivo nasmiješi.

- Možeš, kako ne bi mogao! Hodi!

Dizalo se pomalo ljuljalo pod nogama kao brod.

- Na koji kat ideš?
- Do kraja.
- Do šestog? I ja idem do šestog.

Dizalo se polako dizalo. Mondo je gledao kroz prozor stropove kako promi u. Vrata su podrhtavala, a na svakom katu nešto bi udno škljocnulo. ula su se i eli na užeta kako zuje.

- Ti stanuješ u ovoj ku i?

Žena radoznalo pogleda Monda.

- Ne stanujem, gospodo.
- Došao si u posjet prijateljima?
- Ne, gospodo, še em.
- Ah?

Žena ga je i dalje gledala. Imala je krupne, mirne i blage o i, pomalo vlažne. Otvori svoju torbicu i daje Mondu bombon u prozirnrom papiru.

Mondo je i dalje gledao kako katovi polako promi u.

- Kako je to visoko, kao u avionu - re e.
- Jesi li ve letio avionom?
- O, nisam, gospodo, nisam još. To mora da je lijepo.

Žena se ovlaš nasmiješi.

- Avion je, znaš, brži od lifta.
- Pa i više leti!

- Da, mnogo više!

Dizalo je stiglo na vrh, zastanjalo i zatreslo se. Žena iza e.

- Ho eš li iza i?

- Ne u - odgovori Mondo - odmah se vra am dolje.

- A, tako? Dobro, kako god želiš. Da sideš u prizemlje, treba samo da pritisneš na ovaj predzadnji gumb, tu, vidiš. Pazi da ne pritisneš na crveni, to ti je zvono za uzbunu.

I nasmiješi se još jednom prije nego što zatvori vrata.

- Sretno!

- Do vi enja! - dobaci joj Mondo.

Kad je izašao iz zgrade, vidio je da je sunce visoko odsko ilo, gotovo kao da je podne. Dani su brzo prolazili, od jutra do ve eri. Još bi brže prolazili kad ovjek ne bi pazio. Zato se i ljudima uvijek tako žuri. Žure se da obave sve svoje poslove prije nego što za e sunce.

O podne su ljudi grabili krupnim koracima po gradu. Izlazili su iz ku a, ulazili u automobile, lupali vratima. Mondo bi im najradije bio doviknuo: » ekajte! ekajte me!« Ali nitko se nije obazirao na nj.

Kako je i njemu srce prebrzo i prejako kucalo, zastajkivao je u zakucima. Nepomi no bi stajao, prekriženih ruku na prsima, i promatrao svjetinu kako hrli ulicom. Nisu više izgledali onako umorni kao jutros. Brzo su i bu no hodali, razgovarali i smijali se na sav glas.

Me u njima je jedna starica polako išla nogostupom, sva pogrbljena, ne obaziru i se ni na koga. Torba joj bila puna hrane i toliko teška da je na svakom koraku dodirivala njome tlo. Mondo joj je prišao i pomogao nositi torbu. uo je staricu kako teško diše za njim.

Starica je stala pred ulazom u sivu stambenu zgradu, i Mondo se po eo s njom penjati uza stube. Mislio je da mu je starica možda baka ili teta, ali nije razgovarao s njom jer je bila nagluha. Otklju ala je vrata na etvrtom katu i otišla u kuhinju da odreže krišku starog kuglofa. Kad je pružila krišku Mondu, primijetio je kako joj se ruke tresu. Podrhtavao joj je i glas kad mu je rekla:

- Bog te blagoslovio!

Kad je odmakao malo dalje niz ulicu, osjetio je kako se smanjio. Hodao je uz sam zid, ljudi su oko njega bili visoki kao drve e, dalekih lica, poput balkona na ku ama. Provla io se među tim gorostasima koji su grabili krupnim koracima. Klonio se žena visokih poput zvonika, u golemim to kastim haljinama, i muškaraca širokih poput hridi, u plavim odijelima i bijelim košuljama. Možda je to sve bilo od sun eva svjetla što je uve avalo stvari i skra ivalo sjene? Mondo se probijao među njima, a opažali su ga samo oni koji su gledali preda se. Nije ih se ipak bojao, osim ovda-onda, kad bi morao prije i preko ulice. Ali tražio je nekog po cijelom gradu, po parkovima, na plaži. Nije bio sasvim na isto koga traži, ni zašto, tražio je samo onako nekoga da ga na brzinu priupita i da mu odmah zatim pro ita odgovor u o ima:

»Ho ete li me usvojiti?«

Nekako u to vrijeme, kad su dani bili lijepi a no i duge i vru e, Mondo je upoznao Thi Chin. Izvukao se bio iz svog ve ernjeg skrovišta pri dnu lukobrana. S kopna je puhao mlak, suh vjetar od kojeg bi se kosa naelektrizirala i zapalile šume hrasta-plutnjaka. U brdima ponad grada Mondo je zapazio veliki bijeli dim kako se diže put neba.

Neko je vrijeme gledao brda obasjana suncem, a onda je pošao puteljkom što vodi do njih. Bijaše to krivudav puteljak koji se ovdje-ondje pretvarao u stube od širokih etvrtastih betonskih stepenica. S obje strane puteljka protezali su se jarci puni suha liš a i papiri a.

Mondo se rado penjao uza stube. Stube su vodile uzbrdo u cik-cak liniji, bez žurbe, kao da nikamo ne vode. Duž puteljka dizali su se visoki kameni zidovi na kojima su ležale krhotine stakla, tako da uvijek nije pravo vidio gdje se nalazi. Mondo se polako penjao uza stube zaviruju i u jarke ne e li u njima otkriti štogod zanimljivo. Katkad bi našao koji novi, zahrđani, sličicu ili kakav neobičan plod.

Što se više uvijek penjao, to je grad pod njim bivao plosnatiji, sa svim onim pravokutnim zgradama i ravnim ulicama kojima prolaze crveni i modri automobili. Pa i more se podno brda nekako spljoštilo, svjetlucaju i poput ploče od bijelog lima. Mondo se s vremena na vrijeme okretao da sve to promatra kroz granje drve a i iznad zidova oko vila.

Na stubama nije nikog sreo osim krupne tigraste mačke u jarku, koja je žderala ostatke mesa iz zadržane limenke. Mačka je ležala potrbuške, poklopljenih ušiju, i gledala Monda okruglim zjenicama u žutim oči.

Mondo je bez riječi i prošao mimo nje. Čutio je na leđima pogled njenih crnih zjenica sve dok nije zamaknuo za zavoj.

Ne ujno se penjao dalje. Išao je s noge na nogu klone i se granica i sjemenki, bešumno se šuljao kao sjena.

Te su stube bile prilično hirovite. Stube su bile strme, s kratkim i visokim stepenicama od kojih je uvijek gubio dah, a stube su opet bile lijene i polagano se pružale između i neobrađenog zemljišta. Kadšto se čak činilo da bi se stube najradije okrenule natrag i vratile.

Mondo se nije žurilo. I on se penjao u cik-cak liniji, od jednog do drugog zida. Zastajkivao je da zaviri u jarak ili da otkine lišće s drveta. Otrgnuo je list sa stabla papra i izmrvio ga prstima da osjeti miris koji štipa za nos i oči. Brao je cvjetove kozje krvi i usisavao slatku kapljicu što se uhvatila na dnu mačke. Ili je pak svirao na vlati trave što ju je držao među usnama.

Volio je hodati ovako, posve sam, po brdima. Kako se penjao uzbrdo, tako je sunčeva svjetlost bivalo sve žuđe i žuđe, posve blago, kao da izvire iz lišća biljaka i kamenja u starim zidovima. Svjetlo je obdan bilo proželo svu zemlju i sad je izviralo iz nje, širilo svoju toplinu i nadimalo se.

Na brdu nije bilo ni žive duše, vjerojatno zato što je bilo kasno popodne, ali i zato što je ovaj dio grada bio pomalo napušten. Vile su se bile zavukle među drveće, nisu bile turobne, ali bi se reklo da drijemaju, s onim svojim zahrđanim rešetkastim ogradama i oljuštenim kopcima koji se ne zatvaraju dobro.

Mondo je slušao cvrkut ptica na drveću i lako pucketanje granja na vjetru. Najviše se ipak od svega izdvajalo cvrčanje cvrčaka, prodorno glasanje što se neprestano pomicalo. Reklo bi se da prati Monda ukorak. Na mahove bi se malko udaljilo, pa bi se vratilo toliko blizu da se Mondo okretao ne e li ugledati gdje god tog kukca. Ali cvrčanje bi se onda opet udaljilo, pa ponovo javilo pred njim, ili iznad zida, s njegova vrha. Mondo ga je i dozivao sviraju i na vlati trave. Ali cvrčak se nije pojavljivao, radije se i dalje krio.

Na samom vrhu brda oblaci su se opet pojavili, zbog vrućine. Mirno su plovili na sjever, a kad bi prošli ispred sunca, Mondo bi osjetio sjenu na licu. Boje su se mijenjale, pomicalo, žuto se svjetlo palilo, gasilo.

Odavno se već Mondo želio popeti na vrh ovog brda. Često ga je gledao iz svoga skrovišta kraj mora, sa svim ovim njegovim drvećem i lijepom svjetlošću što blista na probojima vila i svijetli na nebu poput aureole. Upravo se zato htio popeti na ovo brdo što je puteljak sa stubama kanda vodio do neba i svjetlosti. Bijaše to doista lijepo brdo, ponad samog mora, sasvim blizu oblaka, i Mondo ga je dugo gledao, ujutro, dok je još bilo sivo i daleko, i uvečer, pa i noću, kad bi se iskrilo od električnih svjetala. Sad je bio sretan što se penje na njega.

U hrpu suha lišća, duž zidova, zavla ili su se daždevnjaci. Mondo ih je pokušavao zaskočiti šuljaju i se prema njima, ali su ga oni svejedno uli i bježali da

se sakriju u pukotine.

Dozivao je pomalo daždevnjake zviždu u i kroza zube. Rado bi se domogao kojega. Vjerovao je da bi ga mogao pripitomiti i nositi u džepu na hla ama. Lovio bi mu muhe da ima što jesti, a kad bi Mondo sjeo na sunce, na plaži, ili među betonske blokove podno lukobrana, daždevnjak bi mu se izvukao iz džepa i popeo se na rame. Tu bi nepomi no sjedio i nadimao grlo, jer daždevnjaci na taj na in predu.

Tad je Mondo stigao do vrata Ku e zlatne svjetlosti. Mondo ju je sam tako nazvao kad je prvi put u nju stupio, i to joj je ime ostalo. Bijaše to lijepa stara ku a talijanskog tipa, obojena žutonaran astom bojom, visokih prozora s rasklimanim rebrenicama i s kamenom terasom obraslom divljom lozom. Oko ku e nalazio se nevelik vrt, ali toliko zarastao u kupinu i korov da mu se nisu vidjele mede. Mondo je odgurnuo željezna vrata i ne ujno pošao alejom, posutom šljunkom što je vodila do ku e. Iako je žuta ku a bila obi na, neukrašena štukaturom i maskaronima, Mondo pomisli da nikad nije vidio ovako lijepe ku e.

U zapuštenom vrtu, ispred ku e, rasle su dvije lijepe palme, dižu i se iznad krova pa im je liš e, kad bi vjetar zapuhao, strugalo po žljebovima i crepovima. Oko palmi je raslo gusto, tamno grmlje prošarano velikim ljubi astim kupinama koje su puzle po zemlji poput zmija.

Najljepše je ipak bilo svjetlo što je obavijalo ku u. Upravo je zbog njega Mondo odmah bio nadjenuo ku i ime Ku a zlatne svjetlosti. Sun evo svjetlo na izmaku popodneva imalo je vrlo blagu i mirnu boju, toplu boju poput jesenskog liš a ili pijeska. To je svjetlo ovjeka oplakivalo i opijalo. Dok je polako išao pošljun anim puteljkom, Mondo je osje ao kako ga svjetlo miluje po licu. Spavalo mu se i srce mu je usporeno kucalo. Jedva da je disao.

Cvr anje se cvr ka iznova razleglo, kao da je cvr ak izašao iz grmlja u vrtu. Mondo je zastao da oslušne, a onda je polako produžio prema ku i, spreman da pobjegne ako se pojavi pas. Ali nigdje ni žive duše. Oko njega su u vrtu biljke bile nepomi ne, liš e im otežalo od vru ine.

Mondo zade u guštik. Bauljao je ispod žbunja, razmicao kupine. Zavukao se pod grmlje i iz tog svog skrovišta promatrao žutu ku u. Bilo je posve tiho, osim cvr anja i prodornog zujanja komaraca što su plesali oko njegove kose. Sjede i na zemlji, ispod krošnje lovora, Mondo je netremice gledao u ku na vrata i stube u obliku polumjeseca što su vodile do kamene terase. Iz pukotina izme u stepenica iž ikljala je trava. Nakon nekog vremena Mondo je legao potrbuške na zemlju, kao lova ki pas, i podnimio se.

Bilo je ugodno ovako drijemati, podno drveta što je snažno mirisalo, nedaleko od Ku e zlatne svjetlosti, okružen sa svih strana toplinom i spokojstvom, uz prodorno glasanje cvr ka što se svaki as razlijegalo. Dok si spavao, Mondo, ti nisi bio tu. Otišao si nekamo, daleko od svoga tijela. Ostavio si svoje tijelo da spava na zemlji, na nekoliko metara od pošljun enog puteljka, a ti si šalabazao negdje drugdje. To je ono udno u svemu skupa. Tijelo ti je ostalo na zemlji i mirno disalo, vjetar je tjerao sjene oblaka preko tvog lica sklopljenih o iju. Tigrasti su ti komar i plesali oko obraza, crni mravi pretraživali odje u i ruke. Ve ernji vjetar mrsio ti je pomalo kosu. Ali ti nisi bio tu. Ti si bio negdje drugdje, izgubio si se u toplom svjetlu ku e, u mirisu lovorova liš a, u vlazi što je izbijala iz busenja zemlje. Pauci su podrhtavali na svojoj niti jer su se u to doba budili. Stari daždevnjaci, crno-žuti, izvla ili su se iz svojih pukotina, penjali se po zidu ku e i gledali te miruju i, drže i se razmaknutim prstima na šapicama za zid. Svi su te gledali zato što su ti o i bile zatvorene. A negdje na drugom kraju vrta, izme u žbunja kupina i grma božikovine, blizu starog suhog empresa, kukac-pilot neumorno je pilio, govorio ti, dozivao te. Ali ti ga nisi uo, ti si nekamo daleko otišao.

- Tko si ti? - upita ga netko oštrim glasom.

Pred Mondom je stajala žena, ali toliko sitna da je Mondo u prvi mah pomislio da to pred njim stoji dijete. Crna kosa bila joj podrezana uokrug oko lica, a imala je na sebi dugu modrosivu pregaču.

Smješkala se.

- Tko si ti?

Kad je Mondo ustao, bio je tek nešto malo niži od nje. Zijeovno je.

- Spavao si?

- Oprostite - reče Mondo. - Ušao sam u vaš vrt, i bio sam nekako umoran, pa sam zaspao. Sad u ja odmah otiđi.

- Zašto bi odmah otišao? Ne sviđa ti se ovaj vrt?

- Sviđa, vrlo je lijep - odgovori Mondo. Tražio je na licu sitne žene kakav znak srđžbe. Ali ona se i dalje smješkala. U priškiljenim se očima nazirao neobičan izraz, kao u mačke. Oko očiju i usta imala je duboke bore, i Mondo pomisli da je ta žena stara.

- Dođi pogledati kuću - reče mu.

Popela se uz male stubice u obliku polumjeseca i otvorila vrata.

- Hajde dođi!

Mondo uđe za njom u kuću. Našao se u velikoj, gotovo praznoj dvorani osvjetljenoj sa svih strana svjetlom što je padalo kroz visoke prozore. Usred dvorane nalazio se drveni stol i stolice, na stolu je bio lakirani pladanj, a na njemu crni čajnik i šalice bez drška. Mondo je ostao kao ukopan na pragu razgledajući i dvoranu i prozore. Prozori su se sastojali od malih, kvadratnih, mutnih stakala, pa je svjetlo što je dopiralo kroz njih bilo još toplije i zlatnije. Mondo nije nikad vidio tako lijepu svjetlost.

Ženica je stajala pred stolom i točila čaj u šalice.

- Voliš li čaj?

- Volim - odgovori Mondo.

- Onda sjedi ovamo.

Mondo polako sjedne na rub stolice i uzme piti čaj. Napitak je bio tako točan zlatne boje i vruć, tako da mu je opekao usne i grlo.

- Vruć je - reče.

Ženica neujno otpije gutljaj.

- Nisi mi rekao tko si - reče mu ona. Glas joj zvučao kao umilna glazba.

- Ja sam Mondo - odgovori Mondo.

Ženica ga gledaše smiješeći se. Na stolici je bila još nekako sitnija.

- A ja sam Thi Chin.

- Vi ste Kineskinja? - priupita je Mondo. Ženica odmahne glavom.

- Ja sam Vijetnamka, a ne Kineskinja.

- A je li vaša zemlja daleko?

- Jest, vrlo, vrlo daleko.

Mondo je popio čaj i umor ga je prošao.

- A odakle si ti? Ti nisi odavde, je li da nisi?

Mondo nije bio na isto što da joj odgovori.

- Ne, ja nisam odavde - potvrdi. Odmakne čuperke kose s lica prignuvši glavu.

Ženica se neprestano i dalje smješkala, ali su joj se uske oči iznenada malko uznemirile.

- Ostani još malo - reče mu. - Ne eš valjda odmah otiđi?

- Nisam smio ulaziti u vaš vrt - reče joj Mondo. - Ali vrata su bila otvorena, a bio sam i malo umoran.

- Dobro je što si ušao - jednostavno otpovrne Thi Chin. - Ja sam, znaš, radi tebe ostavila vrata otvorena.

- Onda ste vi znali da u ja dođi? - priupita je Mondo. Ohrabrila ga je ta pomisao.

Thi Chin klimne glavom i pruži Mondo kutiju od bijelog lima punu kola i a od badema.

- Jesi li gladan?

- Jesam - odgovori Mondo. Grickao je kola i e i promatrao velike prozore kroz koje je padalo svjetlo. - Baš je lijepo - re e. - A tko je sve ovo tako napravio?

- To ti je sve od sun e va svjetla - otpovrne Thi Chin.

- Onda ste vi bogati.

Thi Chin se nasmije.

- To zlato nije ni ije.

Gledali su lijepu svjetlost oko sebe kao u snu.

- Tako je to i u mojoj zemlji - potih e Thi Chin. - Kad sunce zalazi, nebo postane ovakvo, posve žuto, sa crnim, sasvim laganim obla i ima, reklo bi se kao pti je perje.

Zlatna svjetlost ispuni svu prostoriju i Mondo se osjeti nekako mirniji i ja i, kao da je popio vru i aj.

- Svi a ti se moja ku a? - upita ga Thi Chin.

- Svi a, gospodo - odgovori Mondo. U o ima mu se zrcalila boja sunca.

- E pa, onda je ova moja ku a i tvoja, kad god želiš.

Tako je Mondo upoznao Thi Chin i Ku u zlatne svjetlosti. Dugo je ostao u velikoj dvorani promatraju i prozore. Svjetlo je sjalo sve dok sunce nije posve zašlo za brda. Pa ak su i onda zidovi u dvorani bili toliko prožeti svjetlom da se inilo da se nikad ne e ugasiti. Zatim je pao mrak i sve je posivjelo, zidovi, prozori, Mondova kosa. I zahladnjelo je. Zenica je ustala da upali svjetiljku, a onda je odvela Monda u vrt da promatraju no . Ponad drve a sjale su zvijezde i tanak polumjesec.

Te je no i Mondo spavao na jastucima, u dnu velike dvorane. Spavao je tu i drugih no i jer je zavolio tu ku u. Gdjekad je, kad bi po no i bilo vru e, spavao u vrtu, ispod lovora, ili na stubama ispred vrata. Thi Chin nije mnogo govorila, i možda je zato i nju zavolio. Nakon što ga je ona prvi put upitala kako se zove i odakle je, nije ga više nikad ništa pitala. Samo bi ga uhvatila za ruku i pokazivala mu zanimljive stvari u vrtu i u ku i. Pokazivala mu je kamen i e neobi nih oblika i oblina, liš e drve a sa sitnim žilicama, palmine crvene sjemenke, sitno bijelo i žuto cvije e što raste među kamenjem. Donosila mu je u ruci crne skarabeje i stonoge, a Mondo joj je zauzvrat davao školjke i galebova pera što ih je našao na morskoj obali.

Thi Chin mu je davala svake ve eri rižu i zdjelicu napol skuhanog crvenog i zelenog povr a, i uvijek vru i aj u malim šalicama bez drška. Pokatkad, kad bi pala mrkla no , Thi Chin bi uzela koju slikovnicu i ispriповjedila mu kakvu staru pri u. Bijaše to duga pri a što se zbivala u nekoj nepoznatoj zemlji, u kojoj ima spomenika sa šiljastim krovovima, zmajeva i životinja koje znaju govoriti kao ljudi. Pri a je bila tako lijepa da je Mondo nikad nije mogao saslušati do kraja. Usred pri e bi zaspao, a ženica bi onda ugasila svjetlo i ne ujno izašla iz dvorane. Ona je spavala na katu, u uskom sobi ku. Kad se ujutro probudila, Mondo je ve bio otišao.

Na ve ini okolnih brda izbili su bili požari jer se bližilo ljeto. Po danu su se vidjeli visoki stupovi bijelog dima što su prljali nebo, a po no i su se prijete i žarila crvena svjetla nalik na žar cigareta. Mondo je esto bacao poglede na požare dok je bio na plaži, ili dok se penjao puteljkom i uza stube do ku e Thi Chin. Jednog se popodneva, štoviše, vratio ranije nego obi no da oplijevi korov oko ku e, a kad ga je Thi Chin pitala što to radi, odgovorio joj je:

- Ovo radim zato da vatri ne damo ovamo.

Otkako je gotovo svake no i spavao u Ku i zlatne svjetlosti, ili u njenu vrtu, nije se više toliko bojao Ciapacanova sivoga kombija. Nije se više skrivao među hridima, nedaleko od lukobrana. im bi svanulo, otišao bi se okupati u moru. Volio je bistro more izjutra, neobi nu huku valova kad bi mu glava bila pod vodom, i kri anje

galebova na nebu. Zatim bi otišao do tržnice da iskrca gdje koju gajbu i napabir i vo a i povr a, koje bi potom odnio Thi Chin za ve eru.

Po podne bi otišao do Cige da porazgovara s njim. Cigo je sjedio na papu ici vojnog vozila i snatrio. Nisu mnogo razgovarali, ali je Cigi bilo drago kad bi ga ugledao. Poslije bi došao Kozak s bocom alkohola u ruci. Vje ito je bio pripit i svagda je dovikivao dubokim glasom:

- Hej! Moj prijatelj Mondo!

Kadšto je dolazila i jedna žena, krupna i crvena u licu, vrlo svijetlih o iju, koja je znala itati prolaznicima sudbinu iz dlana. Ali kad bi ona došla, Mondo bi otišao jer je nije volio.

Potrazio bi starog Dadu. Njega nije bilo lako na i jer se starac esto premještao. Sjedio je na novinama, sa svojim žutim, rupi astim kov eži em pokraj sebe, pa su prolaznici mislili da prosi. Obi no bi ga Mondo našao pred kojom crkvom te bi sjeo do njega. Volio ga je slušati jer je Dadu znao mnogo pri a o golubovima listonošama i o bijelim golubicama. Pripovijedao je o njihovoj postojbini, zemlji u kojoj ima mnogo drve a, mirnih rijeka, zelenih njiva i pitomog neba. Pokraj ku a nalaze se šiljaste kule pokrivene crvenim i zelenim crijepom, u kojima žive golubovi i golubice. Stari Dadu pripovijedao je polaganim glasom, poput leta ptica nebom, ptica koje se kolebaju i kruže oko sela. Ali nikom drugom nije o tome pri ao.

Ljudi su se pomalo udili kad bi ugledali Monda kako sjedi sa starim Dadom pred crkvom. Zastali bi da pogledaju dje aka i starca s njegovim golubovima, i davali im još više nov i a zato što su bili ganuti. Ali Mondo ne bi ostao dugo prosja iti jer bi se uvijek našla koja žena kojoj to nije bilo po volji pa bi ga po ela zapitkivati. Osim toga, trebalo je i pripaziti na Ciapacana. Da je u tom trenutku naišao sivi kombi, uniformirani bi ljudi bili zacijelo izašli iz njega i odveli ga sa sobom. Možda bi odveli ak i starog Dadu s njegovim golubovima.

Jednog je dana zapuhao jak vjetar pa je Cigo rekao Mondu:

- Hajde da pogledamo nadmetanje zmajeva.

Zmajevi su se nadmetali samo u nedjelju kad bi puhao jak vjetar. Rano su stigli na plažu i zatekli ve djecu s njihovim zmajevima. Bilo ih je svakakvih i svakojakih boja, bilo ih je u obliku romba ili kvadrata, jednokrilih i dvokrilih, a na njima su bile naslikane glave raznih životinja. Ali najljepši je bio zmaj nekog pedesetogodišnjaka na samom kraju plaže. Bijaše to zmaj u obliku velikog žuto-crnog leptira s golemim krilima. Kad ga je vlasnik pustio u zrak, svi su ljudi stali kao ukopani da ga gledaju. Veliki žuto-crni leptir letio je neko vrijeme na nekoliko metara od mora, a onda ga je ovjek potegnuo za uzicu pa se zmaj propeo. Zatim mu je vjetar naduo krila i zmaj je poletio uvis. Popeo se visoko na nebo, daleko iznad mora. Platnena su mu krila praštala na vjetru. ovjek na plaži nije se gotovo ni micao. Odmotao je do kraja namotanu uzicu i netremice pratio pogledom žuto-crnog leptira kako se ljulja iznad mora. Od vremena do vremena povukao bi ga za uzicu i uzeo je namotavati na kalem, a zmaj bi poletio još više. Sad je ve bio viši od svih drugih, lebdio je nad plažom raširenih krila. Lebdio je na mjestu bez napora, na snažnom vjetru, tako daleko od zemlje da se nije ni vidjela uzica kojom bijaše vezan.

Kad su mu prišli Mondo i Cigo, ovjek je pružio Mondu kalem s uzicom i rekao mu:

- Samo ga dobro drži!

Sjeo je na pijesak i pripalio cigaretu. Mondo se borio s vjetrom.

- Ako te prejako vu e, popusti malo, a onda ga opet ja e potegni!

Mondo, Cigo i vlasnik zmaja držali su naizmjenice zmaja u rukama sve dok ostali zmajevi nisu umorni popadali u more. Svi su ljudi zaba enih glava zurili uvis i pratili pogledom velikog žuto-crnog leptira. Bijaše to doista pravi šampion, nije bilo nijednog drugog koji bi mogao letjeti tako visoko i tako dugo.

Zatim je, sasvim polagano, metar po metar, ovjek spustio velikog leptira. Zmaj je glavinjao na vjetru i razlijegalo se praskanje zraka u krilu i oštro fijukanje uzice.

Bijaše to najopasniji trenutak jer je uzica mogla pu i od napona, pa se uvijek kretao namotavaju i usput uzicu na kalem. Kad se zmaj sasvim približio obali, uvijek je potrao i odjednom potegao za uzicu, pa je onda opet ispustio, a zmaj je sasvim polagano, poput zrakoplova, sletio na šljunak.

Kako su bili umorni, ostali su sjediti na plaži. Cigo je kupio hrenovke u pecivu pa su ih uzeli jesti promatraju i more. Uvijek je potrao Mondu o nadmetanju zmajeva na plažama u Turskoj, gdje su ljudi vezali britvice za rep svojih zmajeva. Kad bi zmajevi bili visoko na nebu, puštali su ih da lete jedni protiv drugih ne bi li ih oborili na zemlju. Britvicama bi prerezali krila drugom zmaju. A jednom, bilo je to davno, on je čak uspio presje i u zraku britvicom uzicu jednom zmaju, koji je potom odletio u daljinu, nošen vjetrom poput suha lista. Na dane kad bi puhao jak vjetar, djeca su puštala na stotine zmajeva uvis i plavo je nebo bilo puno raznobojnih to kica.

- To je moralo biti lijepo - reče Mondo.

- Jest, bilo je lijepo. Ali sad više ljudi to ne znaju raditi - ustvrdi uvijek. Ustane i umota velikog crno-žutog leptira u foliju od plastike. - Drugi put u te naučiti kako se izrauje pravi zmaj - reče uvijek. - U rujnu je najbolje vrijeme za to, zmaj će ti letjeti kao ptica, skoro da ga nećeš morati ni dirati.

Mondo pomisli da će on izraditi sasvim bijelog zmaja, poput galeba.

Još je nekog Mondo volio posjetivati od vremena do vremena. Bijaše to brod koji se zvao *Oksitonon*. Prvi put ga je ugledao oko dva sata po podne, kad je sunce upiralo u vodu u luci. Brod je bio vezan za keju, među ostalim brodovima, i ljuljuškao se na vodi. Nije to nipošto bio velik brod kao oni koji imaju pramac nalik na njušku morskog psa i velika bijela jedra. Ne, *Oksitonon* je bio obična barka s debelim trupom i kratkim jarbolom sprijeda, ali je Mondu bio vrlo drag. Pitao je za njegovo ime nekoga tko je radio u luci, pa mu se i ime svidjelo.

Poslije ga je često obilazio, kad god bi se našao na tom kraju. Zastajkivao je na rubu keja i ponavljao njegovo ime na sav glas pjevuckaju i:

- Oksitonon! Oksitonon!

Brod je potezao užu kojim bijaše vezan, udarao o keju, otiskivao se. Oplata mu bila modra i crvena, s bijelim obrubom. Mondo je sjedio na keju pokraj koluta za koji brod bijaše vezan, gledao *Oksitonon* i jeo naranču. Promatrao je i odbleske sunca na vodi, mlitave valove što su mu pomicali trup. Reklo bi se da se *Oksitonon* dosa uje zato što nikad ne isplovjava. Zato je jednom Mondo skočio na brod. Sjeo je na drvenu klupu na krmi i čekao osjetaju i pod sobom gibanje valova. Brod se polako njihao, pomalo okretao i udaljivao, a užu mu škripalo. Mondo bi bio najradije zaplovio njime, onako nasumce, na putinu. Kad bi plovio uz lukobran, pozvao bi ribara Giordana da se popne na brod, pa bi zajedno otplovili put Crvenog mora.

Mondo je dugo tako sjedio na krmi, promatrao odbleske sunca i jata si ušnih ribica što su se kretale trepereći u vodi. Kadikad bi zapjevao brodu pjesmu, pjesmu koju je sam srio:

*Oksitonone, Oksitonone, Oksitonone,
Uskoro ćemo otploviti-viti-viti,
Pa ćemo ribariti,
Pa ćemo ribariti
Srdele, rade i tune, tune, tune!*

Nakon toga je još malo šetao po kejevima, oko trgovačkih brodova, jer je imao i jednu prijateljicu dizalicu.

Svašta se moglo vidjeti, posvuda, po ulicama, na plaži i na tratinama. Mondo nije baš volio mjesta na kojima ima mnogo ljudi. Više je volio otvorene prostore, odakle je pucao pogled nadaleko, zaravanke, molove što vode daleko u more, ravne avenije

po kojima voze kamioni-cisterne. Na takvim je mjestima nailazio na ljude s kojima je mogao razgovarati, koje je mogao priupitati:

- Ho ete li me usvojiti?

Bijahu to sve pomalo sanjari što su hodali s rukama na le ima i mislili na nešto drugo. Bilo je me u njima astronoma, profesora povijesti, glazbenika, carinika. Našao bi se i pokoji slikar amater koji je slikao brodove, drve e, zalazak sunca, sjede i na stolcu na sklapanje. Mondo bi zastao pokraj njega i gledao ga kako slika:

- Svi a ti se?

Mondo klimne glavom. Zatim pokaže na jednog ovjeka sa psom u daljini.

- A ho ete li i njih naslikati?

- Ho u, ako baš želiš - odgovori mu slikar. Najtanjim kistom naslika na platnu malu crnu siluetu što je više nalikovala na kukca nego na ovjeka. Nakon kra eg razmišljanja, Mondo ga priupita:

- A znate li narisati nebo?

Slikar prestane slikati i zagleda se za u eno u njega.

- Nebo?

- Da, nebo, s oblacima, sa suncem. To bi bilo lijepo.

Slikar se nije nikad tome dosjetio. Pogleda nebo iznad sebe i nasmije se:

- Imaš pravo, na sljede oj mojoj slici bit e samo nebo.

- S oblacima i sa suncem?

- Da, sa svim oblacima i suncem što sve obasjava.

- To e biti lijepo - pohvali ga Mondo. - Volio bih to odmah vidjeti.

Slikar pogleda uvis.

- Po et u sutra ujutro. Nadam se da e biti lijepo vrijeme.

- Ho e, sutra e biti lijepo, a nebo e biti još ljepše nego danas - re e Mondo, jer je pomalo znao poga ati kakvo e biti vrijeme.

Bijaše tu i jedan ovjek koji je opletao stolice slamom. Mondo je esto po podne odlazio k njemu. ovjek je radio u dvorištu jedne stare stambene zgrade, uz unu ica koji se zvao Pipo i koji je sjedio do njega u prevelikom sakou. Mondo je rado gledao majstora kako radi, jer je to bio star ovjek koji je, me utim, vrlo brzo pomicao prstima preple u i i vežu i slamke. Njegov je unuk nepomi no sjedio do njega, u sakou velikom poput ogrta a, i Mondo se pomalo zabavljao s njim. Donosio mu je stvari koje je našao u šetnjama, neobi ne oblutke s plaže, snopi e aloji, školjke dagnji, ili šaku lijepih, zelenih i plavih krhotina stakla koje je more ispoliralo. Pipo je uzimao u ruke kamen i e i dugo ih razgledao, a onda ih trpao u džepove na sakou. Nije znao govoriti, ali ga je Mondo volio zato što je sjedio nepomi no uz djeda, u sivom sakou koji mu je dopirao do gležnjeva, a ruke mu se u rukavima nisu ni vidjele, kao Kinezima u njihovoj odje i. Mondo je volio sve one koji su znali sjediti nepomi no i bez rije i na suncu, i koji su imali pomalo sanjarske o i.

Poznavao je svu silu ljudi ovdje, u ovom gradu, ali nije imao mnogo prijatelja. Najradije je susretao one kojima su se o i krijesile i koji su se smješkali kad bi ga ugledali, kao da su sretni što su ga sreli. Tad bi on zastao i porazgovarao s njima, postavio bi im pokoje pitanje o moru, o nebu ili o pticama, i ljudi bi se rastali s njim posve preobraženi. Mondo im nije postavljao teška pitanja, nego ona na koja su ljudi zaboravili, na koja ve godinama nisu mislili, kao, na primjer, zašto su boce zelene, ili otkud zvijezde repatice? Reklo bi se da su ljudi poodavno ekali takvu rije , svega rije -dvije, da ih tako uju, na uglu ulice, i da je Mondo znao izna i baš takve rije i.

Važna su bila i pitanja, jer ljudi ne znaju više dobro postavljati pitanja. Mondo je to znao, upravo kad je trebalo, kad ih nitko nije o ekivao. Ljudi bi zastali na trenutak, porazmislili i pogled bi im se malko zamutio, jer su se sjetili da su i oni nekad nekog to isto pitali.

Mondo je posebice jednu osobu rado susretao. Bijaše to mladi , prili no visok i snažan, sav rumen, plavih o iju. Bio je u tamnoplavoj odori i nosio je veliku kožnu

torbu punu pisama. Mondo ga je esto susretao, ujutro, na onom puteljku sa stubama što su vodile do vrha brda. Kad ga je prvi put priupitao:

- Imate li možda za mene koje pismo? - mladi se nasmijao. Ali Mondo ga je susretao svakog dana i svaki put bi mu prišao i postavio isto pitanje:

- A danas? Imate li možda danas pismo za mene?

Tad bi mladi otvorio torbu i pro eprkao po njoj.

- E, da vidimo... Kako se ono zoveš?

- Mondo - odgovorio bi Mondo.

- Mondo... Mondo... Ne, danas nema pisma za tebe.

Katkad bi ipak izvadio iz torbe nekakav prospekt ili reklamu i pružio to Mondu.

- Gle, gle, danas je stiglo nešto za tebe.

Pa bi mu namignuo i produžio dalje.

Jednog je dana Monda spopala želja da piše pisma, pa je nakanio potražiti nekoga da ga nau i itati i pisati. Hodao je po gradskim ulicama, oko parkova, ali je bila velika žega pa nigdje nije bilo poštanskih umirovljenika. Tražio je i dalje i tako je došao do mora. Sunce je dobro pripeklo, na oblucima na plaži svjetlucala su zrnca soli. Mondo je gledao djecu kako se igraju uz samo more. Bili su u majicama neobi nih boja, crvenim kao raj ica i zelenim kao jabuka, pa su možda zato vrištala na sav glas igraju i se. Ali Mondo im se nije htio pridružiti.

Nedaleko od drvena zdanja na privatnoj plaži Mondo opazi starca kako izravna plažu duga kim grabljama. Bijaše to doista vrlo star ovjek u plavim, ispranim i umrljanim kratkim hla ama. Tijelo mu bilo boje reš pe ena kruha, a koža sva naborana i izbrazdana, poput kože starog slona. Starac je polako vukao duga ke grablje po oblucima, od dna do vrha plaže, ne obaziru i se na djecu ni na kupa e. Sunce mu je odsijevalo na le ima i nogama, a znoj curio niz lice. Ovda-onda bi zastao, izvadio rup i iz džepa na kratkim hla ama i obrisao njime lice i ruke.

Mondo je sjedio naslonjen na zid su elice starcu. Dugo je ekao, sve dok ovjek nije pograbljao svoj dio plaže. Kad je starac došao sjesti uza zid, pogledao je Monda. O i su mu bile posve svijetle, blijedosive, nalik na dvije rupe na preplanulom licu. Podsje ao je pomalo na Indijca.

Pogledao je Monda kao da je pogodio njegovo pitanje. Re e mu samo:

- Zdravo!

- Volio bih kad biste me nau ili itati i pisati, molim lijepo - re e Mondo.

Starac je stao kao ukopan, ali se ne bi reklo da je za u en.

- Ne ideš u školu?

- Ne idem, gospodine - odgovori Mondo.

Starac je sjeo na plažu i naslonio se le ima na zid, okrenut licem suncu. Zagledao se preda se, s vrlo mirnim i blagim izrazom na licu, unato pr astu nosu i borama usje enim u obraze. Gledao je Monda kao da gleda kroz njega, zato što su mu šarenice bile onako svijetle. Zatim mu se u pogledu pojavi veseo izraz te re e:

- Rado u te nau iti itati i pisati ako ti je baš do toga stalo. - Glas mu bijaše kao i o i, posve miran i dalek, kao da se boji da ne govori preglasno. - Zar zbilja baš ništa ne znaš?

- Ne znam, gospodine - odgovori Mondo.

ovjek izvadi iz torbe za kupanje stari noži sa crvenim drškom i uzme urezivati slova u plosnate oblutke. Istodobno je govorio Mondu o svemu što se krije u slovima, o svemu što se na njima može vidjeti kad ih ovjek gleda i sluša. Govorio je o slovu A koje izgleda kao velika muha s krilcima sklopljenim unatrag; o slovu B koje je smiješno sa svoja dva trbuha; o slovima C i D koja su nalik na polumjesec i polovicu mjeseca; o slovu O koje je kao pun mjesec na tamnom nebu. Slovo H je visoko, nalik na ljestve kojima se penje na drve e i na krovove ku a; slova E i F nalikuju na grablje i na lopatu, a slovo G je debeljko što sjedi u naslonja u; slovo I pleše na vršcima prstiju, a glavica mu se klata pri svakom skoku, dok se slovo J ljulja; a slovo K je slomljeno poput starca, slovo R grabi krupnim koracima kao vojnik, a slovo Y

stoji s rukama podignutim uvis i vi e: »U pomo !«. Slovo L je stablo na obali rijeke, slovo M je planina; slovo N stoji umjesto imena i pozdravlja ljude rukom, slovo P spava na jednoj nozi, a slovo Q sjedi na svom repu; slovo S je oduvijek bilo zmija, a slovo Z munja; slovo T je lijepo, poput jarbola na brodu, slovo U je nalik na vazuu; slova V i W su ptice, ptice u letu; a slovo X je križi , da ovjek nešto ne zaboravi.

Starac je noži em urezao slova u oblutke i pore ao ih pred Mondo.

- Kako se ti zoveš? - upita ga.

- Mondo - odgovori mu Mondo.

Starac odabere nekoliko oblutaka pa im doda još jedan.

- Evo pogledaj. Ovdje sad piše tvoje ime.

- Kako je to lijepo! - usklikne Mondo. - Tu je jedna planina, mjesec, netko tko pozdravlja polumjesec i još jedan mjesec. Otkud toliko mjeseći?

- Takvo ti je ime, ništa drugo - re e starac. - Ti se jednostavno tako zoveš.

I opet pokupi oblutke.

- A vi, gospodine? ega sve ima u vašem imenu?

Starac poslaže oblutke jedan za drugim, a Mondo ih uzme i pore a pred sobom.

- Tu je jedna planina - re e.

- Da, to je planina na kojoj sam se rodio.

- Ima i jedna muha.

- Možda sam ja nekad bio muha, mnogo prije nego što sam postao ovjek.

- Tu je i jedan ovjek koji stupa, vojnik.

- Nekad sam i ja bio vojnik.

- Tu je i polumjesec.

- On mi je sjao kad sam se rodio.

- I grablje!

- Evo ih!

ovjek pokaže na grablje odložene na plaži.

- A ima i jedno stablo uz rijeku.

- Da, možda u se i ja vratiti na svijet u tom obliku kad umrem, kao nepomi no stablo uz lijepu rijeku.

- Kako je lijepo kad ovjek zna itati - re e Mondo. - Volio bih nau iti sva slova.

- Nau it eš ti i pisati - re e mu starac i dade mu noži . Mondo je zatim dugo urezivao slova u oblutke na plaži, a onda ih skupljao da vidi koja su imena na taj na in nastala. Uvijek je tu bilo mnogo slova O i I jer je njih najvolio. Volio je i slova T, Z i ptice V i W Starac pro ita:

- OVO OWO OTTO IZTI

Obojica se nasmiju tim skupovima slova.

Starac je znao i mnogo drugih pomalo udnih stvari o kojima je govorio blagim glasom promatraju i more. Pri ao je o nekoj stranoj zemlji, vrlo dalekoj, s onu stranu mora, vrlo velikoj zemlji u kojoj su ljudi lijepi i blagi, u kojoj nema ratova i u kojoj se nitko ne boji smrti. U toj zemlji ima jedna rijeka široka kao more, i ljudi se u njoj kupaju svake ve eri, kad zalazi sunce. Dok je pripovijedao o toj zemlji, star ev je glas bio još blaži i polaganiji, a svojim je blijedim o ima gledao još dalje, kao da je ve ondje, na obali te rijeke.

- Bi li i ja mogao s vama? - upita ga Mondo.

Starac mu stavi ruku na rame i re e:

- Da, povest u te sa sobom.

- A kad emo krenuti?

- Ne znam. Kad skucam dovoljno para. Za godinu dana, možda. Ali povest u te svakako sa sobom.

Poslije je starac opet dohvatio grablje i nastavio grabljati malo dalje na plaži. Mondo je potrpao u džep oblutke sa svojim imenom, mahnuo rukom prijatelju i otišao dalje.

Sad je otkrivao mnoge znakove posvuda, ispisane na zidovima, na vratima i na metalnim pločama. Opažao ih je hodaju i po gradu i usput prepoznavao neke od njih. Na betonskom pločniku primijetio je ova urezana slova:

N
E
R A D A N
A

Ali ovo je bilo teško odgonetnuti.

Kad je pala noć, Mondo se vratio u Kuću u zlatne svjetlosti. Povečerao je s Thi Chin u velikoj dvorani rižu s povrćem, a zatim izašao u vrt. Otkrio je da za njim dođe i sitna ženica, pa su sasvim polagano šetali pošljunčanim stazom dok se nisu našli okruženi sa svih strana drvećem i grmljem. Thi Chin uhvati Mondo za ruku i tako je snažno stisne da ga zaboli. Ipak je bilo lijepo šetati tako u noć i bez svjetla pipaju i nogom pred sobom da ne padnu, vođeni samo škripom šljunka pod potplatima. Mondo je slušao prodornu pjesmu skrivenu cvrčkanja i osjećao mirise žbunja što je širilo svoje lišće u noć. Taj je miris pomalo udarao u glavu, pa mu je ženica u hod snažno stiskala ruku da joj se ne zavrti u glavi.

- Noću u sve tako lijepo miriše - reče Mondo.

- To je zato što se ništa ne vidi - potvrdi Thi Chin. - Uvijek bolje njuši i bolje uje kad ništa ne vidi. - Najednom zastane na stazi i nadoda: - Pazi, sad ćemo ugledati zvijezde.

Prodorno je cvrčkanje odjeknulo sasvim blizu, kao da je cvrčkanje pao s neba. Pomolile su se zvijezde, jedna za drugom, slabašno trepereći u vlažnoj noći. Mondo ih je gledao zabačen glave, susprežući dah.

- Lijepe su. A govore li one što, Thi Chin?

- Da, štošta govore, samo ih mi ne razumijemo.

- Ne razumiju ih ni oni koji znaju čitati?

- Ne, ni oni ih, Mondo, ne razumiju. Ljudi ne razumiju što govore zvijezde.

- Možda pričaju o onome što će se tek zbiti, nakon dugog vremena?

- Da, ili možda pričaju priče jedne drugima?

I Thi Chin je netremice gledala zvijezde snažno stišujući i Mondu ruku.

- Možda govore jedne drugima kojim putem treba da idu, koje zemlje da obiđu. Mondo porazmisli.

- Kako samo jarko sjaje. Možda su to duše?

Thi Chin je htjela vidjeti lice Mondu, ali je bio mrkli mrak. Tad odjednom zadržti kao da se nečeg prepala. Pritisne Mondu ruku na svoja prsa i nasloni se obrazom na njegovo rame. Glas joj bijaše vrlo neobičan i tužan, kao da je nešto boli.

- Mondo, Mondo...

Ponavljala je njegovo ime prigušenim glasom i sva se tresla.

- Što vam je? - upita je Mondo. Nastojao ju je umiriti riječima. - Ja sam ovdje uz vas, nikud ne idem, ne u nikamo otići.

Nije vidio lice Thi Chin, ali je slutio da plače i da se zato tresla. Ona se malko odmakne od njega, da Mondo ne osjeti da plače.

»Oprosti, zbilja sam glupa«, htjede mu reći, ali ne mogaše ni riječi izustiti.

- Ne tugujte - reče joj Mondo i odvuče je na drugi kraj vrta. - Hodite da pogledamo gradska svjetla.

Otišli su zajedno do mjesta s kojeg su ugledali veliko ružičasto svjetlo u obliku gljive iznad drveća. Proletjeli čak i zrakoplov žmirkajući i svjetlima, pa se oboje nasmiču.

Zatim su sjeli na pošljuneni puteljak ne ispuštaju ruku jedno drugome. Ženica je zaboravila na svoju tugu i ponovo tiho progovorila ne razmišljaju i o onome što govori. I Mondo je govorio, a cvr ak je prodorno cvr ao u svom skrovištu usred krošnje. Mondo i Thi Chin ostali su dugo tako sjediti, sve dok im nisu otežale vje e. Tad su oboje zaspali na zemlji, a vrt se polako, polako ljuljao, kao pontonski most.

Posljednji put je to bilo na po etku ljeta. Mondo je ne ujno otišao u zoru. Sišao je bez žurbe nizbrdo, niz puteljak sa stubama. Drve e i trava bijahu pokriveni rosom, a nad morem bijaše neka vrsta magle. Sred velikih listova slaka visila je kap vode i sjala kao dijamant. Mondo je prišao slaku, okrenuo list i popio kap svježje vode. Bijahu to zapravo sitne kapljice, ali su mu se u ustima i tijelu širile i tažile mu žed. Suhi kameni zidovi s obje strane puteljka bijahu ve mlaki. Dažddevnjaci su se izvukli iz svojih pukotina da gledaju sun evo svjetlo.

Mondo je sišao sve do mora i nakanio sjesti na svoje mjesto na pustoj plaži. U ovo doba dana nije tu bilo nikog živog do galebova. Plutali su na vodi uz obalu ili se gegali po šljunku. Otvarali su kljunove i kri ali. Poletjeli bi, zaokružili nad plažom i malo dalje opet otpo inu-li. Galebovi su se ujutro uvijek udno glasali, kao da se dozivaju prije nego što e poletjeti.

Kad je sunce malko odsko ilo na rumenom nebu, kandelabri su se ugasili i grad je zabrujao. Bijaše to neko daleko brujanje što je dopiralo iz ulica izme u visokih stambenih zgrada, teško brujanje što je treperilo među oblucima na plaži. Motocikli su jurcali po avenijama zuje i poput bumbara i odnose i muškarce i žene u vjetrovkama i vunenim kapama.

Mondo je nepomi no sjedio na plaži ekaju i da sunce zagrije zrak. Osluškiavao je udaranje valova o šljunak. Volio je ovo doba dana jer nikog nije bilo kraj mora, samo on i galebovi. Tad je mogao razmišljati o svim onim ljudima iz grada, o svima onima koje e danas sresti. Razmišljao je o njima promatraju i more i nebo, i inilo mu se da su ljudi u isti mah vrlo daleko i vrlo blizu, da sjede oko njega. Reklo bi se da je dovoljno da ih pogleda da bi postojali, a im bi odvratio pogled, nije ih više bilo.

Mondo je na pustoj plaži razgovarao s ljudima. Razgovarao je s njima na svoj na in, bez rije i, ali im je upu ivao signale; signali su odlazili do njih, tamo gdje su oni bili, miješaju i se s hukom valova i sa svjetlom, i ljudi su ih primali a da nisu znali odakle dolaze. Mondo je mislio na Cigu, na Kozaka, na onoga što ople e slamom stolice, na Rosu, na pekaricu Idu, na šampiona dje jih zmajeva ili na onog starca koji ga je nau io itati, i svi su ga oni uli. uli su nešto kao hujanje u ušima, ili nešto kao zujanje zrakoplova, i pomalo odmahivali glavama jer im nije bilo jasno što je to. Mondu je bilo drago što može tako razgovarati s njima i upu ivati im signale preko mora, sunca i neba.

Poslije je Mondo šetao po plaži. Otišao je sve do drvenog zdanja na privatnoj plaži. Potražio je ispod potpornog zida oblutke u koje je starac bio urezao pojedina slova. Nije ve nekoliko dana bio tu, pa su sol i svjetlo bili napola izbrisali slova s oblutaka. Oštrim je kremenom poja ao slova i razmjestio oblutke na rubu zida tako da je ispisao svoje ime, na ovaj na in:

M
/ \
O O
\
D - N

To je u inio zato da mu starac pro ita ime kad ovamo do e, da zna da je bio ovdje.

Taj dan nije bio kao drugi jer je netko nedostajao u gradu. Mondo je tražio starog prosjaka s golubovima i srce mu je lupalo, jer je već znao da ga neće naći. Tražio ga je posvuda, po ulicama i ulicama, na trgu, pred crkvama. Želio ga je pošto-poto vidjeti. Ali noćas je sivi kombi prošao kroz ulice i uniformirani su ljudi odveli sa sobom starog Dadu.

Mondo je nastavio bez predaha posvuda tražiti Dadu. Srce mu je sve snažnije lupalo dok je trkom obilazio jedno njegovo skrovište za drugim. Pretražio je sva mjesta na kojima se stari prosjak zadržavao, zakutke u kolnim ulazima, stubišta, fontane, parkove, ulaze u stare stambene zgrade. Ponekad bi spazio na pločniku stare novine i pogledao oko sebe na sve strane, kao da će stari Dado sjesti tu negdje opet na zemlju.

Na kraju je Kozak rekao Mondu što se dogodilo. Mondo ga je sreo na ulici, nedaleko od tržnice. Teško se kretao pridržavajući se rukom za zid jer je bio trešten pijan. Ljudi su zastajkiivali i gledali ga smijući se. Ostao je čak i bez svoje harmonike, netko mu ju je ukrao dok je on mamuran spavao. Kad ga je Mondo upitao gdje je stari Dado sa svojim golubovima, pitajući se tupo, bezizražajno zagledao u njega, a onda je samo promumljao:

- Ne znam... Odveli su ga noćas...
- Kamo su ga odveli?
- Ne znam... U bolnicu.

Kozak se upinjao iz petnih žila da produži dalje.

- Čekajte! A golubovi? Jesu li i njih odnijeli?
- Golubovi?

Kozak ga nije razumio.

- Bijele golubice!

- A, da, ne znam... - Kozak slegne ramenima. - Ne znam što su s njima napravili... Možda će ih pojesti...

I nastavi glavinjati duž zida.

Tad odjednom Mondo osjeti silan umor. Htjede se vratiti do mora, sjesti na plažu i zaspati. Ali plaža je bila predaleko, nije više imao snage. Možda se već predugo nije pošteno najeo, ili je možda posrijedi strah? Činilo mu se da mu sva ta buka odjekuje u glavi i da gubi tlo pod nogama.

Potražio je na ulici, na nogostupu, mjesto na koje će sjesti i nasloniti se leđima na zid. Sve je nešto čekao. Malo dalje bila je trgovina pokusnom, s velikim izlogom od kojeg se odbijalo svjetlo. Ostao je nepomično sjediti, nije vidio čak ni noge ljudi što prolaze mimo njega i gdjekad zastajkuju. Nije slušao što ljudi govore. Osjećao je kako mu sve tijelo obuzima nekakva ukočenost što ga podilazi kao hladnoća, od koje su mu usne odrvenjele a oči se ukočile.

Srce mu nije više lupalo; sad je bilo daleko i kucalo posve slabo, polako mu se micalo u prsima, kao da će stati.

Mislio je na sva ona svoja dobra skrovišta, na sva ona skrovišta koja je poznao na morskoj obali, među bijelim hridinama, oko lukobrana, ili u vrtu Kuće zlatne svjetlosti. Mislio je i na brod *Oksitonon* koji se upinje da se odveže od keja, jer želi otploviti do Crvenog mora. Ali u istom mah kao da nije više mogao napustiti ovo mjesto na nogostupu, ovaj komadić zida, kao da više nije mogao dalje.

Kad su mu se ljudi obratili riječi ima, Mondo nije podigao glavu. Ostao je nepomično sjediti na nogostupu, leđima naslonjena na podlaktice. Sad su noge prolaznika stajale pred njim u polukrugu, kao onda kad je Cigo izvodio svoju mačioničku predstavu. Mondo pomisli da bi bilo bolje da odu dalje, da produže svojim putem. Gledao je kako pred njim stoje sve te noge, muške debele kožne cipele, ženske sandale visokih peta. Čuo je glasove kako govore nešto iznad njega, ali nije razumio što govore.

- ... Telefonirati... - govorio je netko. Komu telefonirati? Mondo pomisli da se pretvorio u psa, starog psa ride dlake što spava sklupčan na uglu nogostupa. Nitko ga

ne može vidjeti, nitko ne može obratiti pozornost na starog žutog psa. I dalje ga je podilazila hladno a, polagano, u svim udovima, u utrobi, sve do glave.

Tad je stigao Ciapacanov sivi kombi. Mondo ga je u polusnu uo kako je stigao, uo je ko nice kako su zaškripale, i vrata kako se otvaraju. Ali njemu je ve bilo svejedno. Noge su se ljudi oko njega malo povukle i Mondo je ugledao mornarski plave hla e i crne cipele debelih potplata kako mu se primi u.

- Jesi li bolestan?

uo je glasove uniformiranih ljudi. Odjekivali su kao da dolaze iz daljine od više tisu a kilometara.

- Kako se zoveš? Gdje stanuješ?

- Ideš s nama?

Mondo pomisli na brda što gore posvuda oko grada. U ini mu se da sjedi kraj ceste i da vidi goru a polja, velike crvene plamenove, i da osje a vonj upaljene smole i bijelog dima što se diže put neba; vidio je ak i crvena vatrogasna kola kako stoje u šipražju, i duga ka gumena crijeva kako se odmotavaju.

- Možeš li hodati?

Ljudi uhvate Monda ispod pazuha i podignu ga kao lak teret, pa ga ponesu do kombija na kojem bijahu otvorena stražnja vrata. Mondo osjeti kako nogama zapinje za tlo, za stube na papu ici, ali to kao da i nisu bile njegove noge, nego drvene i prišarafijene noge marionetske lutke. Zatim su se vrata zalupila za njim i kombi je krenuo kroz grad, po posljednji put.

Nakon dva dana sitna ženica Vijetnamka ušla je u ured policijskog predstojnika. Bila je blijeda, umornih o iju, jer nije spavala. ekala je Monda dvije no i, a po danu ga tražila u cijelom gradu. Predstojnik ju je ravnodušno pogledao.

- Jeste li vi u rodu s njim?

- Ne, nisam - odgovori Thi Chin. Tražila je rije i. - Ja sam mu... prijateljica.

Došla je odjednom još nekako manja, gotovo kao dijete, unato borama na licu.

- Zna li možda gdje je?

Predstojnik je pogleda, nije se žurio da joj odgovori.

- U sirotištu - odgovori joj napokon.

Ženica ponovi kao da ne razumije što to zna i:

- U sirotištu... - A onda umalo da ne vikne: - Ama, nije mogu e!

- Što nije mogu e? - priupita je predstojnik.

- Ali zašto? Što je u inio?

- Rekao nam je da nema obitelji, pa smo ga tamo smjestili.

- Nemogu e! - ponovi Thi Chin. - Pa vi niste svjesni...

Predstojnik je odmjeri strogim pogledom.

- Vi niste svjesni što govorite, gospo o - re e joj. - Dijete bez obitelji, bez stalnog prebivališta, koje se potuca po ulicama s odrpancima, prosjacima, pa možda i gorim ološem! Koje živi kao divljak, koje jede bilo što, spava bilo gdje! Uostalom, ljudi su nas ve bili upozorili na njega, žalili su nam se, pa smo ga ve neko vrijeme tražili, ali je bio lukav, sakrivao se! Bilo je vrijeme da se tome stane na kraj.

Ženica je netremice gledala preda se i sva se tresla. Predstojnik se malo smekša.

- A vi... vi ste se, gospo o, brinuli za njega?

Thi Chin zaklima glavom.

- ujte, ako vi želite preuzeti brigu o tom malom, ako želite da vam se povjeri skrbništvo nad njim, to se svakako može urediti.

- Neka ga odmah puste...

- Ali zasad mora još ostati u sirotištu, sve dok mu se stanje ne popravi. Ako želite preuzeti brigu o njemu, morate predati zahtjev, prikupiti dokumente, a to se ne može uraditi preko no i.

Thi Chin je tražila u glavi rije i, ali nije mogla ni beknuti.

- Zasad treba prepustiti vlastima da ureduju. To dijete... kako se, uostalom, zove?

- Mondo - odgovori Thi Chin. - Ja...

- To je dijete na promatranju. Njemu je potrebna njega. U sirotištu e se pobrinuti za njega, utvrdit e mu identitet. Znete li da on u tim godinama još ne zna ni itati ni pisati, da nije nikada ni išao u školu?

Thi Chin zausti da progovori, ali je izda glas.

- Mogu li ga vidjeti? - protisne napokon.

- Da, svakako. - Predstojnik ustane. - Za koji dan, kad mu bude bolje, mo i ete ga posjetiti, možete zatražiti od ravnatelja odobrenje.

- Ali danas! - re e Thi Chin. Ponovo je povikala promuklim glasom: - Danas, danas ga još moram vidjeti.

- Ne, to je nemogu e. Mo i ete ga vidjeti tek za etiri-pet dana.

- Ama, molim vas! Važno je da ga odmah vidim!

Predstojnik otprati Thi Chin do vrata i ponovi:

- Tek za etiri-pet dana. - Ipak se, u trenutku kad joj otvori vrata, predomisli: - Dajte mi vaše ime i adresu da vam uzmognemo javiti.

I zapiše podatke u stari notes.

- Dobro. Nazovite me za dva dana pa da po nemo prikupljati dokumente.

Ali sutradan je predstojnik došao osobno k Thi Chin. Otvorio je vrtna vrata i pošao pošljun enom alejom do ulaza u ku u.

Kad mu je Thi Chin otvorila vrata, ušao je gotovo na silu i razgledao veliku dvoranu.

- Vaš Mondo... - progovori.

- Što je s njim? - upita ga Thi Chin. Bila je još bijeda nego prije dva dana, i podigla je u strahu pogled do predstojnikova lica.

- Otišao je.

- Otišao?

- Da, otišao, nestao. Ispario!

Policajac je iznad glave Thi Chin razgledao unutrašnjost ku e.

- Da ga niste možda vidjeli? Nije dolazio ovamo?

- Nije! - uzvikne Thi Chin.

- Zapalio je svoj madrac u bolnici i iskoristio nastalu gužvu da pobjegne. Mislio sam da ste ga možda vidjeli, da je ovamo navratio?

- Nije, nije! - ponovo uzvikne Thi Chin. Sijevala je o ima od gnjeva. Predstojnik ustukne pred njom.

- ujte, ja sam odmah došao da vas obavijestim. Tog de ka treba prona i prije nego što po ini kakve druge gluposti.

Predstojnik side niza stube u obliku polumjeseca.

- Javite mi ako do e k vama.

Zaputi se pošljun enim puteljkom do vrtnih vrata i dovikne:

- Rekao sam vam neki dan da je to mali divljak.

Thi Chin je stajala na pragu kao ukopana. Suze su joj navrle na o i a grlo joj se stisnulo tako da nije mogla ni disati.

- Vi niste ništa razumjeli, ništa! - progovori tiho za se, dok je predstojnik zatvarao vrata za sobom i kretao krupnim koracima niz puteljak sa stubama do svog crnog automobila.

Tad je Thi Chin sjela na bijele stube i dugo nepomi no sjedila ne obaziru i se na zlatnu svjetlost što je upravo ispunila praznu veliku dvoranu, ni na prodorno cvr anje sakrivenog cvr ka. Plakala je neko vrijeme a da nije znala da pla e, i suze su joj se kotrljale do vrha nosa i kapale na plavu prega u. Znala je da se dijete pepeljaste kose ne e vratiti ni sutra ni bilo koji drugi dan. Ljeto samo što nije po elo, a ipak je bilo nekako hladno. Svi smo to osjetili ovdje, u našem gradu. Ljudi su odlazili i dolazili, kupovali i prodavali, automobili su i dalje vozili po ulicama i avenijama dižu i veliku buku brektanjem svojih motora i trubljenjem. S vremena na vrijeme proletio

bi vedrim nebom zrakoplov ostavljaju i za sobom dugu bijelu brazdu. Prosjaci su i dalje prosili u zakucima na ulici, pred vratima opine i crkava. Ali to više nije bilo isto. Reklo bi se da je nevidljivi oblak prekrio zemlju i spriječio svjetlost da sva dopre do nje.

Nije to više bilo kao nekad. Uostalom, nakon nekog vremena policija je uhitila i Cigu, jednog dana kad su primijetili kako se bavi madioni arskim trikovima u džepovima prolaznika. Kozak je bio ispijao uturu i nije bio čak ni kozak, jer je rođen u Auvergnu. Ribi u Giordanu pucali su strukovi na betonskim blokovima pod lukobranom, i on nikad neće otputovati u Eritreju ni bilo kamo drugamo. Stari je Dado napokon pušten iz bolnice, ali nije više našao svoje golubove i umjesto njih nabavio je mačku. Slikar amater nije uspio naslikati nebo, pa je nastavio slikati marine i mrtve prirode, a mališanu iz parka ukrao je netko onaj njegov lijepi crveni tricikl. Što se pak tiče starca indijskog oblika, on je i dalje grabljavao svoj dio plaže i nije otišao do obala Gangesa. Brod *Oksitonon* ostao je i dalje vezan užetom za zadržani kolut na keju i ljuljuškao se potpuno sam na vodi u luci, usred mrlja od nafte, i nitko više nije dolazio da sjedne na njegovu krmu i otpjeva mu koju pjesmu.

Prolazile su godine, mjeseci i dani bez Monda, jer je to bilo i vrlo dugo i prekratko vrijeme, i mnogi su ljudi ovdje, u našem gradu, čekali nekog a da se nisu usuđivali to sami sebi priznati. Iako smo nesvjesno tražili nekog u svjetini, na ulicima i uglovima, pred nekim vratima. Gledali smo bijele oblutke na plaži, i more nalik na zid. Zatim smo ga pomalo zaboravili.

Dugo vremena nakon toga, ona sitna ženica Vijetnamka šetala je po svom vrtu, na vrhu brda. Sjela je pod lovorovo grmlje gdje je mnogo tigrastih komaraca plesalo u zraku, i podigla sa zemlje neobičan oblutak uglavnom morskom vodom. Na jednoj strani oblutka opazila je urezane znakove, napol izbrisane prašinom. Oprezno je, dok joj je srce malo brže kucalo, obrisala prašinu krajičkom pregače i proitala dvije riječi i ispisane nezgrapnim velikim slovima:

UVIJEK PUNO

Lullaby

1

Lullaby je odlučila jednog dana rano ujutro, oko sredine mjeseca listopada, da ne ide više u školu. Ustala je iz kreveta, prošla bosa kroz sobu i malo odgurnula rešetku na zastoru da pogleda van. Bilo je sunčano, a kad se još malo nagnula, ugledala je i komadi plava neba. Dolje, na pločniku, skakutala su tri-četiri goluba, našušurena od vjetrova. Iznad krovova parkiranih automobila more je bilo modro, a na moru je jedva plovila bijela jedrilica. Lullaby je sve to pogledala i osjetila olakšanje pri pomisli da je odlučila da ne ide više u školu.

Vratila se do sredine sobe, sjela za stol i, ne paleći i svjetiljku, uzela pisati pismo.

Zdravo dragi tata!

Danas je lijepo vrijeme, nebo je bas kako volim, jako, jako plavo. Voljela bih da si ovdje da ga vidiš. I more je jako, jako plavo. Uskoro će zima. Po inje još jedna vrlo duga godina dana. Nadam se da ćeš uskoro doći i jer ne znam koliko će te još čekati nebo i more. Jutros kad sam se probudila (prije nešto više od sat vremena), pomislila sam da sam opet u Istanbulu. Voljela bih zatvoriti oči, a kad ih ponovo otvorim, da sve opet bude onako kao u Istanbulu. Šta ćeš se? Kupio si dva buketa cvijeća, jedan meni i jedan seki Laurence. Veliko bijelo cvijeće koje je jako mirisalo (da li se zato to zove miomiris?). Toliko je mirisalo da smo ga morali staviti u kupaonicu. Ti si rekao da bi se iz njihovih vaza mogla piti voda, i ja sam otišla u kupaonicu i dugo sam pila vodu i moje je cvijeće uvelo. Šta ćeš se?

Lullaby prestane pisati. Na svakom je grickala vrh svoje plave olovke gledajući i pred sobom u list papira za pisanje. Ali nije htjela što je napisala. Samo je gledala u bijeli papir, i mislila kako će se možda nešto pojaviti, ptice na nebu, ili će možda polako naići i na moru bijeli brodovi.

Pogleda budilicu na stolu: osam i deset. Bijaše to mala putna budilica obložena kožom crnog guštera, koja se navijala svakih osam dana.

Lullaby nastavi pisati pismo:

Dragi tata, voljela bih da uzmeš sebi ovu svoju budilicu. Poklonio si mi je prije mog puta u Teheran, mama i seka Laurence rekle su da je jako lijepa. I ja mislim da je jako lijepa, ali rekla bih da mi više ne treba. Zato bih voljela da je uzmeš sebi. Opet će ti dobro doći. Jako je to na. No u se uopće ne uje.

Stavi pismo u avionsku kuvertu. Prije nego što će je zalijepiti, potraži još nešto što bi mogla priložiti. Ali na stolu su bili samo papiri, knjige i mrvice dvopeka. Zatim napiše na omotnici adresu:

*Gospodin Paul Ferlande P.R.O.C.O.M.
Avenija Ferdowsi 84
Teheran
Iran*

Odloži omotnicu na rub stola i ode brže-bolje u kupaonicu da se umije i opere zube. Poželjela je i da se istušira, ali se bojala da ne probudi majku. I dalje onako bosa, vrati se u sobu. Odjene na brzinu smeđe i tamne hlače, zeleni vuneni pulover i kestenjastu vjetrovku. Zatim nazuje arape i obuče visoke cipele s rebrastim

brazdama na potplatima. Za ešlja još svoju plavu kosu a da se nije ni pogledala u zrcalo. I potrpa u torbu sve što joj je bilo nadohvat ruku, na stolu i na stolici: crvenilo za usne, papirnatu rup i e, kemijsku olovku, ključeve, aspirine. Nije pravo znala što joj sve zatrebati, pa je nabacala u torbu svašta: i crveni šal smotan u kuglu, i stari okvir od moleskina za fotografiju, i džepni nož, i psića od porculana. Iz ormara izvadi kutiju za cipele, a iz nje svežanj pisama. U jednoj drugoj kutiji pronađe nekakav veliki crtež i strpa ga u torbu skupa s pismima. U džepu na kišnoj kabanici pronađe nekoliko novčanica i šaku kovanica, pa i njih strpa u torbu. Kad je već htjela izaći, vrati se do stola i uzme pismo što ga je bila netom napisala. Otvori lijevu ladicu na stolu i uzme premetati razne predmete i papire dok ne našle usnu harmoniku na kojoj je pisalo:

ECHO Super
Vamper
MADE IN
GERMANY

Vrškom je noža bilo urezano ime

david

Pogleda na as harmoniku pa onda i nju ubaci u torbu, prebaci obramnicu preko desnog ramena i izađe.

Vani je sunce bilo jako, nebo i more su sjali. Lullaby potraži pogledom golubove, ali ih nije više bilo. U daljini je, blizu samog obzora, polako plovila bijela jedrilica nagnuta na stranu.

Osjeti kako joj srce snažno kuca. Skakalo joj je i lupalo u prsima. Zašto je tako uzbuđena? Možda je opijena ovim sunčevim svjetlom? Zastane i nasloni se na balustradu te svom snagom stisne ruke na prsima. Čak i procijedi pomalo srdito:

- Što me nervira to srce!

Zatim produži dalje nastoje i se ne obazirati na nj.

Ljudi su išli na posao. Brzo su se vozili u automobilima po aveniji, prema središtu grada. Motorkota i su se utrkiivali dižu i buku svojim kuglicama i ležajevima. Ljudi su u novim kolima zatvorenih prozora izgledali vrlo užurbano. U prolazu bi se okrenuli za Lullaby. Poneki bi joj čak i kratko zatrubili, ali se ona nije obazirala na njih.

I ona je brzala avenijom ne dižu i buku svojim rebrastim potplatima. Išla je u suprotnom smjeru, prema brdima i hridima. Škiljila je gledajući i more jer se nije sjetila ponijeti tamne naočale. Činilo se da bijela jedrilica plovi na istu stranu, veliko joj se jedro u obliku istokra nog trokuta nadimalo od vjetra. Lullaby je u hodu promatrala plavo more i nebo, bijelo jedro i hridi na rtu, i bila je sretna što je odlučila da ne ide više u školu. Sve je oko nje bilo tako lijepo kao da škole nikad nije ni bilo.

Vjetar joj je puhao u kosu i mrsio je, hladan vjetar od kojeg su joj prosuzile oči i pocrvenjeli obrazi i ruke. Pomisli kako je lijepo ovako šetati, na suncu i vjetru, a da ne zna ni kamo ide.

Kad je izašla iz grada, stigla je do krijumarske staze. Staza je po injala usred šumarka primorskih borova i spuštala se niz obronak sve do hridi. Tu je more bilo još ljepše, intenzivnije, posve prožeto svjetlošću.

Pošavši krijumarskom stazom, Lullaby opazi da je more nešto uzburkanije. Kratki su valovi udarali o hridi, odbijali se od njih, produbljivali se i vraćali. Djevojčica je zastala na hridima da osluhne more. Dobro je poznavala tu huku, kad voda zapljuskuje obalu i prolama se, pa se opet sjedinjuje i izaziva eksploziju u zraku. Voljela je sve to, ali danas kao da je to prvi put čula. Nije bilo ni drugog do bijelih hridina, mora, vjetra i sunca. Osjećala se kao da je na brodu, daleko na moru, gdje žive tune i dupini.

Nije više ni mislila na školu. Takvo je more: ono briše sve stvari na kopnu zato

što je ono najvažnije na svijetu. Plavetnilo i svjetlost golemi, vjetar, žestoka i blaga huka valova i more što nalikuje na veliku životinju koja upravo maše glavom i šiba repom po zraku.

Lullaby se dobro osjeća. Sjedila je na ravnoj hridi uz krijum arsku stazu i gledala oko sebe. Vidjela je u daljini crnu crtu obzora što dijeli more od neba. Nije više uopće mislila na ulice, kuće, automobile, motorkote i druge stvari.

Ostala je prilično dugo na toj hridi, a onda je produžila dalje stazom. Tu nije više bilo kuća, posljednje su vile bile ostale za njom. Okrene se da ih pogleda, te zapazi da nekako udno izgledaju, sa spuštenim kopcima na bijelim proćelima, baš kao da spavaju. Tu nije više bilo ni vrtova. Među kamenjem su rasle biljke debelih listova, kugle na i kane bodljama, žuti kaktusi puni ožiljaka, aloje, kupine, povijuše. Tu nitko više nije živio. Tu je bilo samo guštera što su promicali izmeću u stijena, i dvije-tri ose što su letjele iznad trava koje su mirisale na med.

Pripeklo je. Bijele su se hridi caklile, a pjena je odsijevala poput snijega. Ovdje je bio sretan, kao da je na samom kraju svijeta. Ništa više ne očekuje, nitko mu više ne treba. Lullaby je gledala ruku što je sve više rastao pred njom, liticu što se obrušavala u more. Krijum arska je staza vodila do njema kog bunkera, gdje je valjalo proći i kroz uski podzemni prolaz. Djevojčica se u tunelu naježi od hladnoće. Unutra je bilo vlažno i mračno kao u špilji. Zidovi utvrde zaudarali su po vlazi i mokraći. Na kraju tunela dolazilo se do betonske platforme ograničene niskim zidom. U pukotinama na tlu raslo je nešto malo trave.

Lullaby zatvori oči, zaslijepljena svjetlošću. Opet se suočila s morem i vjetrom.

Odjednom na zidu oko platforme zapazi prve znakove. Tu bijaše kredom ispisan nepravilnim velikim slovima:

PRONAđITE ME!

Lullaby se osvrne oko sebe, a onda reče poluglasno:

- Dobro, a tko ste vi?

Iznad platforme preleti kričev i velika bijela igra.

Lullaby slegne ramenima i produži dalje. Sad je bilo teže hodati zato što su krijum arsku stazu oštetili, valjda u Drugom svjetskom ratu, oni koji su gradili bunker. Trebalo je pentrati se i skakati s jedne stijene na drugu pridržavajući se rukama da se ne padne. Obronak je bivao sve strmiji, a na njegovu je dnu Lullaby vidjela duboku vodu smaragdne boje kako udara o hridi.

Na svu sreću, dobro je znala kretati se po stijenama, štoviše, to je znala najbolje od svega. Uvijek treba vrlo brzo izraziti pogledom udaljenost, otkriti najlakši prolaz, stijene po kojima se može pentrati kao po stubama ili s kojih se može odskočiti, uoči prolaze koji vode nagore: treba izbjegavati staze koje nikamo ne vode, kamenje koje se runi, pukotine, bodljikavo grmlje.

Ovo je možda nešto za sat matematike? »Ako je jedna stijena nagnuta pod kutom od 45 stupnjeva, a druga je 2,5 metra daleko od bokora brnistre, kuda će prolaziti tangenta?« Bijele su stijene bile nalik na katedre, pa je Lullaby zamislila strogu spodobu gospođice Lorti kako sjedi na velikoj stijeni u obliku trapeza, okrenuta leđima prema moru. Ali možda ovo i nije problem za sat matematike? Ovdje nadasve treba znati izraziti gdje se nalaze težišta. »Povucite okomicu na vodoravnu crtu da to možete odrediti smjer,« govorio im je gospodin Filippi. Stajao je održavajući i ravnotežu na kosoj stijeni i blago se smiješio. Bijela kosa bijaše mu poput krune na sunčevu svjetlu, a iza nje bila za kratkovidne, oči su mu se odnovato krijesile.

Lullaby je zadovoljno ustanovila da joj tijelo bez pomoći nalazi rješenja svih problema. Naginjala se naprijed-natrag i balansirala na jednoj nozi, a onda se elastično odrazila i stopala su joj se spustila točno na željeno mjesto.

- Vrlo dobro, vrlo dobro, gospođice - govorio joj je gospodin Filippi na uho. - Nemojte nikad zaboraviti da je fizika prirodna znanost. Nastavite samo tako, na dobrom ste putu.

- Da, ali gdje je cilj? - promrmlja Lullaby.

I doista, nije pravo znala kamo će ići. Zastala je još jedanput da predahne, pa je pogledala na more, ali ju je ondje dočeka problem, jer je trebalo izračunati kut pod kojim se sunčeva svjetlost odbija od površine mora.

»To ne mogu nikad znati!« pomisli.

»No, no, poslužite se Descartesovim zakonima,« šapne joj gospodin Filippi na uho.

Lullaby se pokušava prisjetiti tih zakona.

»Ulazni i izlazni kutovi... reflektirane zrake uvijek su jednaki« dovrši Lullaby.

Filippi:

»Dobro. A drugi zakon?«

»Kad kut upada raste, raste i kut odraza, a odnos je između u sinusa tih kutova konstantan.«

»Konstantan,« ponovi onaj glas. »Dakle?«

$\frac{\sin u}{\sin o} = \text{konstanta.}$

»A koji je indeks vode/zraka?«

»1,33.«

»A Foucaultov zakon?«

»Odnos indeksa loma svjetlosti dviju supstanci inverzan je odnosu brzina svjetlosti kroz te dvije supstance.«

»Što će reći?«

» $n_{2/1} = v_1/v_2$.«

Ali sunčeve zrake izranjale su neprestano iz mora i tako brzo prelazile iz stanja loma u stanje totalnog odbijanja da Lullaby nikako nije mogla izračunati sve što treba. Pomisli da će poslije pismenim putem zamoliti gospodina Filippija za objašnjenje.

Bilo je vrlo vruće. Djevojčica potraži mjesto gdje bi se mogla okupati. Malo dalje naiđe na dražicu sa zapuštenim pristaništem. Siđe do vode i osušuje se dogola.

Voda je bila bistra i hladna. Bez oklijevanja zaroni i otkruti kako joj se stežu pore. Dugo je ronila otvorenih očiju, a onda je sjela na betonirano pristanište da se osuši. Sunce je bilo na zenitu i svjetlost se više nije odbijala. Sjajila se u kapljicama na koži njena trbuha i na tankim dlačicama na bedrima.

Osvježila ju je ledena voda. Glava joj se razbistrila pa nije više mislila na probleme s tangentama ni na apsolutne indekse tjelesa. Poželjela je napisati još jedno pismo ocu. Potražila je u torbi blok papira za avionsku poštu i uzela pisati kemijskom olovkom, najprije na dnu prazne stranice. Na papiru su ostajali tragovi mokrih ruku.

»Ljubi te

LLBY

do i što prije!«

Zatim uzme pisati po samoj sredini praznog lista papira:

»Možda pravim i gluposti. Ne smiješ mi to zamjeriti. Stvarno sam imala dojam da sam u zatvoru. Ti ne znaš što je to. Doduše, možda i znaš, ali ti uvijek imaš hrabrosti da ostaneš, a ja nemam. Zamisli sve one zidove oko sebe, toliko zidova da ih ne možeš sve ni prebrojiti, s onom bodljikavom žicom, žicanim ogradama i rešetkama na prozorima! Zamisli dvorište sa svim onim drvećem koje ne trpim, kestenovima, lipama, platanama. Osobito su platane grozne, ljušti im se kora, kao da su bolesne!«

Iznad toga još napiše:

»Znaš, ima još toliko stvari koje bih željela. Ima toliko, toliko, toliko stvari koje bih željela, ali ne znam da li bih ti to mogla napisati. To su sve

stvari kojih ovdje nema, stvari koje sam nekad voljela gledati oko sebe. Zelenu travu, cvijeće, ptice i rijeke. Da si ovdje, ti bi mi priao o njima pa bih ih vidjela oko sebe, ali u liceju nema nikog tko bi znao priati o tim stvarima. Cure su dozlaboga glupe! De ki su šašavi! Vole samo svoje motore i vjetrovke!

Nastavi pisati na samom vrhu stranice:

»Zdravo, dragi tta! Pišem ti s jedne sasvim male plaže, zbilja tako male da mislim da je to plaža samo za jednu osobu, s uništenim pristaništem na kojem sjedim (upravo sam se lijepo okupala). More bi najradije progutalo ovu malu plažu, liže je sve do dna tako da ne možeš ostati suh! Na ovom pismu ostati puno mrlja od vode, nadam se da će ti se to svidjeti. Potpuno sam sama ovdje, ali se dobro zabavljam. Ne idem više u školu, to je gotovo, svršena stvar. Ne u nikad više i i, pa makar me strpali u zatvor. Uostalom, ni to ne bi bilo gore od škole.«

Nije joj ostalo više mnogo mjesta na papiru. Potom se zabavljala popunjavaju i praznine u pismu, jednu za drugom, unose i pojedine riječi, dijelove rečenica, onako nasumce:

»More je plavo.«

»Sunce.«

»Pošalji bijele orhideje.«

»Brvnara, šteta što nije ovdje.«

»Piši mi.«

»Prolazi jedan brod, kamo plovi?«

»Voljela bih biti na velikoj planini.«

»Napiši mi kakvo je svjetlo tamo kod tebe.«

»Piši mi o lovcima na koralje.«

»Kako je Sloughi?«

Posljednje je bijele praznine popunila ovim riječima:

»Alge.«

»Ogledalo.«

»Daleko.«

»Krijesnice.«

»Zov.«

»Motka.«

»Korijandar.«

»Zvijezda.«

Zatim je presavila papir i stavila ga u omotnicu, skupa s listom trave što miriše na med.

Kad se ponovo uz hridi popela gore, opazila je po drugi put udne poruke ispisane kredom na stijenama.

Bilo je tu i strelica koje su služile kao putokazi. Na jednoj velikoj ravnoj stijeni pročitao ove riječi:

»NE KLONITE DUHOM!«

A malo dalje:

»MOŽDA OD SVEGA OVOGA NEĆE BITI NIŠTA.«

Pogleda ponovo oko sebe, ali nikog nije bilo na hridima, dokle je god sezao pogled. Zatim produži dalje. Penjala se, spuštala, preskakivala preko pukotina, i najposlije stigla do samog rta, gdje se nalazila kamena platforma i grčka kuća.

Zastala je, ushičena. Nikad nije vidjela tako lijepe kuće. Podignuta je usred hridina i biljaka debelih listova, na samom moru, jednostavno, u obliku kocke, s

verandom na šest stupova. Nalikovala je na mali hram. Zasljepljivala je svojom bjelinom, onako nijema i priljubljena uz strmu liticu koja ju je štitila od vjetra i pogleda.

Srce joj je lupalo dok je polako prilazila ku i. Nigdje ni žive duše; po svoj je prilici napuštena prije mnogo godina jer je veranda obrasla korovom i povijušama, a stupovi joj obavijeni slakom.

Kad se približila ku i, opazi da je iznad vrata, u žbuci peristila, urezana rije :

XAPI MA

Naglas pro ita to ime i pomisli da nikad nijedna ku a nije imala tako lijepo ime.

Ku a bijaše ogra ena zahr anom rešetkastom ogradom. Obilazila je ogradu traže i ulaz. Došla je do mjesta na kojem je ograda bila malo izdignuta iznad tla pa se etveronoške provu e ispod nje. Nije se bojala, vladao je posvemašnji muk. Prošla je kroz vrt, došla do stuba koje vode na verandu i zaustavila se pred vratima ku e. Nakon asovita krzmanja, odgurnula je vrata. U ku i je bilo mra no pa je morala pri ekati da joj se o i naviknu na tamu. Tad vidje da je u ku i samo jedna prostorija ošte enih zidova, i da na podu leže rasute krhotine, stare krpe i novine. Unutra je bilo hladno. Prozore po svoj prilici nije nitko otvarao godinama. Pokuša otvoriti kapke, ali su kapci bili zaglavljani klinovima. Kad su joj se o i navikle na polumrak, vidjela je da je netko bio ovdje prije nje. Na zidovima je sve vrvjelo od grafita i prosta kih crteža. Zbog toga se rasrdi, baš kao da je ku a njezina. Pokuša izbrisati grafite krpom. Zatim se vrati na verandu. Toliko je snažno povukla vrata za sobom da se kvaka otkinula pa umalo da se djevoj ica nije srušila.

Ali izvana je ku a bila lijepa. Sjedne na verandu, nasloni se le ima na stup i zagleda u more pred sobom. Lijepo je bilo tako sjediti i slušati samo huku valova i vjetar kako puše izme u bijelih stupova. Izme u posve ravnog stupovlja inilo se da nebu i moru nema kraja. Tu više ovjek nije bio na zemlji, nije više imao korijena. Djevoj ica je polako disala, uspravno naslonjena le ima i šijom na mlaki stup, a kad god bi udahnula zrak, inilo joj se da se još više diže do vedrog neba, iznad diska mora. Obzor je bio sasvim tanka crta izvijena poput luka, svjetlo je bacalo svoje ravne zrake i ovjek se osje ao kao da je u nekom drugom svijetu, na rubu prizme.

Vjetar joj donese ne iji glas koji joj re e nešto blizu ušiju. To više nije bio glas gospodina Filippija, nego nekakav drevni glas što je dopro do nje nebom i morem. Ne iji blagi i pomalo ozbiljni glas odjekivao je oko nje usred tople svjetlosti, i ponavljao neprestance njeno nekadašnje ime, ime koje joj je nadjenuo otac jednog dana, prije nego što je usnula.

- Ariel... Ariel...

Isprva sasvim tiho, a onda sve glasnije i glasnije, Lullaby zapjeva pjesmu koju ni nakon toliko godina nije zaboravila:

Where the bee sucks, there suck I;

In the cowslip's bell I lie:

There I couch when the owls do cry.

On the bat's back I do fly

After summer merrily:

Merrily, merrily shall I live now,

*Under the blossom that hangs on the bough.**

Jasni se glas razlijegao slobodnim prostorom, ponio djevoj icu iznad mora. Vidjela je sve, s onu stranu maglovitih obala, s onu stranu gradova, gorja. Vidjela je široku cestu na moru kojom se kre u redovi valova, vidjela je sve do druge obale, dugu vrpcu sivog i tamnog kopna gdje se dižu cedrove šume, a još dalje, poput privi enja, snježni vrhunac Kuhha-Ye Alborza.

* U slobodnom prijevodu: »Gdje p ela siše, sišem i ja;/ U aški jaglaca ja ležim:/ Ondje po ivam kad sove hu u./ Na le ima šišmiša letim/ Veselo poslije ljeta:/ Veselo, veselo u živjeti sad,/ Pod cvatom što visi na grani.«

Dugo je tako sjedila naslonjena na stup, gledala more i pjevala za se rije i pjesme o Arielu, i drugih pjesama koje je otac izmislio. Ostala je sjediti sve dok se sunce nije posve priklonilo crti obzora i dok more nije postalo ljubi asto. Tad napusti gr ku ku u i zaputi se natrag krijum arskom stazom put grada. Kad se primaknula bunkeru, ugleda jednog dje aka kako se vra a s pecanja. Okrenuo se da je pri eka.

- Dobar ve er! - pozdravi ga Lullaby.
- Zdravo! - odzdravi joj dje ak.

O i su mu na ozbiljnom licu bile skrivene iza nao ala. Nosio je sa sobom duga ku pecaljku i ribi ki torbak, a cipele je imao svezane oko vrata

Hodali su zajedno, ali su vrlo malo razgovarali. Kad su došli do kraja staze, ostalo je još nekoliko minuta danjeg svjetla pa su sjeli na hridi i promatrali more. Dje ak se obuo. Ispri ao je Lullaby kako je po eo nositi nao ale. Rekao joj je da je jednog dana prije više godina htio gledati pomr inu sunca, i da mu je odonda ostao trag sunca u o ima.

Dotle je sunce pred njima zalazilo. Vidjeli su kako se upalio svjetionik, a onda i kandelabri i poziciona svjetla na zrakoplovima. Voda je pocrnjela. Tad je dje ak s nao alama prvi ustao. Uzeo je svoju pecaljku i torbak i mahnuo rukom Lullaby prije nego što je otišao.

Kad je ve bio poodmakao, Lullaby dovikne za njim:

- Nacrtaj mi nešto sutra!
- Dje ak zaklima glavom.

2

Prošlo je ve bilo nekoliko dana kako je Lullaby posjetila gr ku ku u. Posebno se rado sje ala onog trenutka kad je, pošto se naskakala preko svih onih hridi, natr ala i napentrala tako da je ostala bez daha, pomalo opijena vjetrom i svjetloš u, ugledala kako izranjaju na pozadini okomite litice njezini bijeli i tajanstveni obrisi nalik na usidreni brod. Vrijeme je tih dana bilo vrlo lijepo, nebo i more bijahu plavi, a obzor tako ist da su se vidjeli i vrhovi valova. Kad je Lullaby stigla ponovo pred ku u, zastala je. Srce joj je tuklo brzo i jako, i o utjela je neku udnu toplinu u venama jer se na ovom mjestu zacijelo krila neka tajna.

Vjetar je naglo jenjao, i osjetila je kako je polako svu obavija sun evo svjetlo, kako joj elektrizira kožu i kosu. Duboko je udahнула zrak, kao da se sprema dugo roniti pod vodom.

Polako je opet obišla svu ogradu, do onog otvora. Prišla je ku i promatraju i šest pravilnih bijelih stupova svjetla. Naglas je pro itala ono magi no ime ispisano na žbuci peristila, zbog kojeg možda ovdje ima toliko spokojsva i svjetlosti:

- Karizma...

Ta je rije zra ila u njenoj nutrini, kao da je i u njoj ispisana i kao da ju je ekala. Sjela je na tlo verande, naslonila se le ima na zadnji stup s desne strane i zagledala se u more.

Sunce ju je palilo po licu. Iz nje su izvirale zrake svjetla, na prste, na o i, na usta, na kosu, i stapale se sa sjajem na hridima i na moru.

Posvuda je vladala tišina, tako velika i silna da je Lullaby imala dojam da e umrijeti. Ubrzo se život povukao iz nje i iš eznuo, ispario u nebo i u more. Bijaše to teško pojmiti, ali Lullaby je bila uvjerena da je smrt upravo takva. Tijelo joj je ostalo na istom mjestu, u istom položaju, naslonjeno na bijeli stup, posve obavijeno toplinom i svjetloš u. Ali pokreti su iš eznuli, otopili se pred njom. Nije ih mogla zadržati. Cutjela je sve što je napušta, što se udaljava od nje velikom brzinom poput jata voraka, poput vrtloga prašine. Ostala je bez svih pokreta ruku i nogu, unutar njih potresa, drhtaja, trzaja. Sve je to odjurilo nekud naprijed, izbena u prostor prema

svjetlosti i moru. Ali bijaše to ugodno i Lullaby se nije odupirala tome. Nije zatvarala oči. Raširenih zjenica, gledala je ravno preda se, netremice, neprestano u istu točku na tankoj crti obzora, tamo gdje je bio pregib između neba i mora.

Sve je polaganije disala, a u prsima su joj se otkucaji srca prorijedili, bivali sve sporiji i sporiji. Gotovo da nije više bilo pokreta, gotovo da nije više bilo života u njoj, samo joj se pogled širio miješajući i se s prostorom poput svežnja svjetlosti. Lullaby je osjetila kako joj se tijelo otvara, sasvim polagano, kao vrata, i osjetila je kad će se pridružiti moru. Znala je da će to vidjeti, uskoro, pa nije više ni na što mislila, nije ništa drugo željela. Tijelo će joj ostati daleko otraga, bit će sli no bijelim stupovima i ožbukanim zidovima, nepomično, nijemo. U tome je tajna ove kuće. U izbujanju navrh mora, na sam vrhunac velikog plavog zida, na mjesto odakle će se naposljetku vidjeti što se nalazi s druge strane. Pogled joj se rasprostro, lebdio u zraku, na svjetlosti, ponad vode.

Tijelo joj se nije ohladjelo kao u mrtvacu u njihovim grobnicama. Svjetlost je i dalje prodirala do dna organa, do srži kostiju, a ona je imala istu temperaturu kao i zrak, poput guštera.

Bila je sli na oblaku, plinu, miješala se sa svime oko sebe. Bila je sli na mirisu borova zagrijanih suncem, u brdima, sli na mirisu trave što miriše na med. Bila je oblak vodene prašine ponad valova u kojoj se načas javlja duga. Bila je vjetar, hladni dah što dolazi s mora, topli dah što dolazi iz uzavrele zemlje ispod grmlja. Bila je sol, sol što blista poput inja na starim hridinama, ili pak sol u moru, teška i trpkasta sol u podmorskim jarugama. Nije više postojala samo jedna Lullaby što sjedi na verandi stare trošne kuće izgrađene u pseudogotikom stilu. Bilo ih je koliko i iskara svjetlosti na valovima.

Gledala je svim svojim oči, svim svojim dijelovima. Vidjela je stvari koje nekad prije ne bi mogla ni zamisliti. Sasvim sitne stvari, skrovišta kukaca, rovove crvi. Vidjela je debele listove biljaka, njihove korijene. Vidjela je i vrlo velike stvari, nali je oblaka, zvijezde iza nebeskog zaslona, polarne svodove, nepregledne doline i beskrajne točke morskih dubina. Sve je to vidjela u istom mah i svaki je njen pogled trajao mjesec i mjesec, godine i godine. Ali vidjela je sve to bez razumijevanja, jer su to odvojeni pokreti njena tijela jurili pred njom kroz prostranstvo.

Bijaše to kao da je napokon mogla, poslije smrti, ispitati zakone koji oblikuju svijet. Bijahu to prirodni zakoni koji nisu bili ni najmanje slični zakonima o kojima piše u knjigama i koji se uče napamet u školama. Postojao je zakon obzora koji privlači i tijelo, vrlo dug i vrlo tanak zakon, jedna jedina vrsta crta što spaja pokretne sfere neba i mora. Tu se sve radalo i umnogostru avalo, stvaraju i jata brojaka i znakova što su zatamnivali sunce i gubili se u nepoznatome. Postojao je zakon mora, bez početka i kraja, gdje se prelamaju zrake svjetla. Postojao je zakon neba, zakon vjetra, zakon sunca, ali ih uvijek nije mogao shvatiti jer njihovi znakovi nisu pripadali ljudima.

Poslije, kad se Lullaby probudila, pokušala se prisjetiti što je sve vidjela. Najradije bi bila pisala o svemu tome gospodinu Filippiju, on bi možda shvatio što zna i sve one brojke i svi oni znakovi. Ali sjetila se još samo dijelova rečenica koje nekoliko puta naglas ponovi:

- Ondje gdje se pije more.
- Uporišne točke obzora.
- Kota i (ili kova) mora.

Slegla je ramenima jer sve ovo nije bogzna što zna i lo.

Zatim je napustila svoje mjesto, izašla iz vrta grčke kuće i sišla do mora. Vjetar je odjednom ponovo zapuhao, snažno joj prodrmao kosu i odjeću, kao da želi sve staviti na svoje mjesto.

Njoj je taj vjetar bio po volji. Htjela mu je štošta dati jer vjetar osjetila potrebu da esto ždere, lišće, prašinu, gospodske šešire ili kapljice koje otima moru i oblacima.

Sjela je u udubinu hridi, toliko blizu vode da su joj valovi lizali stopala. Sunce je žeglo iznad vode i zasljepljivalo je odbijaju i se od bokova valova.

Nije bilo ni eg drugog do sunca, vjetra i mora, pa Lullaby izvadi svežanj pisama iz torbe. Izvlačila je ispod gumice jedno po jedno pismo i itala nasumce pokoji rije, pokoji izričaj. Katkad nije ponešto razumjela pa ponovo proitala naglas ne bi li zvučalo vjerodostojnije:

- ... Crvene tkanine što lepršaju poput zastava...
- Žuti sunovrati na mom pisačem stolu, uz sam prozor, vidiš li ih, Ariel?
- Ujem ti glas, donosi mi ga vjetar...
- ... Ariel, vjetar Arielov...
- To je za tebe, da se dovijeka sjećaš...

Lullaby prepusti listove papira vjetru. Listovi brzo odlete lepršaju i u zraku. Letjeli su neko vrijeme nad morem glavinjaju i kao leptiri pod naletima vjetra. Bijahu to plavkasti listovi za avionsku poštu. Na kraju su iznenada nestali u moru. Lullaby je uživala gledajući i kako se rije i rasipaju na vjetru.

Poželi naložiti vatru. Potraži među hridima zavjetrinu, malo dalje naiđe i opet na onu dražicu s uništenim pristaništem, pa se tu smjesti.

Bijaše to dobro mjesto za vatru. Pristanište je bilo zaštićeno bijelim hridima pa do njega nisu dopirali udari vjetra. U dnu hridi nalazila se suha i topla udubina, u kojoj su učas buknu li laki i bijeli plamenovi pucketaju i nježno. Lullaby je neprestance bacala na vatru nove listove papira. Kako su bili suhi i tanki, dobro su se palili i brzo gorjeli.

Bilo je ugodno gledati kako se plavi listovi uvijaju na plamenu i kako se rije i gube tko zna kamo. Lullaby pomisli da bi joj i otac uživao gledajući i kako gore njegova pisma, jer ih on nije pisao da se uvaju. Rekao joj je to bio jednog dana na plaži, pa je jedno pismo stavio u staru plavu bocu i potom je bacio daleko u more. Pisao je pisma samo za nju, da ih ona proita i da čuje njegov glas, pa su se sad te njegove rije i mogle vratiti tamo odakle su došle ovako, na brzinu, usred svjetlosti i dima, u zrak, i postati nevidljive. Možda je netko s druge strane mora vidjeti ovaj dim i plamen što se sjaji kao zrcalo, pa se shvatiti.

Održavala je vatru komadi ima drva, granicama i suhim algama, da se plamen ne ugasi. U zraku su se osje ali svakojaki mirisi, lagan i pomalo sladunjav miris papira za avionsku poštu, snažan vonj gareži i drva, težak dim od izgorjelih algi.

Gledala je rije i kako brzo odlaze, brzo kao što misli sijevaju u glavi. Od vremena do vremena prepoznala bi ih u prolazu, izobličene i neobične, iskrivljene vatrom, pa bi se i nasmijala:

- kiiiša! -kida!
- uuuuulan!
- utitititi!
- Ariel, iel, eel!

Izenada osjeti nekoga za sobom, pa se okrene. Bijaše to onaj dječak s naočalama, gledao ju je stojeći i na hridi iznad nje. I opet je držao pecaljku u ruci i nosio cipele svezane oko vrata.

- Zašto spaljujete te papire? - upita je.

Lullaby mu se nasmiješi.

- Zato što me to zabavlja - odgovori mu. - Pogledaj!

Pa zapali velik bijeli list papira na kojem bijaše nacrtano stablo.

- Dobro gori - pripomene dječak.

- Vidiš kako rado gore! - reče Lullaby. - Odavno su to čekali, bili su suhi kao suho lišće, zato gore tako dobro.

Dječak s naočalama odloži pecaljku i potraži granice da ih baci na vatru. Dobro su se zabavljali spaljujući i neko vrijeme sve što im je bilo nadohvat ruke. Njoj su oči bile nagaravljene i peckale je. Oboje su se umorili i zadihali opslužujući vatru. Reklo

bi se da se i vatra umorila. Plamen joj je bivao sve kraći, granice i papir gasili se jedno za drugim.

- Ugasit će se - reče dječak brišući i naole.

- Zato što više nemamo pisama. Vatri je najviše do pisama.

Dječak izvadi iz džepa list papira presavijen na četvoro.

- Što ti je to? - upita ga Lullaby, uzme od njega list i razmotrila ga. Bijaše to crtež crnomanjaste žene. Lullaby prepoznala svoj zeleni pulover. - To sam ja?

- To sam za vas nacrtao - reče dječak. - Ali možemo i to spaliti.

Ipak, Lullaby smotavši crtež gledajući i dalje vatru kako se gasi.

- Ne ete to sad spaliti? - upita je dječak.

- Ne, ne u danas - odgovorila Lullaby.

Nakon vatre nestao je i dim. Vjetar je puhao u pepeo.

- Spaliti u ovaj crtež kad ga budem najviše voljela - reče Lullaby.

Dugo su još tako sjedili na pristaništu i promatrali more gotovo bez rijeke. Vjetar je puhao podižući i vodenu prašinu koja ih je štirkala za lice. Bijaše to kao da sjede na krmi broda negdje na površini. Čuli su samo huku valova i otegnuto fijukanje vjetra.

Kad je sunce doseglo svoj vrhunac, dječak se naolalama ustane, uzme pećaljku i cipele.

- Idem ja - reče.

- Ne eš još ostati?

- Ne mogu, moram se vratiti.

Ustane i Lullaby.

- Vi ete još ostati? - priupita je dječak.

- Ne u, ja ću produžiti još malo dalje na onu stranu.

I pokaže mu na hridi na vrhu rta.

- Ima tamo još jedna kuća, ali mnogo veća, skoro kao kazalište - reče dječak. - Do nje se uvijek mora penjati po stijenama, ali onda može odozdo ući u nju.

- Ti si već bio tamo?

- Jesam, više puta. Lijepo je, ali je teško doći do nje.

Dječak se naolalama objesi opet cipele oko vrata i hitro se udaljio.

- Do viđenja! - dovikne Lullaby za njim.

- Bog! - odzdravi joj dječak.

Lullaby se zaputila do vrha rta. Malne je trčala skakajući i s hridi na hrid. Tu više nije bilo staze. Morala se penjati uz hridi hvatajući se za korijenje vrujeska i korova. Daleko je odmakla i našla se usred bijela kamenja, negdje između neba i mora. Usprkos hladnom vjetru, peklo ju je sunce. Znojila se pod odjećom. Smetala joj je torba, pa odlučila da je negdje sakrije i poslije se vrati po nju. Ugurala je u rupicu u zemlji, podno velike aluje, i bacila na nju još dva-tri kamena.

Iznad nje se sad dizala udnovata kuća od betona o kojoj joj je dječak govorio. Da bi do nje stigla, morala se popeti uz osulinu. Bijela je ruševina blistala na suncu. Lullaby se askom još kolebala jer je na tom mjestu bilo sve tako udno i tiho. Na dugim betonskim zidovima pripijenima uz strmu liticu nije bilo prozora.

Iznad razvaline kružila je neka morska ptica i Lullaby odjednom silno poželi da se popne do kuće. Po nje se penjati uz odronjeno kamenje. Oštri bridovi kamenja grebli su je po rukama i koljenima, a iza nje su se osipali kamenčići. Kad je stigla do vrha, okrenula se da pogleda more; morala je zažmiriti da joj se ne zavrti u glavi. Ispod nje, dokle je god sezao pogled, bilo je samo more. Golemo i plavo, ispunjalo je prostor sve do proširenog obzora, nalik na beskrajn krov, orijašku kupolu od tamne kovine, na kojoj bijaše bezbroj bora od valova. Ponegdje se na njemu palilo sunce, i Lullaby je vidjela tamne mrlje i putove struja, šume algi, tragove pjene. Vjetar je neprekidno meo more, izravnavao mu površinu.

Otvorila je oči i sve promotrila držeći se grčevito nohtima za hridi. More je bilo tako lijepo te joj se činilo da joj punom brzinom prolazi kroz glavu i tijelo, da joj

istodobno burka na tisu e misli.

Polako, oprezno približi se ruševini. Doista je dje ak dobro rekao da je nalik na kazalište, s debelim zidovima od armiranog betona. Me u visokim zidovima raslo je bilje, tlo je bilo potpuno zaraslo u kupine i povijuše. Na zidovima je bio krov od betonskih plo a, mjestimice urušen. Kroz te je otvore na sve strane hujao vjetar, snažni su naleti pokretali željezne šipke armiranog betona na krovu. Šipke su se sudarale i stvarale udnu glazbu, pa je Lullaby neko vrijeme nepomi no stajala i slušala. Bijaše to nešto kao mješavina kri anja igri i šumorenja valova, udnovata, nestvarna glazba bez ritma, od koje se djevoj ica sva naježi. Zatim pode dalje. Oko vanjskog zida vodila je kroz šipražje uska staza do napol propalih ulaznih stuba. Popevši se uza stube, došla je do natkrivene platforme s koje se kroz otvor vidjelo more. Tu je sjela okrenuta licem obzoru, suncu, promatraju i i dalje more. Zatim je zažmirila.

Iznenada se trgla jer je naslutila da netko dolazi. Iako nije bilo drugog zvuka do hujanja vjetra među željeznim šipkama na krovu, naslutila je opasnost. I doista je netko dolazio s drugog kraja razvaline, stazom što je vodila kroz kupine. Bijaše to ovjek u plavim platnenim hla ama i vjetrovci, lica opaljena suncem, razbarušene kose. Ne ujno je hodao i ovda-onda zastajkivao kao da nešto traži. Lullaby je ostala nepomi no sjediti našlonjena na zid. Srce joj je lupalo, i nadala se da je ovjek nije vidio. Ne znaju i pravo zašto, slutila je da taj ovjek upravo nju traži, pa je suspregla dah da je ne uje. Ali kad je ovjek došao na pola puta do nje, mirno je podigao glavu i pogledao djevoj icu. Zelene su mu o i na tamnom licu udnovato sijevale. Zatim je bez žurbe produžio dalje prema stubama. Bilo je prekasno da se Lullaby vrati istim putem, pa se provu e kroz onaj otvor i popne na krov. Vjetar je bio tako jak da umalo nije pala. Potr ala je brže-bolje do drugog kraja krova i za ula kako dolje, u dvorani, odjekuje bat neznan evih koraka. Srce joj je lupalo. Kad je došla do kraja krova, vidjela je da je od litice dijeli velik razmak. Oslušne. I dalje je ula samo hujanje vjetra među šipkama na krovu, ali je znala da neznanac nije daleko. Tr ao je stazom kroz kupine kako bi došao do druge strane ku e i presjekao joj put. Tad Lullaby sko i. Pala je na nagib litice i iskrenula lijevi gležanj. Od boli je samo jauknula:

- Joj!

ovjek je iskrснуo pred njom a da joj nije bilo jasno odakle je došao. Ruke mu bijahu izgrebene od trnja, i bio je malo zadihan. Stajao je nepomi no pred njom, zelene mu o i bile tvrde kao komadi i stakla. Da nije on ispisao kredom one poruke putem kojim je prošla? Ili da nije možda upao u onu lijepu gr ku ku u i nagrdio zidove u njoj svim onim prostotama? Stajao je tako blizu nje da je osjetila njegov zadah, otužan i kiselkast zadah od znoja kojim mu bijaše prožeta odje a i kosa. Odjednom zakora i prema njoj otvorenih usta i priškiljenih o iju. Usprkos boli koju je osje ala u gležnju, Lullaby sko i i sjuri se niz strminu ruše i kamenje pred sobom. Kad je stigla do dna litice, stala je i okrenula se. ovjek je ostao stajati raširenih ruku, kao da održava ravnotežu, pred bijelim zidovima ruševine.

Sunce je upiralo svom snagom u more, a Lullaby osjeti kako joj hladni vjetar vra a snagu. O uti i kako joj strah malo-pomalo ustupa mjesto ga enju i gnjevu. Zatim odjednom pojmi da joj se nikad ništa ne može dogoditi, zbog vjetra, mora, sunca. Sjeti se što joj je otac rekao jednog dana o vjetru, moru i suncu, jednu dugu re enicu u kojoj je bila rije o slobodi i prostoru, tako nešto. Zaustavi se na hridi u obliku pram ane statve iznad samog mora, i zabaci glavu ne bi li bolje osjetila toplinu sunca na elu i vje ama. Otac ju je to bio nau i-o, da na taj na in prikuplja snagu, on je to nazivao »napiti se sunca«.

Lullaby pogleda more kako se ljulja pod njom, kako udara o osnovicu hridi stvaraju i vrtloge i mnoštvo nemirnih mjehuri a. Naglavce sko i u vodu i zaroni. Sv u je obavije hladna voda pritiš u i joj bubnji e i nosnice, a u o ima joj bljesne silna svjetlost. Kad je izronila na površinu, zabaci kosu i ispusti krik. Daleko za njom,

zemlja je, nalik na golemi sivi trgova ki brod, podrhtavala natovarena kamenjem i biljem. A na vrhu je porušena bijela ku a nalikovala na otvoreno brvno što vodi do neba.

Lullaby se prepusti asak valovima da je polako nose. Odje a joj se bila prilijepila za kožu poput algi. Zatim je zaplivala slobodnim stilom, dugim zamasima ruku, prema pu ini, sve dok se nije udaljila od rta i ugledala u daljini, jedva vidljivu u izmaglici od jare, blijeđu crtu stambenih zgrada u gradu.

3

To ipak nije moglo unedogled potrajati. Lullaby je to dobro znala. Ponajprije su tu bili svi oni ljudi, u školi i na ulici. Pri alo se svašta, što ne bi ni pas s maslom pojeo. Bilo je ak i djevoj ica koje su zaustavljale Lullaby na ulici i govorile joj da je malo pretjerala, da ravnateljica i svi ostali znaju da nije bolesna. Osim toga, bilo je tu i pisama na koja je trebalo odgovoriti. Lullaby je otvarala pisma i odgovarala na njih u maj ino ime. Jednom je ak i nazvala nadglednika internata i rekla mu izmijenjenim glasom da joj je k i bolesna, ozbiljno bolesna, i da ne može poha ati školu.

Ali Lullaby je znala da ne e mo i dugo tako. Najposlije joj je i gospodin Filippi napisao pismo, prili no kratko, udno pismo u kojem ju je zamolio da se vrati u školu. Lullaby je to pismo strpala u džep na vjetrovci i nosila ga neprestano sa sobom. Rado bi bila odgovorila gospodinu Filippiju da mu objasni u emu je stvar, ali se bojala da bi ravnateljica pro itala to pismo pa da bi tako saznala da Lullaby nije bolesna nego da se okolo šeta.

Ujutro, kad je izlazila iz stana, bilo je prekrasno vrijeme. Majka joj je još spavala zbog onih tableta koje uzima svake ve eri, nakon prometne nesre e. Kad je Lullaby izašla na ulicu, zabljesnulo ju je sunce.

Nebo je bilo gotovo bijelo, more se ljeskalo. Kao i svih tih dana, krenula je krijum arskom stazom. Bijele hridi bile su nalik na ledenjake što vire iz vode. Nagnuta malo naprijed protiv vjetra, hodala je neko vrijeme uz obalu, ali se nije više usu ivala i i do one betonske platforme, iza bunkera. Rado bi bila ponovo vidjela onu lijepu gr ku ku u sa šest stupova, sjela na verandu i zanjela se gledaju i u daljini pu inu. Me utim, bojala se da ne sretne opet onog ovjeka razbarušene kose koji šara po zidovima i stijenama. Stoga je sjela na kamen uz stazu i pokušala do arati sebi gr ku ku u. Ku a je bila mala i pripijena uz liticu, a vrata i kapci na njoj bijahu zatvoreni. Možda sad više nitko ne e ulaziti u nju. Iznad stupova, na trokutnom zabatu, ime joj obasjano suncem.

XAPI MA

Najljepše ime na svijetu.

Naslonjena le ima na stijenu, Lullaby se još jednom zagleda u more kao da ga nikad više ne e vidjeti. Gusti su se valovi valjali sve do samog obzora. Vrhovi su se valova svjetlucali poput stucana stakla. Puhao je slan vjetar. More je izme u vrhova hridi hu alo, a vjetar je u grmlju fijukao. Ponovo je bila udnovato opijena morem i vedrim nebom. Zatim je, oko podne, okrenula leda moru i vratila se trkom na cestu što vodi do središta grada.

U ulicama nije puhao isti onaj vjetar. Vrtio se oko sebe, udarao na mahove, drmao kopcima i podizao oblake prašine. Ljudi nisu voljeli taj vjetar. Žurno su prolazili ulicama i zaklanjali se u kutove.

Sve bijaše naelektrizirano vjetrom i suho om. Ljudi su nervozno pocupkivali, dozivali se i sudarali, a ponekad bi se i na cesti sudarila dva automobila dižu i veliku buku lomljenjem karoserija i trubljenjem.

Lullaby je grabila krupnim koracima žmire i zbog prašine. Kad je stigla u centar, gotovo da joj se zavrtjelo u glavi. Svjetina je išla amo-tamo i vrtjela se u kovitlacu, poput suha lišća. Skupine muškaraca i žena jatile su se, razilazile i iznova okupljale malo dalje, kao željezne strugotine u magnetskom polju. Kamo su išli? Što su htjeli? Lullaby nije ve dugo vidjela toliko lica, o iju i ruku, pa nije mogla sve to pojmiti. Polagano gibanje gomile po nogostupu nosilo ju je i guralo naprijed a da nije znala kamo ide. Ljudi su prolazili mimo nje, osjeala je njihov dah i dodir ruku. Jedan joj se uvijek nagnuo nad lice i promumljao nešto, ali kao da je govorio na nepoznatom jeziku.

Nesvjesno je ušla u veliku robnu kuću u punu svjetla i buke. Činilo joj se da i ovdje unutra puše vjetar kroz prolaze, na stubištu, i okreću se velike natpise u zraku. Kvake su na vratima bile naelektrizirane, neonske su cijevi svijetlile poput blijedih munja.

Gotovo je trkom potražila izlaz iz robne kuće. Kad je prolazila kraj vrata, sudarila se s nekim i promrmrljala:

- Oprostite, gospođo.

A onda je tek primijetila da je to zapravo velika lutka od plastike u zelenu ogrtaču. Lutkine su raširene ruke pomalo podrhtavale, a šiljasto lice voštane boje nalikovalo je na lice ravnateljice. Od sudara se crna vlasulja na lutki pomaknula i naherila na oko, oči su trepavice bile slične nožicama kukaca, pa se Lullaby istodobno nasmije i naježi.

Sad je već bila umorna i prazna, valjda zato što od jučer nije ništa jela, pa je svratila u kavanu. Sjela je u dnu dvorane, gdje je bilo malo sjene. Pred njom se stvorio konobar.

- Molim vas jedan omlet - reče mu Lullaby.

Konobar je nas pogleda kao da je ne razumije, a onda dovikne prema šanku:

- Omlet za gospođicu!

I dalje ju je gledao.

Izvadila je iz džepa na vjetrovci list papira i pokušala pisati. Htjela je napisati veliko pismo, ali nije znala komu da piše. Htjela je u isti mah pisati i ocu, i sestri Laurence, i gospodinu Filippiju, i dječaku s naočalama, da mu zahvali na crtežu. Ali to ipak nije išlo. Stoga zgužva papir i uzme drugi. Započne ovako:

»Gospođo ravnateljice!

Molim Vas da ispričate moju kćer što ne može još pohađati školu jer njeno zdravstveno stanje iziskuje...«

Ponovo zastane u pisanju. Što iziskuje? Nije se mogla niemu pametnom dosjetiti.

- Omlet za gospođicu - reče konobar, stavi tanjur na stol i nekako udno pogleda Lullaby.

Ona po drugi put zgužva papir i uzme jesti omlet ne dižući i glave. Toplo joj je jelo dobro došlo pa je uskoro ustala i izašla iz kavana.

Kad je stigla pred školu, krzmala je još asak-dva.

Zatim je ušla u dvorište. Odjednom je zapljusne graja dječjih glasova. Odmah prepozna svaki kesten, svaku platanu. Vjetar je vitlao njihovim tankim granama i kovitlao lišćem po dvorištu. Prepozna i svaku opeku, svaku plavu klupu od plastike, svaki prozor od mljevnog stakla. Da bi izbjegla djecu što trčkaju oko nje, sjela je na klupu u dnu dvorišta. Čekala je. Činilo se da se nitko ne obazire na nju.

Zatim se graja stišala. Skupine učenika ulazile su u ulaznice i vrata su se jedna za drugima zatvarala. Uskoro je u dvorištu ostalo još samo drveće koje je tresao vjetar, prašina i suho lišće što je plesalo uokrug posred dvorišta.

Bilo joj je hladno, pa ustane i potraži gospodina Filippija. Otvori vrata montažne zgrade u kojoj su bili laboratoriji. Kad god bi otvorila vrata, jedna bi rečenica ostala visjeti u zraku i nastavila se tek kad bi zatvorila vrata za sobom.

Ponovo je prošla kroz dvorište i pokucala na staklena vrata školskog podvornika.

- Trebala bih gospodina Filippija - re e mu.

ovjek je pogleda u udu.

- Nije još stigao - odgovori joj, porazmisli i nadoda: - Ali mislim da vas traži ravnateljica. Izvolite sa mnom.

Lullaby je pokorno pošla za podvornikom. On se zaustavi pred lakiranim vratima i pokuca. Zatim otvori vrata i daje znak Lullaby da u e.

Ravnateljica je sjedila za svojim pisa im stolom. Pogledala ju je svojim prodornim o ima.

- U ite i sjedite! Slušam vas.

Lullaby sjedne na stolicu i promotri navoštene stol. Tišina se doimala tako prijete i da je morala nešto re i:

- Htjela bih razgovarati s gospodinom Filippijem - re e. - On mi je napisao pismo...

Ravnateljica je presije e u rije i hladnim i tvrdim glasom, a takav joj je bio i pogled.

- Znam da vam je pisao. Pisala sam vam i ja. Ali nije rije o tome nego o vama. Gdje ste dosad bili? Sigurno imate... štošta zanimljivo da mi ispri ate. E pa, slušam vas, gospo ice.

Lullaby je zazirala od njena pogleda.

- Moja majka... - zapo ne.

Ali ravnateljica podvikne:

- Vaša e majka biti poslije o svemu obaviještena, kao i vaš otac, naravno. - Pokaže na list papira koji Lullaby odmah prepozna. - Kao i o ovom krivotvorenom pismu!

Lullaby ne zanije e tu njenu tvrdnju. ak se i ne za udi.

- Slušam vas - ponovi ravnateljica. inilo se da je ravnodušnost Lullaby pomalo izlu uje. A možda je to bilo i od vjetra koji je sve naelektrizirao? - Gdje ste bili za sve ovo vrijeme?

Lullaby progovori. Govorila je polako, biraju i pomalo rije i, jer se bila odvikla od govorenja. Dok je govorila, vidjela je pred sobom, umjesto ravnateljice, ku u s bijelim stupovima, hridi i lijepo gr ko ime kako blista na suncu. Sve je to pokušala ispriповjediti ravnateljici, ono plavo more s odbljescima nalik na dijamante, duboku huku valova, obzor poput crne crte u daljini, slani vjetar što nosi igre. Ravnateljica ju je slušala, a na licu joj se na as pojavi izraz zgranutosti. Tada je doista nalikovala na onu lutku s naherenom crnom vlasuljom. Lullaby se morala svladati da se ne osmjehne. Kad je ušutjela, zavladao je muk. Zatim se lice ravnateljice ponovo izmijeni, kao da smišlja što da joj odgovori. Lullaby se iznenadi boji njena glasa. To uop e više nije bio njen glas, bio je nekako dublji i blaži.

- Slušajte, dijete moje - zapo ne.

Sagne se nad svoj navoštene pisa i stol gledaju i Lullaby. U desnoj je ruci držala crno naliv-pero sa zlatnim koluti em na vrhu kapice.

- Dijete moje, ja sam spremna sve zaboraviti. Mo i ete se vratiti u svoj razred kao da ništa nije bilo. Samo mi morate re i... - Dvoumila se. - Razumijete valjda da vam želim samo dobro? Morate mi re i svu istinu.

Lullaby joj ne odgovori. Nije joj bilo jasno što ravnateljica želi zapravo kazati.

- Možete mi slobodno sve re i, sve e to ostati me u nama. - Kako Lullaby i dalje nije ništa odgovarala, ravnateljica nadoda vrlo brzo, gotovo tiho: - Imate nekog prijatelja, je li?

Lullaby joj se htjede usprotiviti, ali joj ravnateljica ne daje da do e do rije i.

- Nema smisla da poriete, neke... neke vaše kolegice vidjele su vas s jednim de kom.

- Ama, to nije istina! - re e Lullaby; nije uzviknula, ali se ravnateljica držala kao da jest, pa odlu no zatraži od nje:

- Želim znati njegovo ime!

- Nemam ja nikakvog de ka - re e Lullaby. Odjednom shvati zašto se ravnatelj i no lice onako izmijenilo - zato što je lagala. Tad osjeti kako joj se lice upravo skamenilo, postalo hladno i glatko, pa pogleda ravnateljicu ravno u o i jer se više nije bojala.

Zbunivši se, ravnateljica je morala odvratiti pogled. Zatim progovori blagim, gotovo nježnim glasom:

- Morate mi re i istinu, dijete moje, to je za vaše dobro. - Onda joj glas ponovo postane tvrd i zao: - Želim znati ime tog de ka!

Lullaby o uti kako u njoj raste gnjev. Bijaše to hladan i težak gnjev poput kamena, a spopao ju je za plu a, za grlo, srce joj brzo zalupa, kao onda kad je pro itala one prostote na zidovima u gr koj ku i.

- Ne poznajem ja nikakvog de ka, to nije istina, to nije istina! - uzvikne i htjede ustati da ode, ali ravnateljica u ini kretnju ne bi li je zadržala.

- Ostanite, ostanite, nemojte i i! - Glas joj bijaše ponovo dublji, napukao. - Ne govorim ja to zbog vas... to je za vaše dobro, dijete moje, ja samo želim da vam pomognem, morate me razumjeti... ho u da kažem...

Ispusti iz ruke malo crno naliv-pero sa zlatnim vrhom na kapici i nervozno ispreplete mršave prste. Lullaby ponovo sjedne i ostane na miru. Jedva je disala, a lice joj bilo posve bijelo, kao kamena maska. Osje ala je slabost, možda zato što je vrlo malo jela i spavala sve ove dane, provedene na morskoj obali.

- Moja je dužnost da vas zaštitim od životnih opasnosti - nastavi ravnateljica. - Vi ne možete još sve znati, premladi ste. Gospodin Filippi mi je govorio sve najljepše o vama, vi ste dobra u enica, i ja ne bih htjela da... da zbog jedne nezgode sve tako glupo upropastite...

Lullaby je slušala njen daleki glas koji kao da je dopirao do nje preko zida, iskrivljen vjetrom. Htjela je nešto re i, ali nije mogla otvoriti usta.

- Vi ste prošli kroz jedno teško razdoblje otkako... otkako se ono dogodilo vašoj majci, od njena boravka u bolnici. Vidite da sam ja u sve upu ena, i stoga vas razumijem, ali treba da i vi meni pomognete, da se malo potrudite...

- Ja bih htjela razgovarati... s gospodinom Filippijem... - protisne napokon Lullaby.

- Poslije ete razgovarati s njim, poslije - re e joj ravnateljica. - Morate mi napokon re i istinu, gdje ste sve dosad bili?

- Pa rekla sam vam da sam promatrala more, da sam se skrivala me u stijenama i promatrala more.

- A s kim?

- Pa rekla sam vam da sam bila sama, sama.

- To nije istina! - podvrisne ravnateljica, ali se odmah opet pribere i nastavi: - Ako mi ne kanite re i s kim ste bili, bit u prisiljena obratiti se pismenim putem vašim roditeljima...

Djevoj ici opet zalupa srce.

- Ako to u inite, ne u se nikad više vratiti ovamo! - Osje ala je snagu svojih rije i pa polako ponovi ne odvr aju i pogleda: - Ako budete pisali mom ocu, ne u se nikad više vratiti ovamo niti u bilo koju drugu školu.

Ravnateljica posuti neko vrijeme i dvoranu ispuni tišina poput hladna vjetra. Zatim ravnateljica ustane i zagleda se u djevoj icu.

- Ne smijete se tako uzrujavati - re e joj napokon. - Blijedi ste i umorni. Porazgovarat emo o svemu tome jednom drugom zgodom. - Pogleda na svoj ru ni sat. - Sat gospodina Filippija po inje za koju minutu. Možete i i.

Lullaby polako ustane i pode prema vratima. Prije nego što iza e, još se jednom okrene i re e:

- Hvala vam, gospo o.

Dvorište je opet bilo puno u enika. Vjetar je tresao granama platana i kestenova, a djeca su dizala graju koja ju je opijala. Polako pro e kroz dvorište klone i se skupina u enika i djece što su tr ala. Nekoliko joj djevoj ica mahne rukom iz daljine, ali se ni jedna ne usudi pri i joj, a ona im uzvrati tek jedva primjetnim smiješkom. Kad je stigla pred montažnu zgradu, opazi siluetu gospodina Filippija pokraj stupa B. Bio je, kao i uvijek, u modrosivu odijelu i pušio cigaretu gledaju i preda se. Lullaby zastane. Profesor je opazi i pode joj u susret radosno mašu i rukom.

- Što je? Što je? - re e. Ništa joj drugo nije znao kazati.
- Htjela sam vas pitati... - zapo ne Lullaby.
- Što?
- Nešto o moru, i svjetlu, mnogo vas toga imam pitati.

Ali odjednom pojmi da je zaboravila sva ona silna pitanja. Gospodin Filippi gledao ju je razdragano.

- Jeste li bili na putovanju? - priupita je.
- Jesam... - odgovori Lullaby.
- I... Je li vam bilo lijepo?
- O da! Vrlo lijepo.

Zvono zazvoni iznad dvorišta, u hodnicima.

- Baš mi je drago... - re e gospodin Filippi i zgazi opušak petom. - Poslije ete mi o tome pri ati - nastavi. Plave su mu se o i, iza nao ala, veselo krijesile. - Više ne ete na putovanje?

- Ne u - odgovori Lullaby.

- Dobro, a sad moramo krenuti - re e gospodin Filippi. I još jednom ponovi: - Baš mi je drago. - Prije nego što e u i u montažnu zgradu, ponovo se okrene djevoj ici i re e joj: - Možete me pitati sve što vas zanima odmah poslije sata. I ja jako volim more.

Hazaran

Francuska Brana nije zapravo bio grad jer nije bilo kuća ni ulica, nego se sastojala samo od potleušica napravljenih od dasaka, ter-papira i nabite zemlje. Možda se to naselje tako zvalo zato što su u njemu živjeli Talijani, Jugoslaveni, Turci, Portugalci, Alžirci, Afrikanci, zidari, kubikaši, seljaci koji nisu bili sigurni da će na i posao i koji nisu nikad znali hoće li ostati tu dva dana ili godinu dana. Dolazili su tamo, na Branu, nedaleko od baruština oko širokog ušća rijeke, nastanjivali se gdje su mogli i podizali potleušice za nekoliko sati. Kupovali su daske od onih koji su odlazili, stare i izbušene daske da se kroz njih moglo gledati. Pa i krov su pravili od dasaka i velikih komada ter-papira, ili, kad su imali sreću da ga nadu, od komada valovitog lima povezanih žicom i pokrivenih kamenjem. Rupe su za epljivali krpama.

Alia je stanovala na zapadnoj strani Brane, nedaleko od Martinove kuće. Stigla je tamo kad i on, na samom početku, kad je ondje bilo svega desetak potleušica i kad je zemlja bila još posve meka od velikih polja zaraslih u korov i trsku, na rubu močvare. Otac i majka izgubili su joj život nesretnim slučajem kad nije znala ništa drugo nego se igrati s drugom djecom, pa ju je tetka uzela k sebi. Sada, nakon četiri godine, Brana se proširila obuhvaćajući i lijevu obalu širokog ušća, od nasipa glavne ceste sve do mora, sa stotinjak sokaka od utabane zemlje i toliko potleušica da ih sve nisi mogao ni izbrojiti. Svakog tjedna stizalo je po nekoliko teretnjaka do ulaza na Branu, iskrcavalo nove obitelji i odvozilo one koji su odlazili. Kad je išla na pumpu po vodu, ili u zadrugu da kupi riže i sardina, Alia je zastajkivala da vidi pridošlice koje su se nastanjivale gdje je još bilo mjesta. Katkad bi došla i policija do ulaza na Branu da pregleda stanje i popiše one koji su otišli i one koji su došli.

Alia se dobro sjeća onog dana kad je stigao Martin. Prvi put ga je vidjela kad je s ostalim došljacima sišao s teretnjaka. Lice i odjeća bijahu mu sivi od prašine, ali ga je ona odmah uočila. Bijaše to neobičan ovjek, visok i mršav, lica opaljena suncem, poput mornara. Reklo bi se da je star, sudeći po borama na licu i obrazima, ali mu je kosa bila crna i bujna, a oči mu se sjale kao zrcalo. Alia je mislila da Martin ima najzanimljivije oči na Brani, pa možda čak i u cijeloj zemlji, upravo ga je zato i uočila.

Nije se ni maknula kad je prošao mimo nje. Hodao je polako gledajući i oko sebe kao da je došao samo pogledati ovo mjesto i kao da će se za sat vremena opet odvesti istim kamionom. Ali ostao je.

Nije se nastanio u središtu Brane. Otišao je do samog ruba močvare, tamo gdje po inju obluci na plaži. Tu je podigao svoju kolibu, posve sam na onom komadi u zemlji koji nitko drugi nije htio, jer je bio predaleko od ceste i crpki slatke vode. Kuća mu je bila doista zadnja u naselju.

Martin ju je podigao sam svojim rukama, bez ikakve pomoći, a Alia je držala da je to najzanimljivija kuća u cijelom tom kraju, na svoj način. Bijaše to okrugla potleušica, samo s jednim otvorom - niskim vratima kroz koja Martin nije mogao uspravno ući. Krov je bio od ter-papira, kao i na drugim potleušicama, ali u obliku poklopca. Kad bi ovjek ugledao Martinovu kuću u izdaljine, u jutarnjoj magli, kako stoji posve sama usred neobrađenog zemljišta, na rubu močvare i žalala, izgledala je nekako veća i viša od ostalih, nalik na toranj na dvorcu.

Uostalom, tako ju je Alia od samog početka i nazvala: dvorac. Ljudi koji nisu voljeli Martina i koji su mu se pomalo rugali, kao poslovođa zadruga, na primjer, govorili su da je to više gnijezdo nego nastamba, ali to je bilo samo zato što su mu

bili zavidni. Uostalom, upravo je to bilo udno, jer je Martin bio siromašak, siromašniji od svih u tom naselju, ali je na toj ku i bez prozora bilo ne ega tajanstvenog i tako re i veli anstvenog što je teško bilo pojmiti i što je ljude plašilo.

Martin je stanovao sam samcat tamo, na osami. Oko njegove je ku e uvijek bilo tiho, osobito nave er. Bila je to tišina u kojoj se sve doimalo nekako daleko i nestvarno. Kad bi sunce sjalo nad prašnom dolinom i mo varom, Martin bi sjedio na sanduku, pred svojom ku om. Ljudi nisu esto onuda prolazili, možda zato što ih je ta tišina doista plašila, ili pak zato što nisu htjeli smetati Martinu. Ujutro ili nave er naišle bi pokatkad žene u potrazi za suhim drvima, i djeca što su se vra ala iz škole. Martin je volio djecu. Blago im se obra ao i jedino se njima uistinu smiješio. Tad su mu o i bivale vrlo lijepe, blistale su kao kameno zrcalo, pune neke bistre svjetlosti kakvu Alia nije nigdje drugdje vidjela. I djeca su njega voljela jer je znao pri ati pri e i zadavati zagonetke. Ina e Martin nije zapravo ništa radio, ali je znao popravljati sitnice, kota i e u satovima, radio-prijemnike i petrolejske rešoe. Radio je sve besplatno, nije htio primati novac.

Stoga su mu ljudi, otkako je stigao, svakog dana slali po djeci malo jela u tanjurima, nešto krumpira, sardina, riže, kruha i malo vru e kave u aši. Pa i žene su mu katkad donosile hranu, a Martin im je zahvaljivao ponekom rije ju. Potom je, kad bi se najeo, vra ao tanjur djeci. Na taj je na in napla ivao svoje usluge.

Alia je rado posje ivala Martina da sluša njegove pri e i gleda boju njegovih o iju. Uzimala je za svaki slu aj komada kruha sa sobom i prolazila kroz cijelo naselje da bi došla do dvorca. Kad bi stigla, ugledala bi ovjeka kako sjedi na sanduku pred svojom ku om i popravlja plinsku svjetiljku, pa bi sjela pred njega na zemlju i gledala ga kako radi.

Kad mu je prvi put donijela kruha, pogledao ju je svojim o ima punim svjetla i rekao joj:

- Dobar dan, luno.
- Zašto me zovete luna? - upitala ga je Alia. Martin se osmjehnuo, a o i su mu još ja e zasjale.
- Zato što mi se svi a to ime. Ne želiš da te zovem luna?
- Ne znam. Nisam znala da je to ime.
- To je lijepo ime - re e joj Martin. - Jesi li ve gledala lunu kad je nebo potpuno vedro i potpuno crno, u vrlo hladnim no ima? Tad je sasvim okrugla i nježna, a ja mislim da si i ti takva.

Od tog ju je dana uvijek tako zvao: luna, mala luna. I imao je svoje ime za svako dijete koje mu je dolazilo, ime neke biljke, vo a ili životinje, kojem su se oni od srca smijali. Martin nije ništa pripovijedao o sebi, a nitko se nije usu ivao da ga išta pita. Zapravo kao da je oduvijek bio tu, na Brani, kao da je došao mnogo prije ostalih, ak i prije nego što je izgra ena cesta, željezni most i avionska pista. Svakako je znao neke stvari koje ovdašnji ljudi nisu znali, vrlo stare i vrlo lijepe stvari koje je uvao u glavi i od kojih mu je sjalo svjetlo u o ima.

Upravo je to bilo naj udnije jer Martin nije ništa posjedovao, ak ni stolac ni krevet. U njegovoj ku i nije bilo ni eg drugog do rogožine na zemlji na kojoj je spavao, i vr a vode na sanduku. Alia nije to baš dobro razumjela, ali je slutila da je takva njegova želja, da ništa ne posjeduje. Bijaše to udno jer je bilo sli no onom djeli u bistrog svjetla što mu je svagda sjalo u o ima, onim lokvicama vode koje su prozirnije i ljepše kad ni- egjiema na njihovom dnu.

im bi obavila svoje poslove, Alia je odlazila od tetkine ku e stežu i u njedrima komad kruha, pa bi sjela pred Martina. Voljela mu je gledati i ruke kad bi što popravljao. Imao je krupne šake opaljene suncem, slomljenih noktiju kao kubikaši ili zidari, samo lakše i spretnije, pa je umio tanke niti vezati u vorove i zavrtati vijke koji su se jedva vidjeli. Ruke su mu radile same od sebe, a da nije ni pazio na njih, niti ih gledao. Pogled mu bijaše uprt na drugu stranu, kao da misli na nešto drugo.

- O emu razmišljate? - upitala ga je Alia. ovjek je pogleda smješkaju i se.

- A zašto me to pitaš, mala luno? A o čemu ti razmišljaš?

Alia se zamisli i odgovori:

- Mislim kako je tamo sigurno lijepo otkud ste vi došli.

- Zašto misliš da je lijepo?

- Zato što...

Nije mu znala odgovoriti pa je porumenjela.

- Imaš pravo - reče joj Martin. - Vrlo je lijepo.

- Ja isto tako mislim da je život žalostan, ovdje kod nas - nadoda Alia.

- Zašto to kažeš? Ja ne mislim tako.

- Zato što ovdje nema ni zračenja, sve je tako prljavo, treba ići po vodu na pumpu, ima muha, štakora, i svi su ljudi tako siromašni.

- Pa i ja sam siromašan - reče Martin. - Ali ja ne mislim da se zbog toga treba žalostiti.

Alia porazmisli još malo.

- Ako je tamo otkud ste vi došli tako lijepo... zašto ste onda uopće otišli odande, zašto ste došli ovamo gdje je sve tako... tako prljavo, tako ružno?

Martin je pažljivo pogledao, a Alia pokušala u svjetlu njegovih oči otkriti svu onu ljepotu koje se taj čovjek nekad nagledao, velike zemlje dubokih i zlatnih odbljesaka što su ostali živjeti u boji njegovih šarenica. Ali Martinov je glas bio još blaži nego kad bi prišao kakvu priču:

- Bi li ti mogla biti sretna što si se najela onoga što najviše voliš, mala luno, kad bi znala da u tvojoj blizini ima obitelj koja već dva dana nije ništa okusila?

Alia zavrti glavom.

- Bi li mogla biti sretna gledajući nebo, more, cvijeće, ili slušajući pjevu ptica, kad bi znala da je u tvojoj blizini, u susjednoj kući, dijete zatvoreno bez razloga, pa ne može ništa vidjeti, ni čuti, ni omirisati?

- Ne bih - odgovori Alia. - Prvo bih otišla otvoriti vrata njegove kuće da izađe.

Istodobno dok je to govorila, shvati da je upravo sama odgovorila na svoje pitanje. Martin je još gledao smješkaču i se, a onda nastavi popravljati aparat, pomalo rastreseno, ne gledajući uopće u svoje ruke.

Alia nije bila potpuno uvjerena da je tako, pa još dodade:

- Ipak mora da je stvarno jako lijepo, tamo kod vas.

Kad je čovjek završio posao, ustao je i uhvatio Aliu za ruku. Polako ju je odveo do kraja neobrađena zemljišta, do ruba mora.

- Pogledaj! - reče joj i pokaže na ravnu zemlju, na široko ušće rijeke otvoreno prema moru. - Evo, ovo ti je sve onako kako je i tamo odakle sam ja došao.

- Sve?

- Sve, da, sve ovo što vidiš.

Alia je dugo ostala nepomično stajati gledajući dokle je god mogla, sve dok je nisu zaboljele oči. Gledala je svim silama, kao da će se nebo napokon otvoriti i pokazati joj sve one palače, sve one dvorce, sve one vrtove pune voćaka i ptica, pa joj se zavrti u glavi tako da je morala zažmiriti.

Kad se okrenula, Martin je već bio otišao. Njegova visoka prilika kretala se između redova potleušica, prema drugom kraju grada.

Od tog je dana Alia počela promatrati nebo, stvarno ga promatrati, kao da ga nikad prije nije vidjela. Dok je radila u tetkinoj kući, katkad bi izašla na ulazvan da pogleda uvis, a kad bi se vratila u kuću, otkrila bi kako joj nešto i dalje treperi u oči i tijelu, pa bi se udarala o komade pokućstva jer su joj mrežnice bile zasjenjene.

Kad su druga djeca čula odakle je došao Martin, udom su se udila. U to se vrijeme mnogo dječica, na Brani, šetalo s glavama okrenutim uvis da gledaju nebo, pa su se udarali o stupove, a ljudi su se pitali što im je. Možda su mislili da je posrijedi neka nova igra.

Pokatkad Martin nije htio ništa jesti, iako nitko nije znao zašto. Djeca su mu donosila hranu u tanjurima, kao i svakog jutra, ali ih je on sve pristojno odbijao govore i:

- Ne, hvala, danas ne mogu.

ak i kad bi Alia došla s komadom kruha u njedrima, dobrostivo bi se nasmiješio i zavrtio glavom. Alia nije mogla shvatiti zašto taj ovjek ne e da jede, jer je sve oko ku e, na zemlji, na nebu, bilo kao i obi no. Na plavom je nebu bilo sunce, pokoji oblak i s vremena na vrijeme mlazni avion što je slijetao ili polijetao. U sokacima Brane djeca su se igrala i vrištala, a žene su ih dozivale i izdavale im naloge na raznim jezicima. Alia nije vidjela nikakve promjene. Ipak je sjedala pred Martina, s još dvoje-troje djece, pa su ekali da Martin progovori.

Ali Martin nije bio tada kao u druge dane. Kad god ne bi jeo, lice mu bilo nekako starije i o i mu druk ije sjale, nekim nemirnim sjajem, kao u ljudi koji imaju vru icu. Gledao je na drugu stranu, iznad glava djece, kao da vidi dalje od obližnje zemlje i mo vare, s onu stranu rijeke i brda, toliko daleko da bi ovjeku trebalo više mjeseci da onamo stigne.

Tih dana gotovo da uop e nije govorio, a Alia ga nije ništa ni pitala. Ljudi su dolazili kao i u druge dane da ga zamole za kakvu uslugu, da preuzmu od njega par cipela, da im namjesti njihalo na uri njihalici, ili da im samo napiše pismo. A Martin jedva da im je odgovarao, odmahivao je glavom i govorio tiho, gotovo i ne mi u i usnama:

- Ne mogu danas, ne mogu danas...

Alia je shvatila da je u te dane bio odsutan, da je stvarno bio negdje drugdje, iako je ležao nepomi no na rogožini, u ku i. Možda se vratio u svoju zemlju, tamo gdje je sve tako lijepo, gdje su svi odreda sami prin evi i princeze, u zemlju do koje joj je jednom pokazao da put vodi preko neba.

Svakog je dana Alia dolazila s drugim komadom kruha i ekala da se Martin vrati. Ponekad bi to dugo potrajalo, te se pomalo bojala kad bi primijetila kako su mu obrazi upali, i kako mu je lice posivjelo, kao da se svjetlo u njemu ugasilo pa je ostao samo pepeo. Zatim bi se jednog dana vratio toliko slab da bi se jedva odvuкао od svog ležaja do pustog zemljišta pred ku om. Kad je ugledao Aliu, napokon ju je pogledao i ovlaš se osmjehnuo, a o i mu bile mutne od umora.

- Žedan sam - re e joj polaganim i promuklim glasom.

Alia je tada odložila komad kruha na zemlju i otr ala kroz grad po vedro vode. Kad se vratila, sva zadihana, Martin je dugo pio, iz samog vedra. Zatim je oprao ruke i umio se, pa sjeo na sanduk, na sunce, i pojeo onaj komad kruha. Prošao je potom nekoliko koraka oko ku e gledaju i oko sebe. Sunce mu je zagrijalo lice i ruke, a o i su mu ponovo zasjale.

Alia ga je nestrpljivo gledala. Napokon se odvaži upitati ga:

- Kako je bilo?

inilo se da je on ne razumije.

- Što kako je bilo?

- Kako je bilo tamo gdje ste bili?

Martin joj ne odgovori. Možda se i nije ni eg sje ao, kao da je samo prošao kroz neki san. Ponovo je živio i govorio kao nekad, sjede i na suncu pred vratima, i pravljao pokvarene aparate ili pak prolazio kroz sokake na Brani i pozdravljao prolaznike.

Poslije ga je Alia upitala još i ovo:

- Zašto nekad ne ete ništa da jedete?

- Zato što moram postiti - odgovori joj Martin. Alia porazmisli pa ga iznova upita:

- A šta to zna i postiti? - I odmah nadoda: - Je li to nešto kao putovati?

Ali Martin se nasmije i re e joj:

- Kakva smiješna ideja! Ne, postiti zna i da ti nije do jela.

Kako to može biti da uvijek nije do jela? pomisli Alia. Nitko joj nikad nije rekao nešto tako udno. I nehotice se sjeti sve one djece na Brani koja povazan traže štogod za jelo, čak i ona koja nisu gladna. Sjetila se onih koji kradu po samoposluživanjima, oko aerodroma, onih koji kraduckaju voće i jaja po vrtovima u okolici.

Martin joj odmah odgovori, kao da uje ono što ona misli:

- Jesi li bila kad ve jako žedna?
- Jesam - odgovori Alia.
- A kad si bila jako žedna, je li ti bilo do jela?

Ona odmahne glavom.

- Nije, je li? Bilo ti je samo do toga da štogod popiješ, je li tako? Imala si dojam da bi mogla popiti u tom času svu vodu iz pumpe, a da ti je tko dao velik tanjur nekog jela, ne bi ga ni primila zato što ti je bilo samo do vode. - Martin ušuti na čas i osmjehne se. - Isto tako, kad si bila jako gladna, ne bi bila se obradovala da ti je tko ponudio vrh vode. Rekla bi, ne, ne bih sada, najprije bih nešto pojela, a tek bi se onda, ako ostane još malo mjesta u želucu, napila vode.

- Ali vi nit jedete nit pijete! - uzvikne Alia.

- To sam ti baš i htio reći - ustvrdi Martin. - Kad uvijek posti, nije mu ni do hrane ni do vode, zato što mu je više stalo do nečeg drugog, nečeg važnijeg od ičega pića.

- Pa do čega je onda vama stalo? - upita ga Alia.

- Do Boga.

Rekao je to sasvim jednostavno, kao da je to nešto bjelodano jasno, pa ga nije više ništa ni pitala. Tad je Martin prvi put progovorio o Bogu, a Alia se malko uplašila, nije se zapravo uplašila nego su je te riječi i udaljile, odgurnule daleko unatrag, kao da je itav taj prostor Brane, s njenim dašarama i močvarama uz rijeku, dijeli od Martina.

Međutim, reklo bi se da on to i ne primjećuje. Ustao je i pogledao ravnice s močvarom u kojoj se lelujala trska. Pogladio je Aliju po kosi i zaputio se polako puteljkom što je vodio kroz naselje dok su djeca trčkarala pred njim bučno slaveći njegov povratak.

U to je doba Martin već bio započeo sa svojom obukom, samo što to još nitko nije znao. Zapravo to i nije bila obuka u pravom smislu riječi, kao što su sve eničke propovijedi ili učiteljska predavanja, jer on to nije obavljao svako i jer se tu učilo a da se poslije nije pravo znalo što se naučilo. Djeca su se navikla dolaziti do samog kraja brane, do Martinova dvorca, gdje bi posjedala na zemlju da razgovaraju i igraju se i da slušaju priču. Martin se nije dizao sa svog sanduka, i dalje je popravljao što je trenutno popravljao, neku tavu, ekspres-lonac ili kakvu bravu, i obuka bi započela. Najviše su dolazila djeca, poslije objeda ili nakon povratka iz škole. A katkad su dolazile i žene i muškarci, nakon završenog rada, i kad je bilo prevruće za spavanje. Djeca su sjedila sprijeda, sasvim blizu Martina. Tu je i Alia najradije sjedila. Djeca su dizala veliku buku, nisu se mogla dugo zadržati na jednom mjestu, ali Martin je bio sretan što ih vidi. Razgovarao je s njima, pitao ih što su radili i što su vidjeli, na Brani ili na morskoj obali. Neki su od njih rado govorili, pričali i sate i sate bilo o čemu. Drugi su pak šutjeli i zaklanjali se rukama kad bi im se Martin obratio.

Poslije bi im Martin ispričao kakvu priču. Djeca su vrlo rado slušala priču, radi toga su i dolazila. Kad bi Martin započeo priču, čak bi se i oni najnemirniji među njima umirili i umuknuli.

Martin je znao mnogo priča, dugih i pomalo udnovatih, što su se zbivale u raznim zemljama u kojima je zacijelo nekad boravio.

Bila je tu i ona priča o djeci što su se spuštala niz rijeku na tršanoj splavi i što su tako putovala kroz neobična kraljevstva, šume, planine i tajanstvene gradove, sve do mora. Zatim ona priča o trgovcu koji je vjerovao da će se obogatiti prodaju i snijeg, pa je nosio snijeg s visoka gorja u torbama, a kad bi stigao u nizinu, ostala mu

je još samo mlaka vode. Pa ona pri a o dje aku što je stigao do dvorca u kojem je prebivala princeza snova, ona koja šalje na zemlju snove i no ne more; pa ona pri a o divu koji pravi kipove od gorja, pa pri a o djetetu koje je pripitomilo dupine, ili pri a o kapetanu Tecumu koji je spasio život albatrosu, pa ga je ta ptica zauzvrat nau ıla letjeti. Bijahu to sve lijepe pri e, toliko lijepe da bi neka djeca i pozaspala prije nego što bi ıla kraj. Martin ih je pri ao polagano, gestikuliraju i ili zastaju i ovda-onda u kazivanju da bi mu mogli postavljati pitanja. Dok bi pri ao, o i su mu se kriješile, kao da se i on dobro zabavlja pri aju i ih.

Od svih pri a što ih je ispri ao, djeca su najvoljela pri u o Hazaranu. Nisu je sasvim dobro razumjela, ali svima bi zastao dah kad bi je po eo pri ati.

Bila jednom jedna djevoj ica koja se zvala Djetelina. Bilo je to smiješno ime koje su joj nadjenuli zacijelo zbog znaka koji je nosila na obrazu, blizu lijevog uha, i koji je bio nalik na djetelinu. Bila je siromašna, vrlo siromašna, toliko siromašna da nije imala što drugo jesti do malo kruha i bobice koje je brala u šumi. Živjela je sama u ov arskoj kolibi, usred kupina i stijenja, i nitko se nije brinuo za nju. Ali kad su vidjele kako je sama i tužna, sprijateljile su se s njom životinjice što su živjele u polju. esto su je posje ivale, ujutro i uve er, i pri ale joj svašta da je zabave, izvodile kojekakve vještine i kazivale joj pri e, jer je Djetelina znala njihov jezik. Bijaše među njima jedna mravi a koja se zvala Zoe, gušter koji se zvao Zoot, vrabac koji se zvao Pipit, libela koja se zvala Zelle, i kojekakvi leptiri i, žuti, crveni, sme i i plavi. Bijaše tu i jedan u eni skarabej koji se zvao Kepr, i veliki zeleni skakavac koji se sun ao na listovima. Mala je Djetelina bila dobra s njima pa su je zato svi voljeli. Jednog dana kad je bila još tužnija nego ina e, jer nije imala što jesti, obrati joj se veliki zeleni skakavac. Bi li htjela druk ije živjeti? upita je zviždu u i. Kako bih mogla druk ije živjeti, odgovori mu Djetelina, kad nemam što jesti i posve sam sama? Možeš ako želiš, re e joj skakavac. Treba samo da odeš u zemlju Hazaran. A kakva je to zemlja, priupita ga Djetelina. Nikad nisam ıla za nju. Da bi mogla u i u tu zemlju, morat eš odgovoriti na pitanje koje e ti postaviti onaj što uva vrata Hazarana. Ali najprije moraš biti u ena, vrlo u ena, da bi mogla odgovoriti na to pitanje. Stoga Djetelina ode do skarabeja Kepra koji je živio na stabljici trske, i re e mu: Kepre, nau i me sve što treba znati, jer želim oti i u Hazaran. Dugo su skarabej i veliki zeleni skakavac upu ivali djevoj icu u sve ono što su sami znali. Nau ili su je poga ati kakvo e biti vrijeme, ili što misli prosti puk, ili kako se može izlije iti od groznice i drugih bolesti. Nau ili su je kako da pita bogomoljku ho e li novoro en e biti djevoj ica ili dje ak, jer ona to zna i odgovara na pitanja podižu i svoja kliješta uvis ako se o ekuje muško dijete, a spuštaju i ih ako se o ekuje žensko. Mala je Djetelina sve to nau ıla i još štošta drugo, kojekakve tajne i misterije. Kad su je skarabej i veliki zeleni skakavac nau ili sve što su znali, jednog je dana došao u selo neki ovjek. Bio je raskošno odjeven, reklo bi se da je princ ili ministar. ovjek je prolazio kroz selo i svima govorio: *Tražim nekoga*. Ali ljudi ga nisu razumjeli. Tad je Djetelina otišla do tog ovjeka i rekla mu: ja sam ta koju tražite. Želim oti i u Hazaran. ovjek se malo za udio jer je mala Djetelina bila vrlo siromašna i inilo se da je neuka. A znaš li ti odgovarati na pitanja? - upita je ministar. Ako ne budeš znala odgovoriti, ne eš nikad u i u zemlju Hazaran. Odgovorit u vam na sva pitanja, re e mu Djetelina. Ipak se bojala jer nije bila sigurna da e znati odgovoriti na njih. Onda eš mi odgovarati na pitanja koja ti postavim. Ako budeš znala odgovoriti, postat eš princeza Hazarana. Evo ti sad tri pitanja.

Martin je na as ušutio, a djeca su ekala da nastavi.

Evo ti prvog pitanja, re e ministar. Na objedu na koji sam pozvan, otac mi ponudi tri vrlo dobra jela. Ali ono što mi ruka može uzeti, usta mi ne mogu pojesti. Ono što mi ruka može uzeti, ne može mi ruka zadržati. Ono što mi usta mogu uzeti, ne mogu mi usta zadržati. Djevoj ica porazmisli, a onda re e: mogu vam odgovoriti na to pitanje. Ministar je u udu pogleda jer nitko do tada nije znao odgovoriti na nj.

A evo ti sad i druge zagonetke, nastavi ministar. Otac me pozvao u svoje četiri kuće. Prva je na sjeveru, siromašna i jadna. Druga je na istoku, puna cvijeća. Treća je na jugu, ta je najljepša. Četvrta je na zapadu, a kad u nju uđem, dobijem nešto na dar, ipak sam nakon toga još siromašniji nego prije. Mogu vam odgovoriti i na to pitanje, opet o Djetelina. Ministar se još više zaudi jer nitko do tada nije ni na to pitanje znao odgovoriti. Evo ti i treće zagonetke, reče ministar. Moj otac ima vrlo lijepo lice, samo što ga ne mogu vidjeti. Moj mu sluga pleše svaki dan. A moja je majka još ljepša, kosa joj je posve crna a lice bijelo kao snijeg. Nosi na sebi skupocjen nakit i bdi nada mnom dok spavam. Djetelina opet porazmisli i dade uvijek znak da se odgonetnuti sve zagonetke. Evo prvog odgovora, reče: objed na koji sam pozvana jest svijet u kojem sam rođena. Tri izvrsna jela kojima me otac nudi jesu zemlja, voda i zrak. Zemlju mogu uzeti rukom, ali je ne mogu pojesti. Vodu mogu uzeti rukom, ali je ruka ne može zadržati. Zrak mogu uzeti ustima ali ga moram vratiti dišnicama.

Martin opet našaslušati, a djeca uzmu zemlju u ruke i propuste vodu kroz prste. I udahnu zrak.

Evo vam odgovora i na drugo pitanje: četiri kuće u koje me otac poziva jesu četiri godišnja doba. Ona na sjeveru, siromašna i jadna, jest zimska kuća. Ona na istoku u kojoj ima mnogo cvijeća a proljetna je kuća. Ona na jugu koja je najljepša ljetna je kuća. A ona je na zapadu jesenska, jer kad uđem u nju, dobijem na dar novu godinu od koje se u oslabiti jer se u postati starija. Ministar zaklimala glavom u znak odobravanja, jer je bio iznenađen velikim znanjem ove djevojčice. Posljednji je odgovor jednostavan, reče Djetelina. Onaj koga nazivaju mojim ocem jest sunce koje ne mogu gledati u lice. Sluga koji mu pleše, to je moja sjena. Ona koju nazivaju mojom majkom jest noć, kosa joj je posve crna a lice bijelo kao lice mjeseca. Zvijezde su joj nakit. Eto, to su odgonetke. Kad je ministar čuo odgovore Djeteline, on izda nalog i sve ptice s neba dolete da odnesu djevojčicu u zemlju Hazaran. Taje zemlja vrlo, vrlo daleko, toliko daleko da su ptice letjele do nje danonoćno, a kad je Djetelina stigla u nju, oduševila se jer nikad nije vidjela ništa toliko lijepo, čak ni u snovima.

Tad Martin ponovo našaslušati, a djeca postanu nestrpljiva pa ga priupitaju: a kako je tamo bilo? Kako je bilo u toj zemlji Hazaranu?

E pa, sve je bilo veliko i lijepo, i bilo je vrtova punih cvijeća a i leptira, rijeka tako bistrih kao da su od srebra, i vrlo visokog drveća a sa svakojakim voćem. Tu su živjele ptice, sve ptice na svijetu. Letjele su s grane na granu i neprestano pjevale, a kad je Djetelina stigla, okružile su je sa svih strana da joj požele dobrodošlicu. Bile su odjevene u perje svakojakih boja i plesale su pred Djetelinom, jer su bile sretne što imaju takvu princezu. Potom su došli kosovi, koji su bili ministri kralja ptica, i oni su je odveli u palaču u hazaransku. Kralj je bio slavuj koji je tako lijepo pjevao da su svi umuknuli da ga slušaju. Upravo je u njegovoj palači otada prebivala Djetelina, a kako je znala životinjski jezik, naučila se i ona pjevati kako bi mogla odgovorati kralju Hazarana. Ostala je u toj zemlji, pa možda još i dan-danas živi u njoj, a kad želi posjetiti Zemlju, pretvori se u sjenicu te doleti da obiđe svoje prijatelje koji su ostali na Zemlji. Zatim se vrati kući, u veliki perivoj u kojem je postala princeza.

Kad je Martin završio pričati, djeca su se jedno po jedno razišla kućama. Alia je uvijek ostala posljednja pred Martinovom kućom. Otišla bi tek kad bi Martin ušao u svoj dvorac i legao na rogožinu da spava. Polako je prolazila sokacima na Brani dok su se palile plinske svjetiljke u potleuščicama, i nije više bila tužna. Mislila je na dan kad će možda doći uvijek odjeven kao ministar koji će pogledati oko sebe i reći:

»Tražim nekoga.«

Nekako su u to vrijeme pošli dolaziti predstavnici vlasti ovamo, na Francusku Branu. Bijahu to tuđni ljudi a dolazili su jedanput ili dvaput tjedno, u crnim automobilima i narančastim kombijima koje su parkirali na cesti, ispred samog ulaza u grad. Radili su koješta bez pravog razloga, mjerili su, primjerice, udaljenost me u

sokacima i izmeću kuća, uzimali malo zemlje u metalne kutije, malo vode u staklene čjevice i malo zraka u nekakve male žute balone. Isto su tako svašta zapitkivali ljude koje su susretali, navlastito muškarce, jer žene nisu pravo ni razumjele što im govore, a u svakom slučaju, nisu se usuđivale odgovarati na njihova pitanja.

Kad je odlazila na pumpu po vodu, Alia je zastajkivala da ih gleda u prolazu, ali je dobro znala da oni nisu došli nikoga tražiti. Nisu dolazili postavljati pitanja koja bi njoj omogućila da ode do zemlje Hazarana. Uostalom, oni se nisu ni zanimali za djecu i nikad ih ništa nisu pitali. Bilo je među njima ozbiljnih ljudi u sivim odijelima koji su nosili sa sobom kovčeg, i studenata, mladića i djevojaka u debelim džemperima i vjetrovkama. Oni su bili najudniji jer su postavljali pitanja na koja je svak mogao odgovoriti, o tome kakvo je vrijeme i o svojoj obitelji, samo što nikom nije bilo jasno zašto ih to pitaju. Bilježili su njihove odgovore u bilježnice, kao da je to ne znam koliko važno, i fotografirali su mnoge dašare kao da je to vrijedno truda. Snimali su čak i ono što su vidjeli u kućama, uz pomoć lampice koja se iznenada palila i osvijetljavala prostoriju bolje nego sunce.

Tek su poslije ljudi shvatili što je posrijedi, kad su doznali da su ta gospoda i studenti došli u ime vlasti da sve presele, i naselje i ljude, na jedno drugo mjesto. Vlast je odlučila da Branu likvidira, jer je preblizu ceste i poletno-sletne staze, ili možda zato što im je bio potreban taj teren da na njemu podignu stambene i uredske zgrade. Ljudi su za to doznali tako što su sve obitelji dobile papire u kojima je pisalo da se svi moraju iseliti i da se naselje mora s pomoću strojeva i teretnjaka srušiti sa zemljom. Studenti su tada pokazivali ljudima crteže na kojima se vidio grad koji će se sagraditi ponad rijeke. I ti su crteži bili prilično udni jer su na njima bile prikazane kuće koje nisu bile slične ni čemu poznatom, velike ravne kuće s prozorima nalik na rupe u zidovima od opeke. U sredini svake kuće nalazilo se veliko dvorište i drveće, a ulice su bile posve ravne, kao željezničke tračnice. Studenti su to nazivali Buduim Gradom, a kad su o tome govorili muškarcima i ženama na Brani, držali su se vrlo zadovoljno i oči su im se krijesile, i uvelike su gestikulirali. To je valjda bilo zato što su oni sami izradili te crteže.

Kad je vlast odlučila razoriti Branu, i objavila joj da nitko ne smije tu više ostati, potreban im je bio za to pristanak odgovorne osobe. Ali na Brani nije bilo odgovorne osobe. Ljudi su tu oduvijek živjeli tek tako, bez odgovorne osobe, jer im sve do tada nije bila ni potrebna. Stoga je vlast potražila nekoga tko bi htio biti odgovorna osoba, pa su za odgovornu osobu imenovali poslovođu zadruga. Nakon toga su predstavnici vlasti često odlazili k njemu razgovarati o Buduim Gradu, a katkad su ga čak i odvozili u crnom automobilu da u njihovim uredima potpisuje neke spise i da sve bude kako treba. Možda je trebalo da se vlast obrati Martinu u njegovu dvorcu, ali nitko nije njega ni spominjao, a on je i predaleko stanovao, na samom kraju Brane, blizu močvare. Kako bilo da bilo, on ionako ne bi htio ništa potpisati, a i ljudi su mislili da je već prestar.

Kad je Martin čuo što se događa, nije ništa rekao, ali se vidjelo da mu nije pravo. On je podigao svoj dvorac gdje je htio, i nije ni najmanje želio stanovati negdje drugdje, pogotovo ne u jednoj od onih kuća u Buduim Gradu koje su izgledale kao kriške od opeke.

Poslije je počeo i postiti, ali to nije bio post od nekoliko dana, kao što je do tada postio. Bijaše to užasan post kojem kanda nije bilo kraja, koji je trajao tjedne i tjedne.

Alia je svakog dana dolazila do njegove kuće da mu donese kruha, a druga su mu djeca donosila hranu u tanjurima nadajući se da će Martin ustati. Ali on je i dalje ležao na svojoj rogožini, okrenut licem vratima, a put mu je bivala sve bijeda. Tamne su mu oči blistale nekim opakim sjajem jer su bile umorne i boljale su ga od neprestanog gledanja. No i nije spavao. Ležao je samo onako, nepomično, ispružen na tlu, okrenut licem vratima i gledao u noć.

Alia je sjedala do njega i otirala mu lice vlažnom krpom da skine s njega prašinu koju je nanio na njega vjetar kao na kakav kamen. Pio je vodu iz vrata, samo po nekoliko gutljaja na dan. Alia ga je pitala:

- Ne biste li što pojeli? Donijela sam vam kruha.

Martin se pokušao osmjehnuti, ali su mu usta bila preumorna pa se samo oima mogao osmjehnuti. Alia je utjela kako joj se srce steže, jer je mislila da će Martin uskoro umrijeti.

- Ne gladujete li možda zato što ne želite oti i odavde? - pitala ga je Alia.

Martin joj nije odgovarao, ali su joj odgovarale njegove oči i svojom svjetlošću u punom umoru i boli. Oči su gledale van kroz niska vrata, u zemlju, trsku i plavo nebo.

- Možda bi bilo bolje da ne idete s nama tamo, u novi grad. Možda bi bilo bolje da se vratite u svoju zemlju koja je tako lijepa, tamo otkud ste došli, tamo gdje su svi ljudi kao princeze i prinčevi.

Studenti nisu više tako često dolazili u ime vlasti. Zatim su potpuno prestali dolaziti. Alia je vrebala na njih radeći u tetkinoj kući ili odlazeći do pumpe po vodu. Gledala je jesu li im automobili parkirani na cesti, ispred ulaza u grad. Zatim je otišla do Martinova dvorca.

- Nisu ni danas došli! - reče mu bez daha. - Neće više ni dolaziti! Ujete li? Gotovo je, neće više dolaziti, ostanemo svi ovdje!

Srce joj je lupalo jer je mislila da je Martinu pošlo za rukom otpraviti studente samo svojim postom.

- Jesi li sigurna? - pitao ju je Martin sasvim polagano, pridigavši se na ležaju.

- Već tri dana ne dolaze!

- Ti dana?

- Sigurna sam da više neće ni doći! Otkinula je komad kruha i pružila ga Martinu.

- Ne, ne u još sad - reče joj Martin. - Moram se najprije umiti.

Oslanjaju se na Aliu, prođe nekoliko koraka vani posrćući. Odvela ga je do rijeke, kroz tršak. Tu je Martin kleknuo i polako se umio. Zatim se obrijao i poešljao, bez žurbe, kao da se netom bio tek probudio. Potom je opet sjeo na svoj sanduk i pojeo kruh što mu ga je bila donijela Alia. Tada su počeli dolaziti djeca jedno po jedno donoseći mu hranu, a Martin je primao sve što su mu donosili, i zahvaljivao. Kad se najeo, vratio se u kuću i izvalio na ležaj.

- Sad u malo odspavati - reče.

Djeca su ipak ostala sjediti na zemlji pred njegovim vratima i gledala ga kako spava.

Dok je on spavao, stigli su novi automobili. Najprije su se opet pojavili ljudi u sivim odijelima sa svojim crnim kovčegima. Otišli su ravno u kuću poslovoe zadruge. Zatim su stigli i studenti, u još većem broju nego prvi put. Alia je ostala nepomično stajati naslonjena leđima na zid jedne kuće dok su ljudi prolazili mimo nje i žurno odlazili do trga gdje se nalazila crpka za slatku vodu. Ondje su se bili svi okupili i kanda nešto rekali. Zatim su došli i ljudi u sivom, a s njima i poslovoe zadruge. Ljudi u sivom nešto su mu govorili, ali on je odmahivao glavom, a na kraju je jedan predstavnik vlasti svima jasno i glasno obznanio vijest. Samo im je rekao da će odlazak poći sutra ujutro u osam sati. Doći će državni kamioni da ih sve prevezu na novo mjesto, tamo gdje će se uskoro poći graditi Grad Budućnosti. Rekao je još i to da će studenti drage volje pomagati stanovnicima oko utovara pokrova i ostalih stvari u kamione.

Alia se nije usudila ni pomaknuti, čak ni onda kad su se ljudi u sivom i studenti u vjetrovkama opet odvezli u svojim automobilima. Mislila je na Martina koji će sad sigurno umrijeti jer neće više ništa jesti.

Zatim je otišla da se sakrije što je dalje mogla, usred tršaka, blizu rijeke. Sjedila je tu na oblucima i gledala sunce kako zalazi. Kad sunce bude sutra na ovom istom

mjestu, nikog više ne e biti ovdje, na Brani. Buldožeri e sravniti ovo naselje sa zemljom guraju i pred sobom ku e kao da su to obi ne kutije šibica, a na sravnjenoj zemlji ostat e samo tragovi guma i gusjenica.

Dugo je tako nepomi no sjedila usred trš aka, blizu rijeke. Pala je no , hladna no obasjana okruglim i bijelim mjesecom. Ali Alia se nije više htjela vratiti u tetkinu ku u. Hodala je kroz trš ak, uz rijeku, sve dok nije došla do mo vare. Malo dalje je nazrela okrugle obrise Martinova dvorca. Slušala je kreketanje žaba i pravilno šumorenje vode koja te e, s druge strane mo vare.

Kad je došla do Martinove ku e, ugledala ga je kako nepomi no stoji pred njom. Lice mu bilo obasjano mjese inom, a o i mu bijahu poput rije ne vode, tamne i sjajne. Gledao je nekud prema mo vari, prema širokom uš u rijeke, tamo gdje se prostire velika ravnica od fosforescentnih oblutaka.

Kad se ovjek okrenuo njoj, pogled mu bijaše pun neobi ne snage, kao da doista isijava svjetlost.

- Tražio sam te - kratko joj re e Martin.

- Odlazite? - tiho ga priupita Alia.

- Da, odmah odlazim. - Pogleda Aliu nekako uveseljeno. - Ideš li sa mnom?

Alia odjednom osjeti kako joj se nadimlju plu a i grlo. Re e mu, malne dovikne:

- ekajte me! ekajte me!

Tr ala je kroz ulice naselja i lupala na sva vrata vi u i:

- Dolazite brzo! Do ite! Odmah odlazimo!

Najprije su iz ku a izašla djeca i žene jer su oni shvatili o emu je rije . Zatim su po eli ispadati i muškarci, jedan za drugim. Sve je više rasla skupina stanovnika Brane. Pri svjetlu džepnih svjetiljaka, nosili su sa sobom torbe, kartonske kutije, kuhinjske potrepštine. Djeca su posvuda tr karala i vikala ponavljaju i svejednako istu rije :

- Idemo! Idemo!

Kad su svi stigli pred Martinovu ku u, nastao je trenutna an muk, kao da svi nešto ekaju. ak se ni poslovo a zadruga nije usu ivao ništa re i, jer su svi slutili da je posrijedi neka tajna.

Martin je nepomi no stajao pred puteljkom koji je prolazio kroz trš ak. Zatim, ne izustivši ni rije i okupljenoj svjetini, krene tim puteljkom prema rijeci. Ostali su svi pošli za njim. On je stupao svojim odmjerenim korakom, bez osvrtanja, bez oklijevanja, kao da zna kamo ide. Kad je zagazio u vodu, na gazu, ljudi su shvatili kamo ide, ali se nisu više bojali. Crna se voda ljeskala na Martinovu tijelu dok je gazio gazom. Djeca su uhvatila žene i muškarce za ruke i svjetina je sasvim polagano isto tako gazila kroz hladnu vodu. Alia je pred sobom, na drugoj strani crne rijeke, sa sprudovima od fosforescentnih oblutaka, stupaju i po skliskom dnu, u haljini pripijenoj uz trbuh i bedra, gledala tamnu vrpcu druge obale na kojoj nije gorjelo ni jedno jedino svjetlo.

J. M. G. Le Clezio je ro en Nici 13. travnja 1940. Podrijetlom je iz Bretanje, a obitelj mu je u XVIII. stolje u emigrirala na otok Mauritius.

Puno je putovao Europom i Sjevernom Afrikom i dugo je boravio u Meksiku.

Po eo je pisati u dobi od osam godina. Pisao je pjesme, pripovijetke i ina prozna štiva. Prvi put se javlja s kratkim romanom *Le proces-verbal* objelodanjenim u rujnu 1963. i za taj roman dobiva nagradu »Renaudot«. Dosad je napisao petnaestak knjiga. Godine 1980. dobiva veliku nagradu »Paul-Morand« koju dodjeljuje Francuska akademija.

Dobitnik je Nobelove nagrade za 2008. godinu